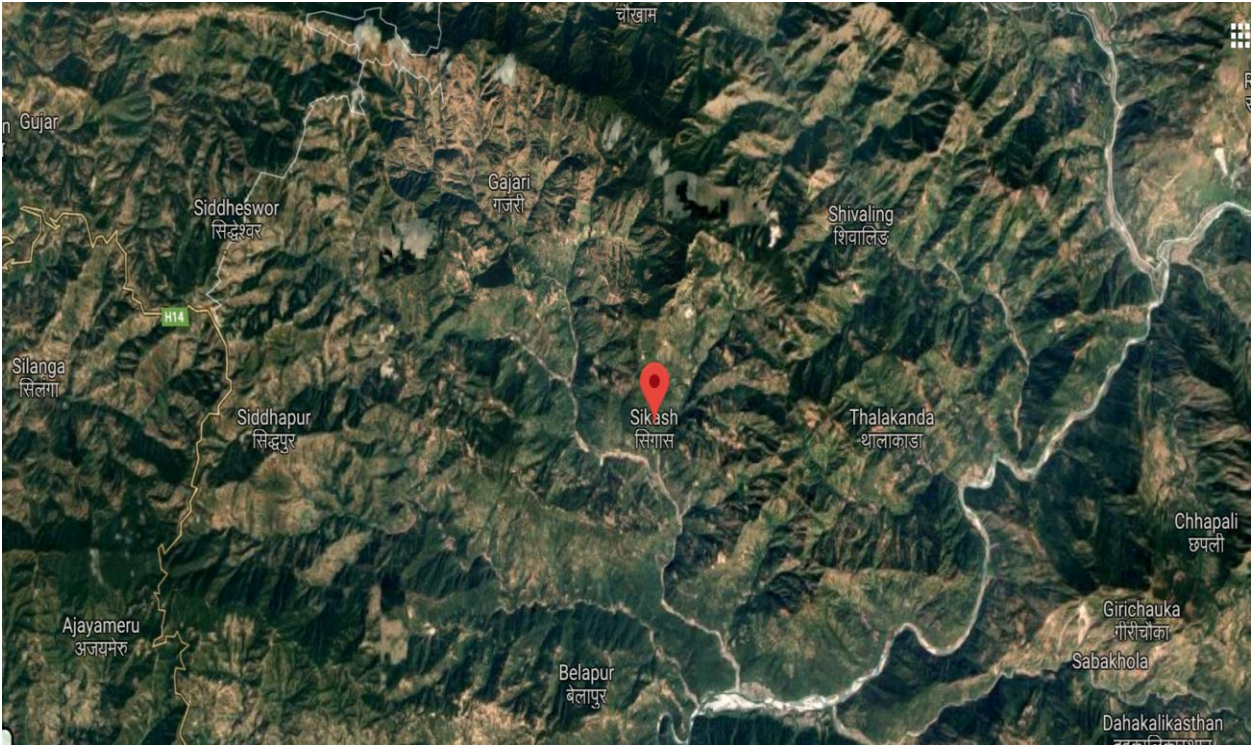

सिगास गाउँपालिका

सुदूरपश्चिम प्रदेश, बैतडी, नेपाल

आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१)

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

गर्जे, बैतडी

ज्येष्ठ २०७७

सिगास गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
गर्जे, सिगास, बैतडी

मिति: २०७७०२।

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

यस सिगास गाउँपालिका बैतडीको योजनावद्ध विकासका लागि, आवधिक योजनाको खाँचो खडकिरहेको वेला यस गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय सहभागी एवं परामर्शदाता संस्थाका अनुभवी विज्ञहरुको प्रयासवाट यो पाँच वर्षीय आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) तर्जुमा भएको पाउँदा म हर्षविभोर भएको छु । अतः यस योजना तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिनु भएका माथि उल्लिखित महानुभावहरुप्रति सधन्यवाद आभार व्यक्त गर्दछु ।

यस गाउँपालिकाको यो पहिलो पञ्च वर्षीय आवधिक योजना भएको हुँदा अब यस गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका प्राथमिकताका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य र लक्ष्यलाई छिटो छरितो तरिकाले हासिल गर्न कटिवद्ध रहन प्रतिवद्ध भएका छौं ।

यस गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिक विकासको लागि यस गाउँपालिकाका सबै वासिन्दा, सरकारी/ गैरसरकारी/ निजी र सहकारी क्षेत्रसंग आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, नागरिक समाज, वुद्धिजीवि, पत्रकार, राजनैतिककर्मी एवं निर्वाचित पदाधिकारीहरुको संयुक्त प्रयास अपरिहार्य हुने यथार्थ स्मरण गराउँदै यहाँहरु सबै समक्ष यस योजनालाई सफल तुल्याउन आ-आफ्नो तर्फवाट महत्वपूर्ण योगदान सक्रियरूपमा प्रदान गर्न सादर आह्वान गर्दछु ।

हरि सिंह धामी

अध्यक्ष

सिगास गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय गर्जे, सिगास, बैतडी

मिति: २०७७०२।

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

सिगास गाउँपालिका बैतडीको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेको यथार्थ हो । आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने निर्णय गरे अनुरूप गाउँपालिका अध्यक्ष, सम्पूर्ण वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत कार्यालयका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय गैरसरकारी संस्था एवं परामर्शदाता संस्थाको प्रयासवाट यो आवधिक योजना तयार भएको पाउँदा म हृदयदेखी नै मलाई खुसी छु ।

आवधिक योजना सामाजिक आर्थिक विकासका योजनाहरुको पथप्रदर्शक हो जसको आधारमा योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ । सिगास गाउँपालिकाले तय गरेका उद्देश्य, लक्ष्य र दीर्घकालीन सोच पुरा हुन एउटा यथार्थपरक आवधिक योजनाको आवश्यक थियो जुन यस प्रयास वाट पूरा भएको छ । अतः आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा संलग्न सम्बन्धित सबैमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । आवधिक योजना तर्जुमा का लागि महत्वपूर्ण पहल गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्ष श्री हरिसिंह धामी लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकारी र नौवटै वडाका वडा अध्यक्षहरु, सम्पूर्ण गाउँसभा सदस्यहरुले यस पुनित कार्यमा पुऱ्याउनुभएको विशिष्ट योगदानको कदर गर्दछु । यसै गरी स्थानीय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, गाउँपालिकाका कर्मचारी मित्र विभिन्न विषयका स्थानीय विज्ञ, जानकार र राजनीतिक दलका प्रतिनिधि जसले यस आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यमा अमूल्य योगदान पुऱ्याई सहयोग गर्नु भएको छ, वहाँहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

द्रोपदी चन्द्र

उपाध्यक्ष

सिगास गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

गर्जे, सिगास, बैतडी

मिति: २०७७०२।

प.स:

च.न:

मन्तव्य

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम गठन भएका स्थानीय तहहरूको आफ्नो क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ। स्थानीय जनताहरूको अर्थपूर्ण सहभागीतामा योजनाहरूको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, विकासको प्रतिफल प्रतिको सन्तुष्टी जस्ता महत्वपूर्ण कुराहरू स्थानीय सरकारका अधिकार, कर्तव्य, दायित्व हुन।

स्थानीय तहलाई संविधानतः प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीप्रति कर्तव्यको बोध गर्दै सिगास गाउँपालिकाले पञ्च वर्षीय आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) तर्जुमा गरेको छ। गाउँपालिकामा उपलब्ध सीमित साधन र स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आगामी पाँच वर्ष भित्रमा गाउँपालिकालाई एउटा आत्मनिर्भर, उन्नत र प्रगतिशील स्थानीय तहका रूपमा विकास गर्न यो आवधिक योजना महत्वपूर्ण औजार सिद्ध हुने मेरो दृढ विश्वास छ।

सिगास गाउँपालिकाको यस प्रथम आवधिक योजना तयारीको क्रममा अहमं भूमिका निर्वाह गर्न हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। निर्देशक समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी र पाँचवटा विषयगत समितिहरूमा बसी महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न हुने संयोजक र वडा सदस्यहरूमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। त्यसै गरी आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष सहभागिता जनाई सहयोग गर्ने विभिन्न संघ संस्था, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय वुद्धिजीवि, समाजसेवी, सरोकारवाला, गाउँपालिकाका विषयगत शाखाहरूका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी लगायत यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सबै आदरणीय महानुभावहरूमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

खण्ड एक.....	१
१. परिचय (Introduction)	१
१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल	२
१.१.२ सिमाना :	३
१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट	३
१.१.४ हावापानी	४
१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण	४
१.१.६ माटोको वनावट र उर्वराशक्ति	५
१.१.७ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र	६
१.१.८ मुख्य नदी तथा खोलाहरु	६
१.१.९ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु	७
१.१.१० वजार	७
१.१.११ साविकका गाविस र वडाहरु	८
१.२ जनसांख्यिक विवरण	८
१.२.१ उमेरसमूह अनुसार जनसंख्या	१०
१.२.२ साक्षरता अवस्था	१२
१.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा ..	१४
१.३.१ परिवर्तनको सिद्धान्त	१४
१.४ आवधिक योजना	१६
१.४.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरु	१६
१.४.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक कुराहरु	१६
१.४.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व	१६
आवधिक योजनाको महत्व निम्नानुसार रहेको छ :	१६
१.४.४ आवधिक योजनाको उपयोगिता	१७
१.५ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष	१७

१.५.१ कानूनी र नीतिगत आधार:	१७
१.५.२ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरु	१९
१.६ आवधिक योजनाका चारित्रिक पक्ष	१९
१.६.१ सिगास गाउँपालिकामा भू-उपयोगिता सम्बन्धी विवरण	१९
१.६.३ तुलनात्मक लाभ	२०
१.७ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तरसम्बन्ध	२१
१.८ राष्ट्रिय सोच	२२
१.८.१ राष्ट्रिय उद्देश्यहरु	२२
खण्ड दुई	२४
२ आवधिक योजना तर्जुमा तयारी	२४
२.१ गाउँपालिकासँग पूर्व योजना निर्माण छलफल	२४
२.२ गाउँपालिकास्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	२४
२.३ निर्देशक समिति गठन	२५
२.४ विषयगत समितिहरु गठन	२५
२.५ संक्षिप्त रणनीतिक पार्श्वचित्र	२६
२.५ स्थानीयतहका समस्या, स्थिति र संभावना विश्लेषण	४०
२.५ स्थानीयतहका परिचालन तथा उपभोग सम्भाव्य स्रोत पहिचान	७३
२.६ स्थानीय तहका समस्याहरुको विश्लेषण र लक्ष्य पहिचान	७३
खण्ड तीन	७४
३ सिगास गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच	७४
३.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता	७४
३.२ दीर्घकालिन सोचको मार्गचित्र	७४
३.३ सिगास गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच	७५
३.४ आवधिक योजनाको लक्ष्य	७५
३.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु	७५
३.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरु	७६
३.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु	७८
३.८ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु	८४

३.९ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु.....	८४
३.१० योजनाहरुको प्राथमिकीकरण तथा कार्यान्वयन योजना (Implementation Plan) ...	८४
खण्ड चार	१२०
४.१ आ.व. २०७५/७६ मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत.....	१२०
४.२ प्रथम आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान.....	१२०
४.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना	१२०
४.४ योजनाहरुका लागि आवधिक लगानी.....	१२२
४.५ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण	१२४
४.६ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	१२४

तालिका सूची

तालिका	विवरण	पेज नं.
तालिका १	सिगास गाउँपालिकाको प्रसासनिक विभाजन	३
तालिका २	सिगास गाउँपालिकाको भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण	५
तालिका ३	राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार सिगास गा.पा.को जनसंख्या सम्बन्धी विवरण	९
तालिका ४	घरधूरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार सिगास गा.पा.को जनसंख्या विवरण	९
तालिका ५	सिगास गाउँपालिकामा उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको अवस्था	१०
तालिका ६	सिगास गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्थाको विवरण	१३
तालिका ७	आवधिक योजनाको सन्दर्भमा सिगास गाउँपालिकानका सम्भावना, समस्या तथा विकासको अवस्था	२७
तालिका ८	आवधिक योजनाको सन्दर्भमा विषयगत समस्या, सवाल, तत्कालिन असर, मुख्य कारण, समाधानका उपाय आदि सम्बन्धी विवरण	४१
तालिका ९	आवधिक योजनाको सन्दर्भमा विषयगत समस्या, सवाल, तत्कालिन असर, मुख्यकारण, समाधानका उपाय आदि सम्बन्धी विवरण	४८
तालिका १०	सिगास गाउँपालिकाका कार्यक्रमहरु प्राथमिकीकरण सम्बन्धी विवरण	८५
तालिका ११	योजनाहरुको प्राथमिकीकरण तथा कार्यान्वयन योजना	१२०
तालिका १२	आ.व. २०७५/७६ को वार्षिक आम्दानीको श्रोत	१२१
तालिका १३	सिगास गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०७५/७६ -२०८०/८१) को अनुमानित खर्च विवरण	१२३
तालिका १४	सिगास गाउँपालिकाको आगामी ५ आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१ को लागि योजनाहरुको खर्च अनुमान	१२३
तालिका १५	स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण	१२६
तालिका १६	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा	१२६

चित्र सूची

चित्र	विवरण	पेज नं.
चित्र १	जनसंख्याको लैङ्गिक विवरण	१०
चित्र २	उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको अवस्था	१२
चित्र ३	सिगास गाउँपालिकामा शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या को विवरण	१३
चित्र ४	परिवर्तनको सिद्धान्त	१५
चित्र ५	समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मार्ग चित्र	२२
चित्र ६	समृद्धिका आधारहरु	२३
चित्र ७	स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण	१२३
चित्र ८	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति	१२५
चित्र ९	वडास्तरीय अनुगमन समिति	१३१

खण्ड एक

१. परिचय (Introduction)

सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित सिगास गाउँपालिका बैतडी जिल्लाको दक्षिण-पूर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ । नेपाल सरकारको मिति २०७३ फाल्गुण २८ गतेको निर्णय अनुसार साविकको सिगास गाविसका सबै वडाहरु, गाँजरी गाविसका सबै वडाहरु, ढुंगाड गाविसका सबै वडाहरु, थालाकाँडा गाविसका सबै वडाहरु, चौखामका सबै वडाहरु, शिवलिंगका गाविसका सबै वडाहरु र शिखरपुर गाविसका वडा नं. ८ र ९ मिलाई वर्तमान सिगास गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको हो । यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ३०८.६३ वर्ग कि.मि. रहेको छ भने वि.सं. २०७६ मा घरधूरी सर्वेक्षण वाट लिइएको तथ्याङ्क अनुसार यहाँको कूल जनसंख्या २३,७७७ रहेको छ ।

सिगास सुदूरपश्चिमकै एक महत्वपूर्ण धार्मिक क्षेत्र हो । भगवान शिवका अनेक स्वरूपहरु मध्ये सिगास एउटा स्वरूप हो । सिगास पर्वत भगवान् शिवको पवित्र तपोभूमिको रूपमा रहेको छ । हिन्दुहरुको अटल विश्वासको आधार रहेको सिगास पवित्र भूमिको रूपमा पनि प्रख्यात रहेको छ । यहाँ रहेको सबैभन्दा अग्लो चुचुरो (धुरामा) मा भगवान शिवको प्राचीन लिङ्ग रहेको छ । यो लिङ्ग रहेको स्थललाई स्थानीय भाषामा “सिगासको गात” भन्ने गरिन्छ । सिगासको गातमा हरेक वर्ष पुजाआजा गरिन्छ, र सिगास परिसरमा मेला लाग्दछ । यस मेलामा भगवान सिगासको दर्शन गरी वरदान प्राप्त गर्न जिल्लाभित्र वाट र अन्य छिमेकी जिल्लाहरुवाट हजारौं भक्तजनहरु यहाँ मेला भर्न आउने गर्दछन् । भगवान् शिवको यहि पवित्र भूमिलाई सुदूरपश्चिम प्रदेशकै एक संभाव्य पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा पनि लिने गरिएको छ । पवित्र स्थल सिगासको नामवाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको हो ।

सिगास गाउँपालिकाको सदरमुकाम गर्जे हो । गर्जे गाउँपालिकाको करीब मध्य भागमा पर्दछ । यसैले यहाँवाट गाउँपालिकाका बासिन्दाहरुलाई सेवा सुविधा पुऱ्याउन पायक पर्ने देखिन्छ । क्षेत्रफलका हिसाबले सिगास गाउँपालिका बैतडी जिल्लाको सबभन्दा ठूलो गाउँपालिका हो तर यो जिल्लाकै दूर्गम भू-भाग हो । यहाँ आवतजावतका लागि सडक र भरपर्दो यातायात नभए पनि हाल यहाँ सडक निर्माण कार्य चलिरहेको छ । बैतडी जिल्लाको खोपडे बजार र अनारखोलीको विचमा रहेको विप्याकटाल भन्ने ठाउँवाट यस गाउँपालिकाको सदरमुकाम पुग्ने सडक निर्माणधीन छ । त्यसैगरी जयपृथ्वीराजमार्गमा पर्ने दुदिलाखान बजारवाट पनि यस गाउँपालिकाको गाँजरीसम्म यातायातको सुविधा रहेको छ । यस सडकमा वर्षायाममा गाडी नचलेपनि हिउँदका महिनाहरुमा भने आवतजावत गर्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकाको सिमाना पूर्वमा डोटी र उत्तरमा बझाङ

जिल्लासंग जोडिएर रहेको छ भने पश्चिममा बैतडीकै सुनर्या गाउँपालिका र पुर्चौडी नगरपालिकासंग जोडिएर रहेको छ । यस गाउँपालिकाको दक्षिणी सिमाना पाटन नगरपालिकासंग जोडिएको छ । सिगास गाउँपालिका प्राकृतिक स्रोत साधनका हिसाबले पनि उच्च सम्भावना भएको क्षेत्र हो । यस गाउँपालिकामा पश्चिम सेती जलविद्युत आयोजनाको निर्माण स्थल रहेको छ । यस गाउँपालिकाका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरु खोडपे, दुदिलाखान, गाँजरी र ढुङ्गाड हुन । यस गाउँपालिकामा पशुपालन, मौरीपालन, जडीबुटी व्यवसाय, तरकारी खेती, माछापालन, कुखुरापालन जस्ता रोजगारीमूलक एवं आयमूलक व्यवसाय लागि प्रशस्त सम्भावनाहरु देखिन्छन् । यहाँ रहेको महाभारत पर्वत श्रृंखला र अन्य उच्च पहाडी भू-भागमा प्रशस्त मात्रामा जडीबुटीहरु पाइन्छन् । त्यसैगरी यहाँ प्रशस्त रुपमा वन जङ्गल र खोरियाहरु भएकोले गाई/भैसी पालनको संभावना पनि उच्च रहेको छ । यस गाउँपालिकाको ढुङ्गाड क्षेत्र तरकारीका लागि अत्यन्त उर्वर छ । ढुङ्गाडमा चिउरी खेती पनि गरिन्छ । यहाँ चिउरी खेती गरिने धेरैजसो क्षेत्र भएकोले अर्गानिक मह उत्पादनको प्रचुर संभावना रहेको देखिन्छ । हाल यहाँ उत्पादित महलाई औषधीको रुपमा पनि प्रयोगमा आएको देखिन्छ । सिगास एक प्रसिद्ध देवभूमि भएकोले यहाँ धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको पनि उच्च संभावना रहेको छ । वर्तमान अवस्थामा सिगास गाउँपालिका बैतडी जिल्लाकै दूर्गम गाउँपालिकाको रुपमा चिनिएता पनि भविष्यमा यहाँ यातायात, पशुपालन, शिक्षा स्वास्थ्य, जलविद्युत, संचार, स-साना उद्योग, र कृषि जस्ता क्षेत्रहरुको विकास भएमा सिगास गाउँपालिका सुदूरपश्चिम प्रदेशको मात्र नभइ देशकै उन्नत एवं समृद्ध क्षेत्र बन्ने निश्चितप्रायः छ ।

१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल

- अक्षांस : २८° ८१' उत्तरदेखि २८°९२' उत्तरसम्म
- देशान्तर : ८०° ५५' पूर्वदेखि ८०°८' पूर्वसम्म
- क्षेत्रफल : ३०८.६३ वर्ग कि.मि.
- हावापानी : उष्णदेखि समशितोष्णसम्म

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग अग्ला-अग्ला डाँडाकाँडाले निर्मित छ । यहाँको पूर्वी खण्डमा बेंसी र टारहरु रहेका छन् । हावापानीको हिसावले यस गाउँपालिकाको पहाडी भागहरुमा समशितोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ भने पूर्वी भू-भागका वेशी र टारहरुमा उष्ण खालको हावापानी रहेको छ । यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादनका हिसावले सबै खाले कृषिवालीको उत्पादन हुनुका साथै फलफूलका लागि पनि उत्तिकै उत्पादनमूलक तथा योग्य जमिन रहेको छ ।

वर्तमान समयमा जनसंख्याको चापले कृषिक्षेत्र आवासमा परिणत भइरहेको अवस्था छ । भौगोलिक वनावट अनुसार यस गाउँपालिकालाई दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) बेंसी तथा नदीतटीय क्षेत्र

(ख) महाभारत पर्वत श्रेणी

१.१.२ सिमाना :

यस गाउँपालिकाको सिमाना निम्नानुसारका गाउँ तथा नगरपालिकाहरूसँग जोडिएर रहेको छ ।

- पूर्वमा डोटी जिल्ला
- पश्चिममा सुर्नया गाउँपालिका तथा पाटन नगरपालिका
- उत्तरमा बझाङ जिल्ला
- दक्षिणमा पाटन नगरपालिका तथा डडेल्धुरा जिल्लाको भू-भाग अवस्थित छ ।

१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट

- जम्मा वार्ड संख्या: ९
- समावेश भएका गाविस तथा नपाका वार्डहरू: साविकको सिगास गाविसका सबै वडाहरू
- थलाकाँडा गाविसका सबै वडाहरू
- दुङ्गाड गाविसका सबै वडाहरू
- चौखाम गाविसका सबै वडाहरू
- गाँजरी गाविसका सबै वडाहरू
- शिखरपुर गाविसका वडा नं. ८ र ९

तालिका : १ सिगास गाउँपालिकाको प्रसासनिक विभाजन

यस गा.पा.मा समावेश भएका साविकका गाविस तथा नपा	साविकका वडाहरू	हालका वडा हरु	कैफियत
गाँजरी गाविस	६-९	१	
शिखरपुर गाविस	८,९		
गाँजरी गाविस	१-५	२	
सिगास गाविस	१-४	३	
सिगास गाविस	५-९	४	
दुङ्गाड गाविस	१-९	५	
थलाकाँडा	१-९	६	
शिवलिङ्ग	६-९	७	

यस गा.पा.मा सामावेश भएका साविकका गाविस तथा नपा	साविकका वडाहरु	हालका वडा हरु	कैफियत
शिवलिङ्ग	१-५	८	
चौखाम	१-९	९	

स्रोत: टोपोग्राफिक सर्भे डिपार्टमेन्ट, २०७०

१.१.४ हावापानी

समुद्र सतहबाट ९०० देखि ३००० मिटरसम्मको उचाइमा रहेको यस गाउँपालिकाको विस्तार गहिरा बेंसी देखि अग्ला अग्ला महाभारत पर्वत श्रृंखलासम्म फैलिएको हुदा यहाँ हावापानीको विविधता हुनु स्वभाविकै हो । उत्तरमा महाभारत पर्वत श्रृङ्खला अन्तर्गतको पहाडी भूभाग तथा पूर्वी भेगमा खोंच तथा बेंसी रहेको हुँदा पहाडी भू-भाग र उचाइगत भिन्नताका कारण यहाँ फरक-फरक किसिमको हावापानी पाइन्छ । बेंसी तथा खोचहरुमा गर्मी महिनामा बढी गर्मी हुने र जाडो महिनामा बढी जाडो हुने उष्ण हावापानी रहेको छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा समशीतोष्ण किसिमको हावापानी रहेको छ । खोच क्षेत्रमा अधिकतम तापक्रम ४० डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ, भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५ डिग्री सेल्सियस सम्म तल भर्दछ । त्यसैगरी उच्च पहाडी भूभागहरुमा भने ठिक्कको हावापानी पाइन्छ । यहाँ गर्मीयाममा अधिकतम तापक्रम ३० डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ, भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५/६ डिग्री सेल्सियससम्म तल भर्दछ । यस क्षेत्रमा पश्चिमी वायुको प्रभाव स्वरुप हिउँदको समयमा वर्षा हुने गर्दछ । पुष-माघ महिनाहरुमा यहाँका उच्च पर्वतीय भू-भागहरुमा अत्यधिक हिउँ पर्दछ ।

१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

सिगास गाउँपालिकाको वनावट केही बेंसीहरुमा समतल भूभागबाट सुरु भई उत्तरमा महाभारत पर्वतश्रृंखलासम्म फैलिएको हुँदा यो धरातलिय स्वरुप पनि विविधतापूर्ण नै छ । यहाँको अधिकांश भूवनोट पहाडै पहाडले बनेको छ, त्यसैले यहाँ जमिनको भिरालोपन बढ्दै जाँदा भू-क्षय र बाढी पहिरोको जोखिम रहेको छ । जमिन जतिसुकै भिरालो र खेतीपातीका लागि उर्वरक नभएपनि नेपालमा परम्परादेखि नै अभ्यास गर्दै आएको आधारमा यस जिल्लाको भू-भागलाई २ वटा वर्गमा विभाजन गरिएको पाइन्छ ।

- (क) खेती गर्न सकिने जमिन
- (ख) खेती गर्न नसकिने जमिन

प्रथम वर्गको जमिनमा खेतका गह्राहरु निर्माण गरी यहाँ खेतीपाती गरिन्छ । तुलनात्मक रुपमा कम भिरालो जमिन, नदी किनाराका फाँट र बैँसीहरु तथा उच्च समस्थलीहरुमा खेतीपाती लगायत कृषि कार्य संचालन गरिन्छ । यस गाउँपालिकामा भूउपयोगको विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका :२ सिगास गाउँपालिकाको भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	भू-उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१	कृषियोग्य जमिन	१६९.४५	४४.९०
२	वनले ढाकेको जमिन	८८.१	३५.५५
३	भाडीदार क्षेत्र	३६.८७	११.९५
४	बलौटे क्षेत्र	२.५६	०.८३
५	चरन क्षेत्र	२.१७	३.७०
६	नदी तथा खोला	३.७६	१.२२
७	अन्य	५.७२	१.८५
	जम्मा	३०८.६३	१००.००

स्रोत: टोपोग्राफिक सर्भे डिपार्टमेन्ट, २०७०

१.१.६ माटोको बनावट र उर्वराशक्ति

यस गाउँपालिकामा बहुसंख्यक जनता कृषि पेशामा आश्रित रहेको अवस्था छ तथापी यहाँ माटोको बारेमा कुनै ठोस रुपमा सुक्ष्म रुपमा संभाव्यता अध्ययन भएको पाइँदैन । महाभारत पर्वत श्रृंखला भन्दा यहाँका उर्वरक बैँसीहरुमा उर्वराशक्ति बढी रहेको पाइन्छ । पहाडमा माटोको सतह साँढै पातलो गरी मुख्य चट्टान माथि रहेको हुन्छ । यहाँको माटो खेतीपाती लगायत कृषि कार्यका लागि त्यति साह्रो उपयुक्त मानिँदैन । यहाँ रहेका केही बैँसी तथा फाँटहरुमा चिम्टाइलो, पांगो तथा बलौटे माटो पाइने भएकोले यी फाँटहरुमा खेतीपाती र सागपात राम्ररी फस्टाउने गर्दछ ।

यस गाउँपालिकामा कृषियोग्य जमिन एकदम कम रहेको छ । त्यसमध्ये बाह्रै महिना सिंचाई हुने जमिनको अत्यन्तै न्यूनता रहेको छ । माटोको वनावटका हिसावले यस गाउँपालिकालाई प्रमुख ३ भागमा बाँड्न सकिन्छ ।

- (क) **उच्च पहाडी क्षेत्र :-** उच्च पहाडी भू-भाग (महाभारत क्षेत्र) को माटोमा मसिना वालुवा, ढुङ्गा र फोस्रो रातो माटो पाईन्छ । खासगरी यसप्रकारको माटोमा सुन्तला, मौसम तथा अन्नमा मकै, मुला, फाँफर, कोदो आदि फस्टाएको पाईन्छ ।
- (ख) **मध्यपहाडी क्षेत्र :-** यो क्षेत्र (मध्य पहाडी भू-भाग) मा ग्राभेल, वालुवा, फुस्रो, रातो, हल्का दोमट तथा अलि चिम्टाइलो किसिमको माटो पाइन्छ । यहाँ अदुवा, फाँपर, गहुँ, मकै, धान, निवुवा, कागती आदि उब्जाउ हुने गर्दछ ।
- (ग) **खोंच तथा बैसी क्षेत्र :-** समथर भू-भागमा रहेको यस क्षेत्रमा चिम्टाइलो, बलौटे, दोमट लगायत सबै किसिमको माटो पाइने हुनाले उर्वरा शक्ति राम्रो हुन्छ । यद्यपि यो क्षेत्रको माटोमा हल्का अम्लिय तत्व पाइएको छ तापनि उर्वरा शक्तिमा त्यति असर परेको छैन । अधिकांश सिंचाई सुविधा रहेको यस समथर क्षेत्रमा जमीनहरुको उत्पादन क्षमता ज्यादै राम्रो छ । यहाँका प्रमुख वाली धान, गहुँ तथा नगदे वालीमा तोरी, मसुरो, उखु, केरा, आँप, लिची, आलस आदि हुन ।

१.१.७ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र

सिगास गाउँपालिकाको महाभारत पर्वत श्रृङ्खलाको भिरालो जमीनमा पनि खेती गरेको देखिन्छ । गह्वा नवनाई वनफडानी गरी भिरालो जग्गामा खेती गर्ने प्रवृत्ति र जथाभावी रुख काटने कारणवाट यस क्षेत्रमा वढी भू-स्खलन र भू-क्षय हुने गरेको छ । यहाँ भू-क्षय र बाढी पहिरोको कारणवाट वर्षेनी नदीले ठूलो मात्रामा जमिन कटान गरी धनजनको क्षति हुने गरेको पाइन्छ ।

१.१.८ मुख्य नदी तथा खोलाहरु

सिगास गाउँपालिका र यसको वरपर रहेर बग्ने प्रमुख नदी सेती नदी हो । अन्य सानातिना खोलाहरुले यस गाउँपालिकामा स्थायी अथवा अस्थायी रूपमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराएका छन्

। सेती नदी देशकै ठुला नदी मध्ये पर्दछ, यो नदी डोटी जिल्ला भएर बग्ने गर्दछ, भने यसको थोरै प्रवाह बैतडी जिल्लाको सिगास गाउँपालिकामा पनि हुने गर्दछ ।

१.१.९ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु

सिगास एक प्रसिद्ध धार्मिक स्थल हुनुको कारण यो क्षेत्र पर्यटनको लागि समेत महत्वपूर्ण बन्दै गएको छ । सिगास धुरावाट कैलाश पर्वतको समेत अवलोकन गर्न सकिन्छ । सिगास धुरावाहेक यहाँ ध्यान केन्द्रको स्थापना गर्न, हाइकिङ-ट्रेकिङ गर्न एवं जैविक विविधताको अध्ययन गर्नको लागि अत्यन्त उपयोगी क्षेत्रहरु रहेका छन् । यातायातको सुविधावाट अब्धै वञ्चित रहेको यस गाउँपालिकाको संस्कृति र रहनसहनमा मौलिकता छ । यसकारण विद्यमान संस्कृति र सभ्यतालाई जोगाई राख्दा समग्र बैतडी जिल्लाका सांस्कृतिक परम्पराहरुको अध्ययन गर्नको लागि यस गाउँपालिकालाई उपयुक्त स्थल मान्न सकिन्छ । यहाँका शिखर, चुचुरा, बैसी, फाँट, नदीका बगरहरु समेत अत्यन्त मनमोहक रहेका छन् । अतः यस ठाउँका पर्यटकीय तथा धार्मिक महत्वका स्थलहरुको संरक्षण र प्रचारप्रसार गर्न जरुरी छ । , यो क्षेत्रको पर्यटन व्यवसायको विकास गर्न समग्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको पर्यटन विकासलाई एकिकृत ढंगले अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यस्तै जनस्तरवाट समेत धार्मिक तथा पर्यटनको महत्वलाई अगाडि गरी यहाँको उत्तरी भेगको जैविक सम्पदालाई वचाउन तथा समुदायको धार्मिक भावनालाई कदर गर्न यहाँ विद्यमान धर्म-संस्कृति, परम्परा, मन्दिर, धार्मिक वन, गुफा, आदिको संरक्षण एवं संवर्द्धन हुन जरुरी रहेको छ ।

१.१.१० बजार

सिगास गाउँपालिकाको नजिकमा रहेका मुख्य बजार बजारहरु खोडपे (पाटन नपा) दुदिलाखान, गाँजरी, दुङ्गाड, विप्याकटाल, चौखाम, देउलेक आदि हुन । तथापि खोडपे यस गाउँपालिका तथा बैतडी जिल्लाकै महत्वपूर्ण व्यापारिक केन्द्रको रूपमा समेत विकसित भई रहेकोछ । गाँजरी-दुदिलाखान-खोडपे सडकलाई सिगास गाउँपालिकाको सदरमुकाम हुँदै सबै वडा कार्यालयहरुमा पुर्याई यसको स्तरोन्नति गर्न सके यहाँवाट देशको राजधानी लगायत अन्य साना तथा ठुला सबै सहरहरुमा बस तथा अन्य सवारीका साधनहरु संचालितमा आउने सक्दथे जसको फलस्वरूप सिगास गाउँपालिकामा सुविधायुक्त विद्यालय तथा कलेज, स्वास्थ्य संस्थाहरु, खाद्य समग्री संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र, होटल व्यवसाय तथा व्यापार र संचार लगायतका क्षेत्रहरुको प्रगति सम्भव हुन सक्दथ्यो ।

१.१.११ साविकका गाविस र वडाहरु

साविकको गाँजरी गाविस, सिगास गाविस, शिखरपुर गाविस, ढुङ्गाड गाविस, चौखाम गाविस, शिवलिङ्ग गाविस र थलाकाँडा गाविस मिलेर बनेको सिगास गाउँपालिकामा कूल १०० भन्दा बढी टोल वस्तीहरु र ५० वटा भन्दा बढी सहायक वस्तिहरु रहेका छन ।

१.२ जनसांख्यिक विवरण

विकास र व्यवस्थापनको प्रमुख साधन र साध्यको रूपमा रहेको जनसंख्याको समाज विकासका लागि महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । देशभित्र उपलब्ध प्राकृतिक तथा कृत्रिम श्रोत र साधनको विवेक र वृद्धिमतापूर्ण तवरले उपयोग गरी विकासको गतिमा तिब्रता दिन मानव पूंजीको आवश्यकता पर्दछ । निष्क्रिय श्रोत साधनहरुको परिचालन र कुशल दक्ष जनशक्तिको निमाणार्थ जनसंख्यालाई एउटा आधार स्तम्भको रूपमा लिन सकिन्छ । प्रति व्यक्ति आय, औसत, आयु, जनसंख्या वृद्धिदर र मातृ तथा बाल मृत्युदर साक्षरता तथा जीवनस्तर जस्ता मानवीय सूचकांकहरुको उपस्थितिमा कुनै पनि देशको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको अवस्था आँकलन गर्न सकिन्छ ।

देशभित्र उपलब्ध मानवीय साधनको परिचालन गर्ने र यसको समयोचित तथा समुचित विकास गर्नका लागि विगतमा नीति तर्जुमा नगरिएका होइनन् । तथापि, प्रतिवद्धताका साथ कार्यक्रम संचालन र यसमा जनताको समयोचित सहभागिताको अभावका कारण सकारात्मक उपलब्धि हासिल भने हुन नसकेको अवस्था छ । हावापानीको भिन्नता, यातायात, व्यापार, उद्योग, पूर्वाधार र अन्य क्षेत्रको समयसापेक्षिक विकास तथा विस्तार हुन नसक्नुका साथै मानव संशाधनको विकासका लागि पृथक प्रयासहरुको अभावका कारण यहाँको मानवीय संशाधनको समुचित उपयोग हुन सकिरहेको छैन । व्यवस्थित स्वास्थ्य, शिक्षा, संचार आदि सुविधाहरुको अभाव जस्ता समस्याहरुले कुनै पनि व्यक्तिको आर्थिक स्थितिमा सुधार आउनासाथ शहरी क्षेत्रमा बसाइँ सर्ने प्रचलनले यहाँको मानवीय संशाधन निष्क्रिय अवस्थामा रहेको प्रतीत हुन्छ । यद्यपि, पछिल्ला समयहरुमा यस क्षेत्रमा सुरु भएका केही विकास कार्यहरुले मानवीय संशाधनको क्षेत्रमा आशलागदो स्थिति देखापरेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २१५१० रहेको भएता पनि यस प्रोफाइल तयारीको क्रममा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण (२०७६, अषाढ १५ गते) मा यहाँको

जनसंख्या २३७७७ पुगेको देखिन्छ । यस सर्वेक्षण अनुसार महिलाको संख्या १२०७१ र पुरुषको संख्या ११६७४ रहेको छ ।

तालिका : ३ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार सिगास गा.पा.को जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

वि.सं.	जनसंख्या				क्षेत्रफल	घरधूरी संख्या	गरिविको रेखामुनी रहेको जनसंख्या (प्रतिशत)
	पुरुष	महिला	जम्मा	जिल्लामा रहेको जम्मा जनसंख्याको प्रतिशत			
२०६८	१०७०८	१०८०२	२१५१०		२४५.४४ वर्ग कि.मी.	-	अध्ययन नभएको

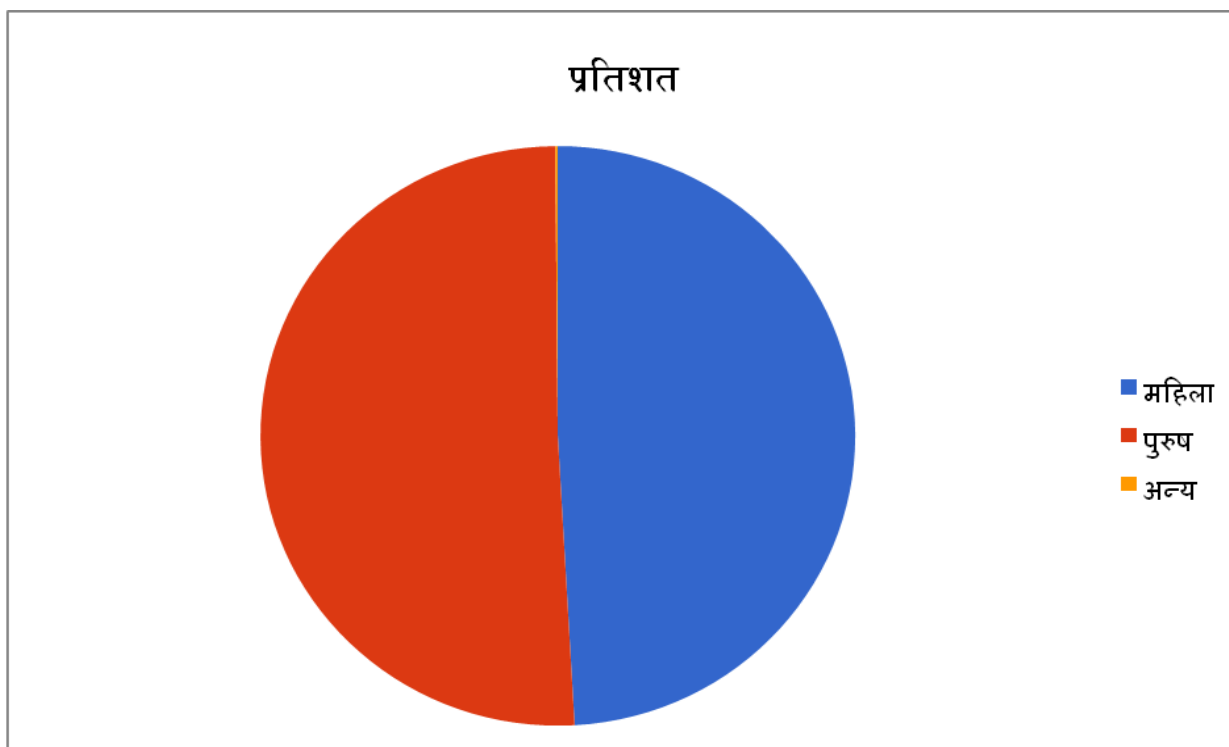
स्रोत : केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, २०६८

तालिका : ४ घरधूरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार सिगास गा.पा.को जनसंख्या विवरण

लिङ्ग	संख्या	प्रतिशत
महिला	११६७४	४९.१०
पुरुष	१२०७१	५०.७७
अन्य	३२	०.१३
जम्मा	२३७७७	१००

स्रोत : घरधूरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र : १ जनसंख्याको लैङ्गिक विवरण

स्रोत: घरघूरी सर्वेक्षण, २०७६ (१५ आषाढ)

१.२.१ उमेरसमूह अनुसार जनसंख्या

लिंग र पाँच वर्ष उमेर समूहको जिल्लाको जनसंख्यालाई जनसंख्या तालिका मार्फत् प्रस्तुत गरिएको छ । पाँच वर्ष उमेर समूह मध्ये १०-१४ वर्षको जनसंख्या सबैभन्दा धेरै देखिन्छ, भने जिल्लाको कूल जनसंख्याको ठुलो हिस्सा १९ वर्षमुनिको रहेको देखिन्छ । ६० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको हिस्सा कूल जनसंख्याको ७.७८ प्रतिशत मात्र रहेको छ । २०-५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या कूल जनसंख्याको ४५.४८ प्रतिशत भएको हुँदा जिल्लाको समग्र सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणमा मानव संसाधनको विकास र परिचालनको भूमिका महत्वपूर्ण हुने देखिन्छ । उमेर अनुसारको जनसंख्याको विवरण तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

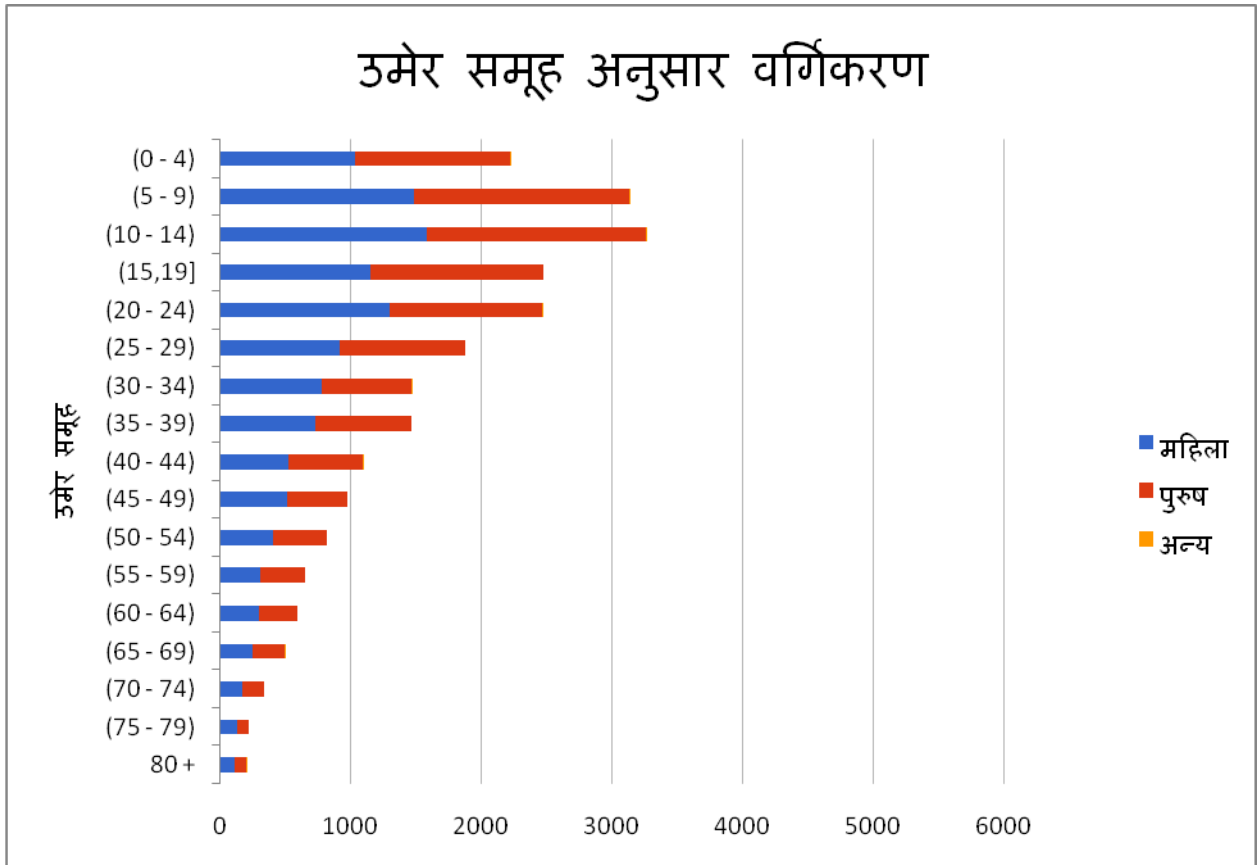
तालिका : ५ सिगास गाउँपालिकामा उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको अवस्था

उमेर समूह	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	कूल जनसंख्याको प्रतिशत
(० - ४)	१०२९	११८८	७	२२२४	९.३५
(५ - ९)	१४८१	१६५३	१०	३१४४	१३.२२
(१० - १४)	१५८४	१६७७	९	३२७०	१३.७५
(१५,१९]	११५६	१३२१	०	२४७७	१०.४२
(२० - २४)	१२९७	११६५	२	२४६४	१०.३६

(२५ - २९)	९११	९६७	०	१८७८	७.९०
(३० - ३४)	७७७	६९१	१	१४६९	६.१८
(३५ - ३९)	७२८	७३९	०	१४६७	६.१७
(४० - ४४)	५२८	५६६	१	१०९५	४.६१
(४५ - ४९)	५०९	४६४	०	९७३	४.०९
(५० - ५४)	४०७	४१०	०	८१७	३.४४
(५५ - ५९)	३०६	३४२	०	६४८	२.७३
(६० - ६४)	२९८	२९७	०	५९५	२.५०
(६५ - ६९)	२४८	२५०	१	४९९	२.१०
(७० - ७४)	१७३	१६५	०	३३८	१.४२
(७५ - ७९)	१३१	८५	०	२१६	०.९१
८० +	१११	९१	१	२०३	०.८५
जम्मा	११६७४	१२०७१	३२	२३७७७	१००

स्रोत: घरघूरी सर्वेक्षण, २०७६ (१५ आषाढ)

चित्र : २ उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको अवस्था

स्रोत: घरघूरी सर्वेक्षण, २०७२ (१५ आषाढ)

१.२.२ साक्षरता अवस्था

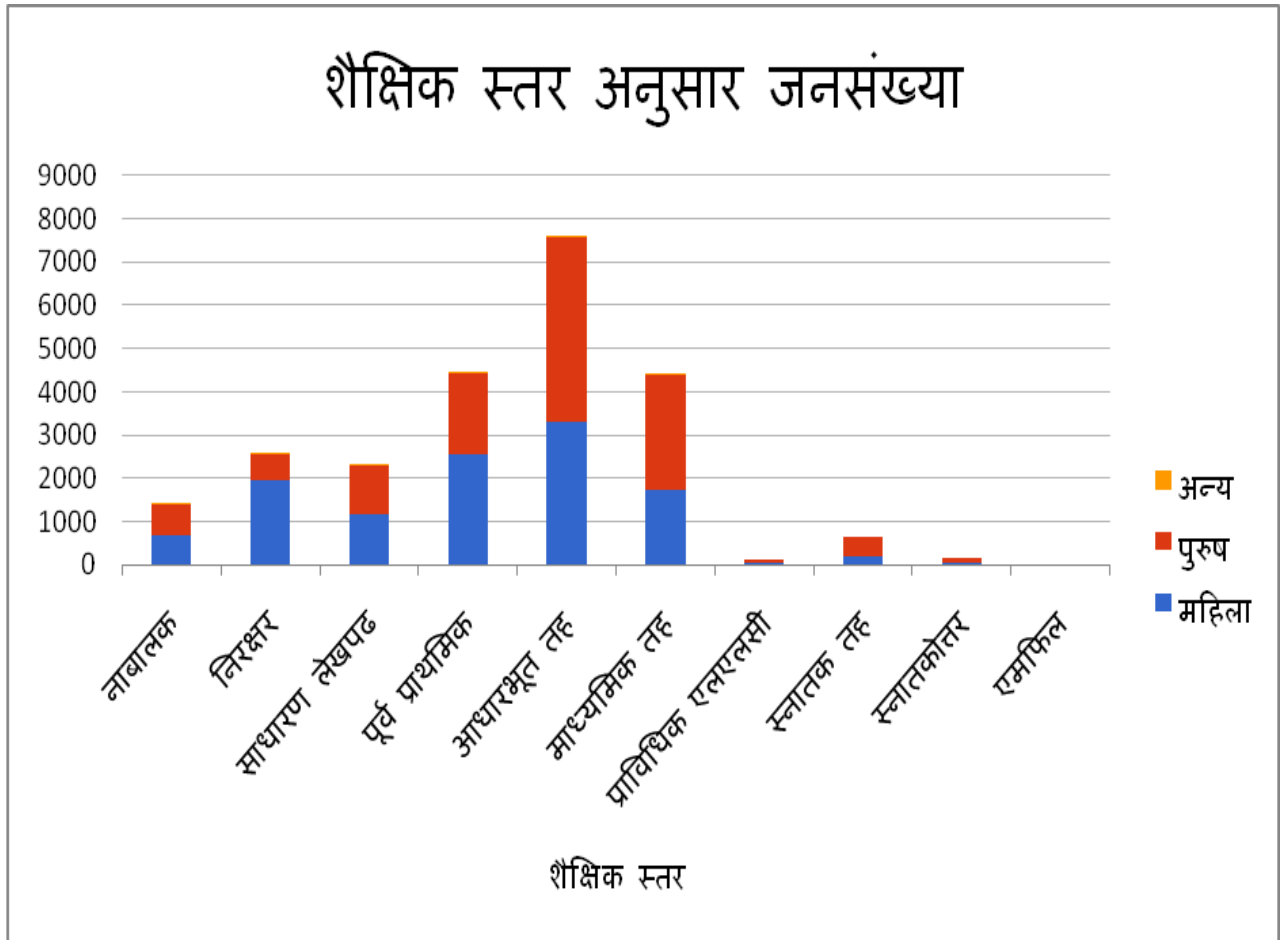
नाबालक उमेर समूह बाहेक यस गाउँपालिकामा २५९१ व्यक्तिहरु निरक्षर रहेका देखिन्छन् । प्राविधिक एस.एल.सी. सहित माध्यमिक तहसम्मको अध्ययन पूरा गर्ने जनसंख्या ३५३६ रहेको छ । यहाँ पाँच वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्याको ८८.४१ प्रतिशत मानिसहरु साक्षर देखिएका छन् । यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी अर्थात ७६२७ जना मानिसहरुले आधारभूत तह सम्मको शिक्षा पूरा गरेको पाइएको छ । यहाँ स्नातकोत्तर तहको अध्ययन पूरा गरेका व्यक्तिहरुको संख्या १५० र एम फिल तहको अध्ययन पूरा गर्नेको संख्या १३ रहेको छ । समग्रमा यस गा.पा.को शैक्षिक अवस्थालाई तालिका मा ६ प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका :६ सिगास गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्थाको विवरण

शैक्षिक स्तर	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	प्रतिशत
नाबालक	६७०	७६०	५	१४३५	११.६०
निरक्षर	१९४४	६४५	२	२५९१	
साधारण लेखपढ	११७४	११४२	३	२३१९	
पूर्व प्राथमिक	२५४०	१९२५	९	४४७४	
आधारभूत तह	३३१४	४३०२	११	७६२७	
माध्यमिक तह	१७४९	२६६८	१	४४१८	
प्राविधिक एस एल सि	३७	८१	०	११८	
स्नातक तह	२१३	४१९	०	६३२	
स्नातकोत्तर	३१	११९	०	१५०	
एम. फिल.	२	१०	१	१३	
जम्मा साक्षर				१९७५२	८८.४१
जम्मा	११६७४	१२०७१	३२	२३७७७	१००.००

स्रोत: घरघूरी सर्वेक्षण, २०७६ (१५ आषाढ)

चित्र :३ सिगास गाउँपालिकामा शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या को विवरण

स्रोत: घरघूरी सर्वेक्षण, २०७६ (१५ आषाढ)

१.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा

१.३.१ परिवर्तनको सिद्धान्त

सामाजिक परिवर्तनको थालनीका लागि अपनाइने विशिष्ट र मापनीय कुराहरुको विस्तृत व्याख्या वा रुपरेखा नै परिवर्तनको सिद्धान्त हो, जसले रणनीतिक योजना, निर्णय प्रक्रिया र मूल्याङ्कनको लागि आधार प्रदान गर्दछ । परिवर्तनको सिद्धान्त कुनै कुराको प्रक्रिया र परिणामलाई समेटने एउटा खाका हो । यसले आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन किन, र कसरी गर्ने भन्ने प्रश्नको उत्तर खोज्दछ । जब आर्थिक-सामाजिक विकासको सन्दर्भमा परिवर्तनको सिद्धान्तको कुरा गरिन्छ, यस सिद्धान्तले किन परिवर्तन गर्ने, हामीसँग के कुराहरु उपलब्ध छन्, के के छैनन्, हामी नयाँ के कुरा प्राप्त गर्न चाहान्छौं, यी नयाँ प्रतिफलहरु र नतिजाहरु कसरी प्राप्त गर्न सकिन्छ, के कस्ता रणनीतिहरु अपनाउनु पर्दछ भन्ने कुराको एउटा तर्कपूर्ण सम्बन्धको खोजी गर्दछ । यसै सिद्धान्तको आधारमा योजना प्राथमिकीकरणमा परेका आयोजनाहरु कार्यान्वयन भए भएन र के कस्तो परिवर्तन देखियो भनेर अनुगमन र मूल्याङ्कन को खाकापनि तयार गरिन्छ ।

परिवर्तनको सिद्धान्तले यहाँ (वर्तमान) देखि त्यहाँ (भविष्य) सम्म पुग्नको लागि एउटा रोडम्याप प्रदान गर्दछ । रोडम्याप सही र पूर्ण छ भने सबैले यसको अनुसरण गर्दछन् । उदाहरणको लागि यो पञ्चवर्षीय आवधिक योजना आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१ सम्मको लागि तर्जुमा गरिएको छ भने २०७५/७६ को अन्त्यमा यस गाउँपालिकाका सामाजिक तथा आर्थिक सूचक के छन् र आ.व. २०८१/८२ को अन्त्यसम्म आइ पुग्दा उक्त सूचकमा के कस्तो सुधार प्रगति भयो भन्ने कुराको मूल्याङ्कनको लागि मापनीय अपेक्षित सूचकहरु तयार गरिएका हुन्छन् । परिवर्तनको सिद्धान्तका चरणहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

पहिलो : सम्बोधन गर्न खोजिएको विषय वा क्षेत्रको समस्याको पहिचान गर्ने,

दोस्रो : के प्राप्त गर्न चाहान्छौं, त्यसको दीर्घकालीन लक्ष्य तर्जुमा गर्ने,

तेस्रो : कहाँ जान चाहेको हो, यसको लागि पछाडि फर्केर वा वर्तमान स्थितिको आधारमा गन्तव्य पहिचान गर्ने,

चौथो : अनुमानहरु को व्याख्या गर्ने,

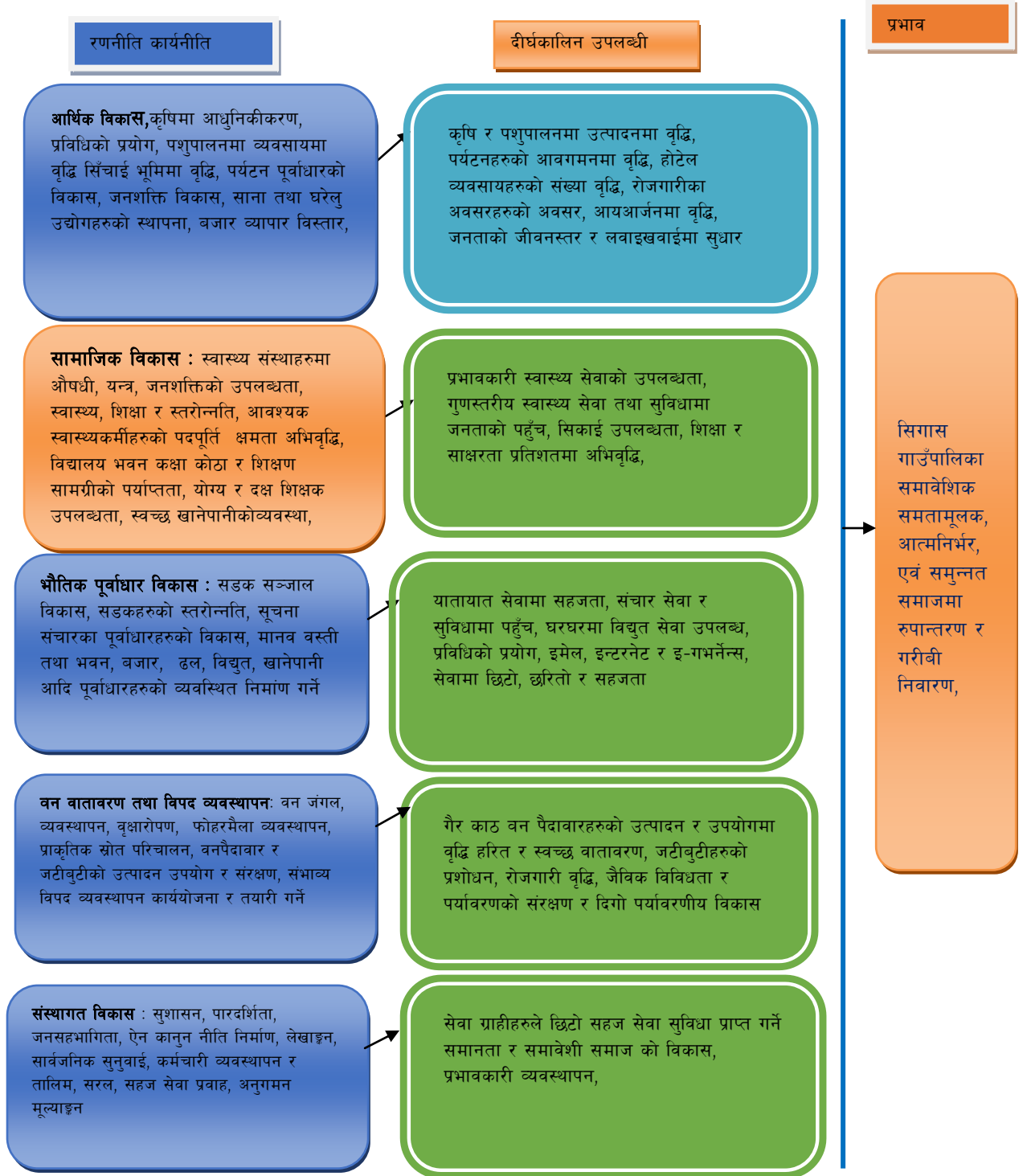
पाचौ : आशातीत नतिजा प्राप्तिका लागि संचालन गरिने कार्यक्रमहरु तय गर्ने,

छैटौं : योजना कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिहरुको जवाफदेहिताको सीमारेखा तयार पार्ने,

सातौं : हामी सफल भए भएनौ भनी जान्न अर्थात नतिजा मापन गर्न वस्तुनिष्ठ र मापनयोग्य सूचकांकहरु विकसित गर्ने एवं

आठौं : परिवर्तनको सिद्धान्तलाई संक्षिप्तीकरण गर्ने र व्याख्या गर्ने ।

चित्र : ४ परिवर्तनको सिद्धान्त

१.४ आवधिक योजना

योजना एउटा सिलसिलेवार कार्य पद्धतिको व्यवस्थित रूपरेखा हो जसको सहयोगमा कुनै पनि कार्य सजिलो तरीकाले कम समयमा, उपलब्ध स्रोतसाधनहरूको उचित प्रयोग गरी सम्पन्न हुन्छ । योजनावद्ध रूपमा गरिएका कार्यहरू सफल र प्रतिफलमूलक हुन्छन् । जनशक्ति, समय, कार्यपद्धति, शैली, उद्देश्य, लक्ष्य, र स्रोतको समन्वयात्मक रूप वा सिलसिलेवार रूपरेखा नै समग्रमा योजना हो ।

१.४.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू

- जनकेन्द्रित विकास
- सुशासन
- समाजिक समावेशीकरण
- बालमैत्री, वातावरणमैत्री शासन
- भूउपयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन
- सन्तुलित विकास
- स्थानीय स्रोत साधनको उपयोग
- सार्वजनिक निजी साभेदारी एवं गैसससँगको साभेदारी
- विपद व्यवस्थापन न्यूनीकरण
- जनसहभागिता

१.४.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक कुराहरू

आवधिक योजना तर्जुमा गर्नका लागि निम्न कुराहरूको आवश्यकता रहन्छ ।

- ❖ तथ्याङ्क र सूचनाहरू
- ❖ समग्र अर्थतन्त्रको बारेमा ज्ञान र आधारभूत तहका वास्तविकताहरू
- ❖ समुदायका आवश्यकताहरू, स्रोतसाधनहरू र मूल्य मान्यताहरूको बारेमा जानकारी
- ❖ योजनाको ढाँचा र कार्यदिशाहरू
- ❖ मानवीय र संस्थागत स्रोतहरू
- ❖ सरोकारवाला निकायहरूसँगको गहन छलफल र परामर्श

१.४.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व

आवधिक योजनाको महत्व निम्नानुसार रहेको छ :

- ✚ सही यथार्थ सूचनाका आधारमा उत्कृष्ट कार्य गर्न
- ✚ वास्तविक आवश्यकताको आधारमा योजनाहरूलाई प्राथमिकीकरण गरी संचालन गर्न
- ✚ स्थानीय स्रोतसाधनहरूको उपयुक्त परिचालन र उपयोग गर्न
- ✚ सामाजिक आर्थिक विकासका आयोजनाहरूमा केन्द्रित हुन

- ✚ स्थानीय स्रोत-साधनहरूको समुचित एवं समान वितरण गरी आशातीत प्रतिफल प्राप्त गर्न
- ✚ समाजका सबै क्षेत्रको समान रूपले विकास गर्न
- ✚ समय, ऊर्जा र स्रोत-साधनहरूको उपयुक्त परिचालन गर्न
- ✚ सामाजिक समावेशिता अपनाई रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्न एवं गरीबी निवारण गर्न
- ✚ विकासमा नीजिक्षेत्रको सहभागिता सुनिश्चित गरी बजारको विकास गर्न
- ✚ विकासमा समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरी जनतालाई छिटो छरितो गुणस्तरीय सेवा सुविधा प्रदान गर्न

१.४.४ आवधिक योजनाको उपयोगिता

नेपालको संविधान वाट निर्दिष्ट अधिकार निर्वाह र दायित्वको प्रयोग गर्दै यस गाउँपालिकाको सक्रिय सहभागिता र परामर्शदाता विज्ञहरूको सहयोगमा आ.व. २०७६/७७ देखि आ.व. २०८०/८१ को पाँच वर्षे अवधिको लागि यो योजना तर्जुमा गरीएको छ । यस आवधिक योजनामा सिगास गाउँपालिकाले तोकेका लक्ष्य, उद्देश्य र गन्तव्य हासिल गर्नका लागि गरिने प्रयास, कार्यनीति, रणनीति र कार्यक्रमहरू समेटिएका छन् । यस गाउँपालिकाको यथार्थ वस्तुस्थिति र विस्तृत सूचनामा आधारित दीर्घकालिन सोच र स्पष्ट उद्देश्य बोकेको यो आवधिक योजना सिगास गाउँपालिकालाई आगामी पाँच वर्षभित्रमा विकासको एउटा निश्चित गन्तव्य सम्म पुऱ्याउने मार्गनिर्देशक दस्तावेज पनि हो । प्रादेशिक वा संघीय सरकारले पनि यस गाउँपालिकामा मध्यम र ठूला खालका आयोजना संचालन गर्न यस आवधिक योजनालाई आधार र प्रारम्भिक सूचनाको स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्न सक्दछन । त्यसैगरी यहाँ कार्यरत विभिन्न गैर सरकारी संस्थाको साथै अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकायहरूले पनि यो योजनालाई उपयोग गर्न सक्दछन ।

१.५ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष

१.५.१ कानुनी र नीतिगत आधार:

यस आवधिक योजना तयार गर्न संवैधानिक व्यवस्था, नीतिगत निर्णय तथा व्यवस्था, तथ्याङ्कका मान्य सिद्धान्त र आधार, विगतका अनुभव तथा सिकाइलाई आधार मानिएको छ । यस परिप्रेक्ष्यमा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन सम्बन्धी ऐन २०७४, नेपाल सरकारको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, तथ्याङ्क ऐन, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ जस्ता कानुनी र नीतिगत व्यवस्थालाई आधारको रूपमा लिइएको छ । संघीय

शासन प्रणाली तथा देहाय अनुसारका प्रमुख विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारित रही यो आवधिक योजना तयार गरिएको छ ।

- **नेपालको संविधान** नेपालको संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२), धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको अधिकारको सूची अनुसूची ८ बमोजिम हुनेछ । नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकारको सूचीले स्थानीयतहलाई तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन, योजना निर्धारण सम्बन्धी अधिकार प्रदान गरेको छ ।

- **नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन:** नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरणले केन्द्रीय तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्क सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र गुणस्तर निर्धारण, राष्ट्रियस्तरको गणना र सर्वेक्षण व्यवस्थापन र तथ्याङ्कसम्बन्धी सल्लाहकारी भूमिका बारे उल्लेख गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको एकल अधिकारको विस्तृतीकरणले स्थानीय तथ्याङ्क संकलन, योजना, नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क व्यवस्थापन, तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको उल्लेख गरेको छ ।

- **स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४:** स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) को मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ ।

- **स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४:** स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ मा गाउँपालिकाको अधिकार अन्तर्गत गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको विकास गर्न नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यविधि, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको वर्तमान अवस्थाको बारेमा तथ्याङ्क संकलन गरी सोही सूचनाको आधारमा तर्कपूर्ण

विश्लेषण पश्चात भविष्यका उद्देश्य लक्ष्य, नीति, रणनीति र कार्यक्रम सहित योजना तर्जुमा गर्न सकिने व्यवस्था गरीएको छ ।

१.५.२ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरु

आवधिक योजना निर्माणका लागि आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, पूर्वाधार, वन वातावरण, तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास क्षेत्रका सीमाहरु र उपक्षेत्रहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

क्र.सं.	कार्यक्षेत्र	सीमाहरु/ उपक्षेत्रहरु
१	आर्थिक विकास	कृषि, पशुपालन, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, बैकिङ्ग तथा सहकारी र आयआर्जन
२	सामाजिक विकास	शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, लैंगिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण र संस्कृति
३	भौतिक पूर्वाधार विकास	सडक, सिँचाई, खानेपानी, पूल, भोलुङ्गे पूल, विजुली, भवन, ढल निकास, संचार, वैकल्पिक ऊर्जा र बस्ती विकास
४	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	वन तथा भूसंरक्षण, जलाधारसंरक्षण, जंगल, वातावरण संरक्षण, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, सरसफाई, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् व्यवस्थापन
५	संस्थागत विकास	पारदर्शिता, सुशासन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण (ऐन नियम, कार्यवधिहरु), सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचनाको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तिय अनुशासन, आन्तरिक लेखा परीक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र बेरुजु फर्छ्यौट

१.६ आवधिक योजनाका चारित्रिक पक्ष

१.६.१ सिगास गाउँपालिकामा भू-उपयोगिता सम्बन्धी विवरण

वैतडी जिल्लाको सबभन्दा ठुलो यस गाउँपालिकाको भू-उपयोगिताको विश्लेषण गर्दा यहाँ अधिकांश खेतीयोग्य जमीन, पतभङ्ग जङ्गल, कडा काठको उष्ण जङ्गल, संरक्षित जङ्गल र मिश्रित विशाल पतभर जंगल, घाँस् मैदान, फाँट टार र खोंचहरु रहेका छन् । यस गाउँपालिका भित्रको भू-उपयोगको अवस्थालाई तालिका र चित्र मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

नेपाल सरकारको भूउपयोग नीति २०७२ को दफा ८ मा व्यवस्था भए अनुरूप भूमि उपयोगलाई निम्नानुसार वर्गीकरण गरिएको छ ।

१. कृषि क्षेत्र
२. बसोबास क्षेत्र
३. व्यापारिक क्षेत्र
४. औद्योगिक क्षेत्र
५. खानी तथा भूगर्भ क्षेत्र
६. संस्कृति तथा पुरातात्विक क्षेत्र
७. नदीनाला तथा ताल क्षेत्र
८. वन जंगल क्षेत्र
९. सार्वजनिक प्रयोग तथा खुला क्षेत्र
१०. ढुङ्गा, बालुवा गिट्टी उत्खनन क्षेत्र
११. अन्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको विद्यमान भू-उपयोग नीतिको परिधिभित्र रही सिगास गाउँपालिकाले छुट्टै भूउपयोग योजना तयार गर्नेछ ।

१.६.३ तुलनात्मक लाभ

तुलनात्मक रूपमा बढी लाभ हुन क्षेत्रमा उत्पादनका साधनहरु परिचालित गर्ने सैद्धान्तिक अवधारणालाई बेलायती अर्थशास्त्री डेभिड रिकार्डोले व्याख्या गरेका थिए । कुनै पनि अर्थतन्त्रमा सदैव सीमित स्रोत हुन्छन् । कुनै एक पदार्थको उत्पादन गर्दा अर्को पदार्थ उत्पादन हुन सक्ने सम्भावना कम हुन्छ, किनभने उत्पादनका लागि आवश्यक साधन र स्रोतहरु पहिलो पदार्थ बनाउने कार्यतर्फ सोभिन पुग्छन् । तसर्थ उत्पादनका लागि केही सीमित पदार्थको मात्र चयन गर्नु पर्ने हुन्छ । अन्यथा सीमित स्रोतहरु पनि दह्रो रूपमा उत्पादनका लागि खर्च नभै छरिन पुग्छन् र कतैबाट पनि उच्चतम फाइदा लिन सकिदैन ।

गाउँपालिकाले तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरु परिचालन गर्नु राम्रो पक्ष हो । यस गाउँपालिकाका प्रमुख लाभदायक क्षेत्रहरु कृषि, पशुपालन, पर्यटन र वैकल्पिक उर्जा पहिचान गरिएको छ । यहाँ मकै, कोदो, धान र आलु जस्ता अन्न र तरकारी बाली उत्पादन हुन्छन् । कृषिमा आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण, प्रविधि र प्रांगारिक मलको प्रयोगले उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिन्छ । यस पेशाले कृषकहरुको आय आर्जन बढनुका साथै समग्र जीवनस्तरमा नै सुधार हुन्छ । पूर्वाधार (यातायात, संचार, पैदल मार्ग, होटेल, सुरक्षा) को निर्माण र पर्यटन क्षेत्रमा संलग्न हुने जनशक्ति

उत्पादन गरी धार्मिक सांस्कृतिक र ऐतिहासिक सम्पदाहरु सिगास मन्दिर, लगायतका स्थानीय मन्दिर/ तीर्थस्थलहरु र यहाँको मौलिक क्षेत्रहरुको प्रचार प्रसार एवं संरक्षण गर्न जरुरी छ ।

१.७ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तरसम्बन्ध

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको वर्तमान संविधान को मर्मअनुसार नेपालमा तीनवटा तहका सरकारहरु विद्यमान रहेका छन जसअनुसार संघ सरकार, सात वटै प्रदेशहरुमा एक/एक वटा प्रदेश सरकार र ७५३ वटा स्थानीयतहका सरकारहरुको व्यवस्था रहेको छ । यस संविधानले संघ सरकारलाई मात्र सामाजिक/आर्थिक विकासको सम्पूर्ण दायित्व नसुम्पी प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारहरुलाई पनि जनतालाई सेवा सुविधा प्रदान गर्न आवधिक विकासका योजनाहरु बनाउने, तत्सम्बन्धी ऐन, नियम, नियमावली र कार्यविधि तर्जुमा गर्ने पूर्ण स्वायत्तता र अधिकार प्रदान गरेको छ । संविधान प्रदत्त यिनै अधिकारको प्रयोग गरेर स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रही आर्थिक-सामाजिक विकासको माध्यमबाट जनताको जीवनस्तर उठाई उनीहरुको समृद्ध एवं सुखी जीवनको लागि आवधिक योजना निर्माण गर्न सक्दछन ।

आवधिक योजना निर्माणको परम्परागत **Top-Down** प्रक्रिया थियो भने हाल आएर **Bottom-Up** अर्थात स्थानीय जनप्रतिनिधि, विज्ञ, जानिफकार र जनताको सहभागितामा योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय क्षेत्रको भूगोल, वर्तमान अवस्था र सम्पूर्ण क्षेत्रहरुको गहन विश्लेषणमा आधारित आवधिक योजना यथार्थपरक, सही र कार्यन्वयनमा ल्याउन सकिने खालको हुन्छ ।

नीति, ऐन, नियम बनाउने, कर्मचारी नियुक्ती गर्ने, काम काजमा खटाउने, आर्थिक-सामाजिक विकास गर्ने, स्थानीय स्रोतसाधनको उचित परिचालन र उपयोग गर्ने लगायत सबै काम गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय निकायहरुको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछन । स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको आवधिक विकासको योजना बनाउँदा स्थानीय स्रोतसाधन, संभावना, आवश्यकता, प्राथमिकतालाई मुख्य आधार बनाई आफूले गर्न सक्ने, प्रादेशिक सरकारको सहयोग लिने संघ सरकारको आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोगसमेत सम्पन्न गर्ने गरी सामाजिक-आर्थिक विकासका योजनाहरुलाई वर्गीकृत गर्न सक्दछ । स्थानीय तहका मध्यम र ठूला विकासका आयोजनाहरु प्रदेश र संघ सरकारहरुबाट सम्पन्न गराउनुका साथै यस्ता आयोजनाहरुलाई प्रदेश र संघ सरकारको आवधिक विकास योजनामा पनि समावेश गर्न सूचना आदानप्रदान गर्न सकिन्छ ।

१.८ राष्ट्रिय सोच

नेपाल सरकारले “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली” भन्ने नारालाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच बनाएको छ ।

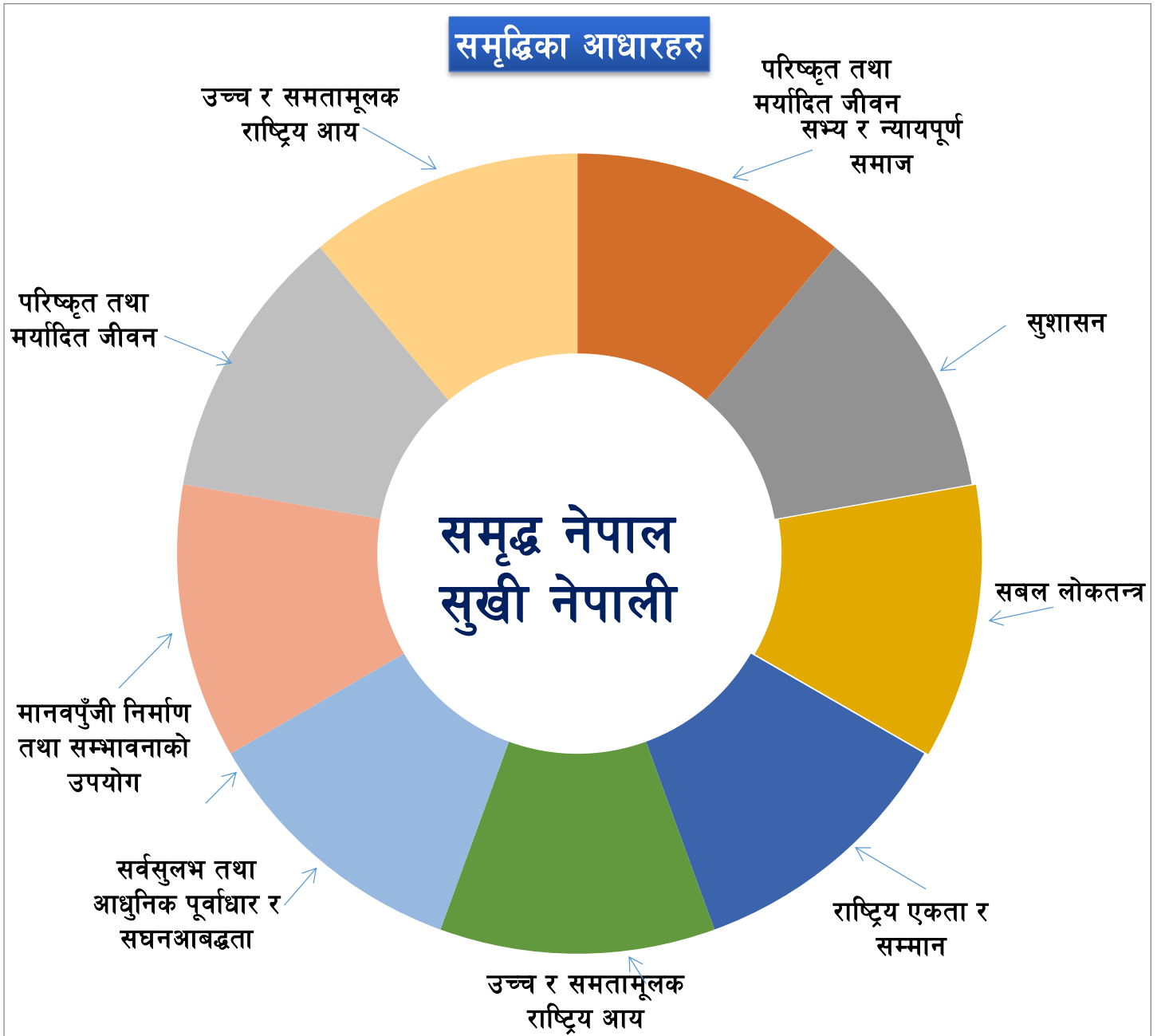
चित्र : ५ समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मार्ग चित्र

चरण	योजना	अवधि	राष्ट्रिय नारा	National Slogan
पहिलो चरण (Stage I)	पन्ध्रौँ योजना	५ वर्ष	समृद्धि र सुखको सिर्जना	Generating Prosperity Happiness
दोस्रो चरण (Stage II)	सोह्रौँ योजना सत्रौँ योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको तीव्रता	Accelerating Prosperity And Happiness
तेस्रो चरण (Stage III)	अठारौँ योजना उन्नाइसौँ योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको दिगोपना	Sustaining Prosperity and Happiness

१.८.१ राष्ट्रिय उद्देश्यहरु

- १.सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण, उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी अभिवृद्धि, उच्च, दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा गरीबी निवारण गर्दै समृद्धिको आधार निर्माण गर्नु,
- २.गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा शिक्षा, स्वस्थ तथा समुन्नत वातावरण, सामाजिक न्याय र गुणस्तरीय एवं जवाफदेही सार्वजनिक सेवा कायम गरी संघीय शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्दै नागरिकलाई मर्यादित परिष्कृत जीवनयापनको अनुभूति गराउनु
३. सामाजिकआर्थिक रुपान्तरण तथा स्वाधीन राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गरी देशको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्ने

चित्र : ६ समृद्धिका आधारहरू

खण्ड दुई

२ आवधिक योजना तर्जुमा तयारी

२.१ गाउँपालिकासँग पूर्व योजना निर्माण छलफल

नेपालको संविधानले प्रदान गरेको हक, अधिकार र स्थानीय सरकारको मान्यता अनुरूप सिगास गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा योजनावद्ध आर्थिक सामाजिक विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) निर्माण गर्ने क्रममा पूर्व योजना निर्माण छलफलमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरू, विषयगत कार्यालयका प्रमुखहरूसँग विस्तृत छलफल भयो ।

२.२ गाउँपालिकास्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी

गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना पूर्व तयारी गोष्ठी मिति २०७६ कार्तिक १९ गतेदेखि २२ गते सम्म सिगास गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा संचालन भयो । उक्त गोष्ठीमा सिगास गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकारी, कार्यसमितिका सदस्य, विषयगत शाखाका प्रमुख, गाउँ सभाका सदस्य, विभिन्न गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधि र परामर्शदाता संस्थाका विज्ञको उपस्थिति रहेको थियो । चारदिने उक्त गोष्ठीको पहिलो दिनमा उद्घाटन, स्वागत मन्तव्य, परिचय, आवधिक योजनाको महत्व, आवश्यकता, गाउँपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक अवस्थाका वारेमा प्रस्तुतीकरण र छलफल सम्पन्न भयो ।

समग्रमा यस गाउँपालिका आवधिक योजना तर्जुमाको कार्य चरणबद्ध, व्यवस्थित र सहभागितामूलक रूपमा निम्न ७ (सात) चरणहरू सम्पन्न भएको थियो ।

२.३ निर्देशक समिति गठन

आवधिक योजना तर्जुमा प्रकृयाको संयोजन गर्न विषयगत समितिहरूलाई सहजीकरण, सहयोग, आवश्यक स्रोत व्यवस्थापन गर्न, तथ्याङ्क संकलन र अभिलेखीकरणमा सुझाव दिई योजना तर्जुमा तयार पार्न निर्देशक समितिको गठन गरियो । निर्देशक समितिका सदस्य देहायअनुसार रहनुभएको थियो ।

संयोजक :	हरि सिंह धामी (गाउँपालिका अध्यक्ष)
उपसंयोजक :	द्रोपदी चन्द (गाउँपालिका उपाध्यक्ष)
सदस्य :	गगन सिंह धामी (१ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य:	प्रेम सिंह धामी (२ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य:	शेर सिंह साँउद (३ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	शेर सिंह साँउद (४ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	राम बहादुर धामी (५ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	डम्बर सिंह धामी (६ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	शेर बहादुर चन्द (७ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	कर्ण बहादुर ऐर (८ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	लक्ष्मी चन्द (९ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य सचिव :	रघुनाथ अवस्थी (प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)

२.४ विषयगत समितिहरू गठन

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्नका लागि आर्थिक विकास समिति, सामाजिक विकास समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति र भौतिक पूर्वाधार विकास समिति गरी पाँचवटा विषयगत समितिहरू गठन गरियो । उक्त समितिहरूको आआफ्नो विषयगत क्षेत्रको वर्तमान अवस्था, क्षेत्रगत विकासका लागि संचालन गर्नुपर्ने आयोजनाहरू पहिचान, योजनाहरूको प्राथमिकीकरण, योजना निर्माणका लागि संभाव्य स्रोत पहिचान, योजना निर्माणवाट हुने लाभको आँकलन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका रह्यो ।

विषयगत समितिहरू निम्नानुसार गठन गरिएका थिए ।

विषयगत समिति	संयोजक	सदस्य			सदस्य सचिव
आर्थिक					
सामाजिक					
भौतिक पूर्वाधार					
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन					
संस्थागत तथा सुशासन					

२.५ संक्षिप्त रणनीतिक पार्श्वचित्र

सिगास गाउँपालिकामा रहेको कृषि भूमि, सिञ्चित क्षेत्र, उद्योगधन्दा एवं कलकारखानाहरू, पशुपंछी जन्य व्यवसायहरू, साक्षरता, विद्यालयको संख्या, अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था, शिशुमृत्युदर, पर्यटकीय स्थल, पर्यटकहरूको संख्या, सार्वजनिक स्थल, खानेपानीको आपूर्ति, वनजंगलले आगटेको क्षेत्र, फोहोरमैला व्यवस्थापन, बजार, व्यापार-व्यवसाय, प्राकृतिक स्रोत-साधन लगायत सम्पूर्ण स्थितिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद् र संस्थागत विकाससम्बन्धी वर्तमान अवस्था तथा संभावनाहरू, समस्या तथा चुनौतीहरू, र ती संभावनाको उपयोगका लागि व्यावहारिक (कार्यान्वयन योग्य) रणनीतिहरूको तर्कपूर्ण विश्लेषण तालिका ७ मा गरिएको छ ।

तालिका : ७ आवधिक योजनाको सन्दर्भमा सिगास गाउँपालिकाका संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनाति (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<p>कृषि</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ कृषि योग्य जमिन पर्याप्त नरहेको ➤ खेती गरिएको अधिकांश जमिनमा सिँचाइ सुविधा नपुगेको ➤ सालभर सिञ्चित जमिन एकदम कम रहेको ➤ सिँचाई योग्य जमिनवर्ग कि.मी. ➤ जडिबुटीको खेतीको लागि सबै वडाहरुमा सम्भावना रहेको ➤ नौ वटै वडाहरुमा वटा कृषि समुहहरु गठन भएमा तर अधिकांश निष्क्रिय रहेका ➤ ९ वटा वडाहरुमा पशुपालन, फलफुलखेती, नर्सरी उत्पादनका लागी सम्भावना रहेको ➤ मकै, भटमास र कोदो उत्पादनका लागि उत्पादनका लागी सबै वडाहरुमा सम्भावना रहेको ➤ सबै वडाहरुमा सबैमा अर्गानिक आलुखेतीको उच्च संभावना रहेको ➤ जडीबुटी तथा गैर-काष्ट वन पैदावार उत्पादनका लागि वडा नं. २ र ९ उपयुक्त रहेको ➤ गाउँपालिकाको तर्फ वाट कृषकहरुलाई कृषि उत्पादनको लागि प्रोत्साहन को व्यवस्था रहेको ➤ गाँजरीमा एउटा तरकारी संकलन केन्द्र रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वर्ग कि.मि. खेती योग्यजमिनमा सिँचाइ सुविधा नपुगेको ➤ गठन भएका धेरै वटा कृषक समूहहरु निष्क्रिय रहेका ➤ कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुदै गएको ➤ वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको वडाहरुमा एग्रेभेटको व्यवस्था नभएको ➤ कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको ➤ रैथाने गहुँ, मकै, धान, भटमास, आदिका विउहरु लोप हुदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भू-उपयोग नीति बनाई लागु गर्ने ➤ बृहत तथा साना सिँचाई आयोजना मार्फत सिँचाइ सुविधा बढाउने ➤ कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ रैथाने गहुँ, धान, मकै कोदो,को बिऊ संरक्षण गर्ने ➤ नमुनाको रूपमा अलैचि तथा कफि खेति विस्तार गर्ने ➤ व्यावसायिक फलफूल तथा तरकारी खेतीमा जोड दिने ➤ जडीबुटी खेती गर्ने ➤ स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरि परिचालन गर्ने ➤ कृषि हाटबजार संचालन गर्ने ➤ कृषि पेशालाई व्यवसायिकरण गर्ने ➤ उन्नत बाली प्रणाली अपनाउने ➤ अल्लो प्रसोधन केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ कृषिमा आधारित उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन दिने,

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनाति (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<p>पशुपालन</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ लगभग ८० प्रतिशत धरधूरी कृषि र पशुपालनमा संलग्न रहेको ➤ भैंसीपालन, गाइपालन, बाख्रापालन र कुखुरापालन फर्म को संभावना रहेको ➤ बाख्रा पालन फार्म ३ वटा संचालनमा रहेका ➤ कुखुरा पालन फार्म १ वटा, संचालनमा रहेका ➤ बंगुर पालन फार्म वटा संचालनमा रहेका ➤ कृषि र पशु फार्म वटा संचालनमा रहेका ➤ मासु पसल १० वटा रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपालन व्यवसायीकरण नभएको ➤ नश्ल सुधारमा समस्या रहेको ➤ दूधमा आत्मनिर्भर नहुनु ➤ .व्यावसायिक घाँस खेती नहुनु ➤ पशुपक्षीजन्य रोग नियन्त्रण नहुनु ➤ पर्याप्त ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव ➤ वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु ➤ गाउँ पालिकामा डेरी उद्योग प्रयाप्त नहुनु ➤ आवश्यक मात्रामा एग्रेभेट नहुनु ➤ हाइजेनिक मासुपसल सञ्चालनको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशु तथा कृषि फर्महरुको विस्तार गर्ने ➤ एक गाउँ एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण गर्ने ➤ दूध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउँ पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने ➤ अनुदान वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ➤ नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गरिने ➤ व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइँ घाँस तथा डाले घाँस खेती विस्तार गरिने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक एक वटा मासु पसल व्यवस्थित ढंगले सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने ➤ पशुपालन फर्म सञ्चालन गर्ने ➤ पशुपालन समुहहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने ➤ बेरोजगार युवाहरुलाई सामूहिक पशुपालन व्यवसायतर्फ आकर्षण गराउने
<p>सिँचाई</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७ र ८ मा मा साना सिँचाई तथा कुलो भएको ➤ सिगास गाउँपालिकामा साना सिँचाई तथा कुलो को व्यवस्था रहेको ➤ सबै वडाहरुमा सिँचाई प्रयोजनको लागि पानीको स्रोत भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ...वर्ग कि.मी. जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको ➤ सिचाइ कुलोमा बाह्रै महिना पानीको उपलब्धता नहुनु ➤ उपलब्ध पानीको स्रोतबाट सिँचाई नहर(कुलो निर्माण गर्न निकै खर्चिलो हुने देखिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बृहत तथा साना सिचाइ योजना संचालन गरिने ➤ थोपा सिँचाई योजना संचालनमा ल्याउने ➤ लाष्टिक पोखरी निर्माण र सेवा विस्तार गर्ने ➤ लिफ्टिङ सिँचाई गर्ने

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनाति (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<p>पर्यटन गाउँपालिकामा रहेका पर्यटकीय स्थलहरु</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ सिगास, भूमिराज, कैलपाल, निलपाल, लाटो देवता लगायतका मन्दिरहरु तिर्थस्थल र गुफा हरु रहेका ➤ नदी, फाँट, मठ मन्दिर र डोट्याली मौलिक संस्कृतिको भण्डार रहेको ➤ वडा नं. २ मा पवित्र सिगास धाम रहेको ➤ ट्रेकिङ्ग, हाईकिङ्ग, पिकनिक स्पटको लागि उपयुक्त हुने थुप्रै स्थान रहेको ➤ नचनथली, सिगास धुरा र ढुङ्गाड जस्ता पर्यटकीय महत्वका अति आकर्षक स्थानका रुपमा रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटकीय क्षेत्रहरुको संरक्षण,सम्बर्द्धन र प्रचारप्रसार को अभाव ➤ पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न सडक तथा बाटोको अभाव ➤ पर्यटन विकासको लागि सुरक्षित स्तरीय होटेल-रेष्टुराहरुको अभाव ➤ पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गर्ने ➤ पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पैदलमार्ग बिस्तार गर्ने ➤ पर्यटकीय स्थलको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्ने तथा प्रचार प्रसार गर्ने ➤ आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने ➤ सुविधा सम्पन्न पर्यटक होटेल, आवास गृह तथा होमस्टेको व्यवस्था गर्ने ➤ भ्यूटावरको निर्माणको लागि उपयुक्त स्थलको पहिचान गरी गाउँपालिका भित्र कम्तीमा ५ वटा भ्यूटावरहरु निर्माण गर्ने ➤ पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्ने
<p>बैंक तथा वित्तीय सेवा</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ कृषि विकास बैंक लिमिटेडको एउटा मात्र शाखा कार्यरत रहेको ➤ बचत तथा ऋण सहकारी संख्या सक्रिय नरहेको ➤ कृषि सहकारीहरुको संख्या कम रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ➤ सहकारीहरुको कर्जा प्रवाहको उत्पादनमूलक कार्यमा प्रयोग न्यून रहनु ➤ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या ➤ कतिपय सहकारी संस्थाहरु उद्देश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरुको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारीहरुको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने ➤ सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुको लगानीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानीका लागि उत्प्रेरित गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न केन्द्रित गर्ने
<p>घरेलु उद्योग तथा व्यवसाय घरेलुमा दर्ता भएका उद्योग एवं व्यवसायहरु</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशिलता सम्बन्धी ज्ञान सीपको को कमी ➤ उद्योग संचालनका लागि नियमित विद्युत को 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यम सम्बन्धि ज्ञान सिप अभिवृद्धि गर्ने ➤ उद्यमीहरुका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनौति (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपंछी व्यवसाय संचालन हुने क्रममा रहेका ➤ कृषि तथा पशुपंक्षी उद्योगहरु कम संख्यामा रहेका ➤ विद्युतीय कुटानी पिसानी मिल कम रहेका ➤ सबै वडामा पानी घट्ट संचालनमा रहेका ➤ कुखुरा पालन व्यवसाय संचालनमा रहेका ➤ बाख्रा पालन व्यवसाय संचालनमा रहेका ➤ सिलाइकटाई पसलहरु खुल्ल थालेका ➤ साना होटेल व्यवसाय संचालनमा रहेका ➤ उत्पादनमूलक सीपमूलक व्यवसायहरु संचालनको क्रममा रहेका. ➤ उद्योगका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको उपलब्धताको संभावना भएको 	<ul style="list-style-type: none"> अभाव ➤ उद्योग संचालनका लागि बजारको अभाव ➤ उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तिय अभाव ➤ दर्ता भएका अधिकांश उद्योगहरु संचालनमा नआउनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उच्चम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तिय -लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई परिचालन गर्ने ➤ उत्पादीत बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने ➤ स्थानिय जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ उद्योग स्थापना र विस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाइ प्रोत्साहन गर्ने ➤ दर्ता भएका उद्योगहरु अद्यावधिक गर्ने ➤ रुग्ण उद्योगहरुको समस्या पहिचान गरी संचालनमा ल्याउन प्रयास गर्ने

संभावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरु	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
शिक्षा तथा मानव संसाधन <ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकामा भएका विद्यालयहरु संख्या : ५९ ➤ पूर्व प्राथमिक विद्यालयहरु ५९ वटा ➤ आधारभूत विद्यालय .. ४९ ➤ माध्यमिक विद्यालय .. १० ➤ क्याम्पस : १ ➤ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन हुने विद्यालयहरु नभएको ➤ सबै विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा नभएको ➤ भौतिक पूर्वाधार अपर्याप्त नभएको ➤ खेलमैदानको अभाव रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सबै वडाहरुमा बालविकास केन्द्रको अभाव ➤ विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा छात्रा शौचालयको अभाव ➤ सबैजसो विद्यालयका व्यवस्थापन समितिहरु गठन भएका तर विद्यालयको शैक्षिक गतिविधि र पठनपाठन कार्यको प्रभावकारी रेखदेख र मूल्याङ्कन अभाव ➤ केही विद्यालयहरुमा भौतिक पूर्वाधारको अभाव र भूकम्प प्रतिरोधि सुरक्षित भवनको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सबै वडाहरुमा बालविकास केन्द्रहरु स्थापना गरी बालविकास केन्द्रहरुमा दिवा खाजा लाइ व्यवस्थापन गर्ने ➤ विद्यालयहरुमा खानेपानी, छात्रछात्राहरुको लागि अलग-अलग शौचालय तथा साबुनपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ बालमैत्री तथा अपांगमैत्री विद्यालय भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ विद्यालयहरुमा ल्याव, पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ➤ विद्यालयहरुको खेल मैदानलाई व्यवस्थित गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरु	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ धेरै जसो विद्यालयमा शौचालयको अभाव रहेको ➤ धेरै विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दी न्यून रहेको ➤ अधिकांश विद्यालयमा घेरावार नभएको ➤ विद्युतिय हाजिरी जडान भएका विद्यालयहरु : ➤ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएका विद्यालय संख्या : ➤ पुस्तकालय सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरु : ➤ ल्याब सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरु : ➤ SIP (विद्यालय सुधार योजना) अद्यावधिक भएका विद्यालयहरु : शिक्षक विवरण : ➤ कक्षा १ देखि ५ सम्म का दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरुको संख्या कम रहेको ➤ कक्षा ६ देखि ८ सम्मका दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरु कम रहेको ➤ कक्षा ९ र १० सम्मका दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरुको संख्या न्यून रहेको ➤ कक्षा ११ र १२ सम्मका दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरु कम रहेका ➤ आधारभूत र माध्यमिक गरी सबै तहमा राहतमा कार्यरत शिक्षकहरु को संख्या न्यून रहेको ➤ सिकाई उपलब्धि: ➤ कक्षा ८ : २६ प्रतिशत ➤ कक्षा १० : ३१ प्रतिशत ➤ विद्यार्थी शिक्षक अनुपात ➤ कक्षा १ देखि ५ सम्म : (६६ : १) ➤ कक्षा ६ देखि ८ सम्म : (७९ : १) ➤ कक्षा ९ र १० सम्म : (४५ : १) ➤ कक्षा ११ र १२ सम्म : (३८ : १) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकामा प्राविधिक धारका विद्यालयहरु नभएको ➤ बालमैत्री/अपागं मैत्री भवनको अभाव ➤ विद्यालयमा पुस्तकालय, ल्याब तथा सुचना प्रविधिको कक्षाहरु (ICT) को अभाव ➤ विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अभाव ➤ बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार दरबन्दी मिलान नभएको ➤ बाल विकास केन्द्रको अभावमा अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरु बा.वि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ➤ विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापहरुको प्रभावकारी एवं नियमित रूपमा आयोजना हुने नगरेको ➤ विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने गाउँपालिकामा प्राविधिक धारका ➤ विद्यालयहरु स्थापना गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दी मिलान गर्ने ➤ विद्यालय भर्नादर शतप्रतिशत पुर्याउने ➤ विद्यालय टिकाउ दर एवं शैक्षिक उपलब्धि दरलाई वृद्धि गर्ने ➤ प्रत्येक बर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ➤ -विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दी सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातलाई राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरु	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>आधारभूत स्वास्थ्य तथा पोषण</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ग्रामीण अस्पताल - ➤ आर्युवेदिक औषधालय रहेको ➤ स्वास्थ्य चौकी ६ वटा ➤ वर्थिङ सेन्टर को व्यवस्था रहेको ➤ कर्मचारी स्थायी संख्या न्यून रहेको ➤ कर्मचारी अस्थायी कार्यरत रहेका ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या कार्यरत रहेका ➤ खोप तथा गाउँघर खोप संचालन भएको ➤ आधारभूत प्रसुति सेवा उपलब्ध रहेको ➤ परिवार नियोजन सेवा उपलब्ध ➤ औषधि उपचार सेवा को व्यवस्था रहेको ➤ मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा वडास्तरमा रहेको ➤ वृद्धि अनुगमन तथा पोषण नभएको ➤ क्षय रोग कुष्ठरोग सेवा नभएको ➤ एच आइ भी परीक्षण नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य चौकीहरुमा न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ➤ सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीमा संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको कमी ➤ केही स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ➤ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ➤ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा संचालनमा कठिनाई ➤ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष प्रसुती सेवा प्रदायक SBA(Skilled Birth Attendants) नर्सको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ➤ इमर्जेन्सी सेवा नभएको ➤ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी ➤ स्वास्थ्य चौकीमा सुरक्षा, सरसफाई शौचालयको अपर्याप्तता ➤ स्वास्थ्य चौकीमा ल्यावको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ घुम्ती स्वास्थ्य सिविर संचालन गर्ने ➤ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ वर्थिङ सेन्टरको पर्याप्त व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युतीय हाजिरको व्यवस्था गर्ने ➤ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ➤ खोप तथा गाउँघर क्लिनिक संचालन गर्ने ➤ FCHV को क्षमता विकास गर्ने ➤ स्वास्थ्यकर्मी लाई SBA तालिमको व्यवस्था गर्ने ➤ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य चौकीको संख्या थप गर्ने र आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य कर्मचारीहरुको दरबन्दी थप गने एवं स्वास्थ्यकर्मीहरुको कार्य उत्प्रेरणा अभिवृद्धिको लागि विशेष प्रोत्साहन सुविधाको व्यवस्था गर्ने । ➤ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पूर्वाधार तयार गर्ने ➤ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईको व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य चौकीहरुमा परिवार नियोजन सेवा कार्यक्रम संचालन गर्ने ➤ मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्ने ➤ वृद्धि अनुगमन तथा पोषण सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरुमा क्षय रोग कुष्ठरोग सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरुमा एच आइ भी परिक्षण सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरुमा खानेपानीको व्यवस्था गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरु	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>खानेपानी तथा सरसफाई</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वच्छ खानेपानी पुगेको परिवार संख्या अत्यन्त कम रहेको ➤ सुख्खायाममा खानेपानी आपूर्ति समस्या ➤ सिगास गाउँपालिका खुला दिशामुक्त घोषणा भएको तर शतप्रतिशत घरहरुमा शौचालय सुविधा नपुगेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरु संरक्षण नहुनु ➤ बृहत खानेपानी आयोजनाको अभाव ➤ खुला दिसामुक्त गाउँपालिका घोषणा भएता पनि .. प्रतिशत घरहरुमा शौचालयको अभाव रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका भित्र वर्षको एक पटक आँखा शिविर सञ्चालन गर्ने ➤ बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था गर्ने ➤ प्रत्येक घरमा शौचालयको सुविधा उपलब्ध गराउने ➤ पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको अवलम्बन गर्ने ➤ पूर्ण सरसफाइका सूचकहरु पुरा गर्ने
<p>सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ वटा महिला तथा आमा समूहहरु संचालनमा रहेको ➤ सबै विद्यालयमा छात्राको भर्नादर वृद्धि भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको संरचनामा महिला तथा दलितको अर्थपूर्ण सहभागितामा कमी ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ➤ छुवाछुतको व्यवहारलाई पूर्णरूपमा अन्त्य गर्न नसकेको ➤ बालविवाहको प्रचलनलाई पूर्णरूपमा रोक लगाउन नसकिएको ➤ युवा तथा किशोरी किशोरी परामर्श केन्द्रको कमी ➤ महिला हिंसा कायमै रहनु ➤ महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमी ➤ महिलाहरुको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमी ➤ बालमैत्री कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ➤ ज्येष्ठ नागरिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने वातावरण सृजना गर्ने ➤ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ➤ महिला तथा आमा समूहहरुलाई क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ➤ बाल विवाहलाई निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ➤ युवा तथा किशोरीहरुको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्था गर्ने ➤ महिला हिंसालाई न्यूनीकरण गर्ने ➤ महिलाहरुको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गराउन आयमूलक सीप अभिवृद्धि कार्यक्रमका साथै महिला उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरु	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
	अभाव	<ul style="list-style-type: none"> ➤ महिलाहरुको कार्यवोभ घटाउने ➤ पैतृक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने ➤ बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ➤ ज्येष्ठ नागरिकको लागी सुरक्षा कार्यक्रम ल्याउने
युवा तथा खेलकुद <ul style="list-style-type: none"> ➤ विद्यालयहरुमा सामान्य खेल मैदान रहेको ➤ गाउँपालिका बाट खेलकुदमा बजेट विनियोजित भएको ➤ गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन भएको ➤ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडीहरु उत्पादन हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पूर्वाधारको कमी ➤ खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी ➤ खेलकुद सामग्रीको कमी ➤ खेलकुद मैदान तथा कभर्डहलको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ खेलाडीहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ➤ मापदण्ड अनुसारको खेलकुद मैदान र कभर्ड हल निर्माण गर्ने ➤ युवा क्लबको स्थापना सञ्चालन तथा युवा परिचालन गरी सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा बिकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
सडक , पुल तथा यातायात <ul style="list-style-type: none"> ➤ ४ वटा सडकहरु निर्माणको क्रममा रहेका ➤ २ वटा वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका ➤ वडाहरु जोड्ने सडक निर्माणको कार्य चलिरहेको ➤ वडाहरुमा सहज पैदलमार्ग निर्माण भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ४ वटा सडकहरु मध्ये एउटा मात्र वटा मात्र बाह्र महिना चल्ने ➤ भू-उपयोग योजना नबनेको ➤ सडक गुरुयोजना नबनेको ➤ सडकहरुको DPR नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नौ वटै वडा जोडने सडकहरुलाई निर्माण गर्ने ➤ सबै सडकलाई १२ महिना संचालनमा ल्याउन ग्राभेल गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सिगास गाउँपालिकाका केही घरधूरीमा मात्र विद्युत सेवा पुगेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नियमित विद्युत सेवामा कमी ➤ सबै घरधूरीमा विद्युत सुविधा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरूमा नियमित विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ जलविद्युत आयोजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार तथा सेवा विस्तार हुन नसकेको ➤ वैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लघु विद्युत आयोजनाहरूको थप निर्माण तथा विस्तार ➤ दुर्गमस्थलमा रहेका विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरूमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ➤ परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारिएको घट्ट विस्तार गर्ने ➤ धुवाँरहित चुलो निर्माण गर्ने
आवास तथा भवन		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माणको क्रममा रहेको ➤ स्वास्थ्य चौकीहरूको आफ्नै भवन रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ➤ सबै वडाकार्यालयहरूको आफ्नो कार्यालय भवन नरहेको र आफ्नै भवन भएका कार्यालयहरूका भवन पनि अपाङ्गमैत्री र वालमैत्री तथा भूकम्प प्रतिरोधी नभएका ➤ हाल भाडामा संचालित वडा कार्यालयका भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी नभएका ➤ पुराना सरकारी, निजी तथा सामुदायिक भवनहरू मापदण्ड अनुसार नभएका ➤ सामुदायिक भवनहरू (विद्यालय,स्वास्थ्य चौकीहरू) मा स्वस्थ खानेपानी तथा र 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै निर्माणाधीन भवन यथासक्य चाडो निर्माण गर्नुपर्ने ➤ सबै वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माणको प्रक्रिया थाल्नुपर्ने ➤ वडा नं. ...को भवन निर्माण प्रक्रियालाई तिव्रता दिनुपर्ने ➤ नयाँ बन्ने भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी,अपांग मैत्री,वातारण मैत्री तथा वालमैत्री हुनु पर्ने ➤ भवन निर्माण गर्दा भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ➤ पुराना भवनहरूको पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
	व्यवस्थित चर्पीको प्रबन्ध नभएको	
सूचना, संचार र प्रविधि		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको कार्यालयमा नेपाल टेलिकमको मोबाइल इन्टरनेट सेवा उपलब्ध भएको ➤ हुलाक कार्यालयहरु टेलिफोन तथा इन्टरनेट सुविधा जडान भएको ➤ गाउँपालिकामा टेलिफोन टावर रहेका ➤ नेपाल टेलिकमको टावर निर्माण भई संचालनको क्रममा रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा वेलावेलामा समस्या आउने ➤ हुलाक सेवा निष्क्रिय बन्दै गएको ➤ टेलिफोन टावर भए पनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ➤ पत्र-पत्रिकाहरु नियमित रूपमा उपलब्ध नहुने ➤ पत्र-पत्रिका प्रकाशित नहुने ➤ मोबाइल/ टेलिफोन मर्मतको लागि स्थानीयस्तरमा सेवा प्रवाह हुन नसक्ने अवस्था रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल टावर संचालन गरी गुणस्तरीय सेवा दिनुपर्ने ➤ हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाइ Information and Communication Technology (ICT) सेन्टरका रूपमा प्रभावकारी बनाउने ➤ टेलिफोन टावरमा उपकरणहरु जडान गरी सेवा संचालन गर्नुपर्ने ➤ यस गाउँपालिका वाट पत्र-पत्रिका प्रकाशित गर्न एवं सबै वडाहरुमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अखबारहरु उपलब्ध गराउनको लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
वन र जैविक विविधता		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनले ओगटेको क्षेत्रफल ४५४९ हेक्टर ➤ ३२ओटा सामुदायिक वनहरु रहेका ➤ चिराइतो, बोभो, सिरुपडे, पानी अमला, टीमु, लगायतका जडीबुटीको प्रचुर सम्भावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरुको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरुको संकलन तथा प्रसोधन व्यवस्थित नभएको ➤ सामुदायिक वन तथा बाँभो जमिनमा उपयोग विहिन अवस्थामा रहेको ➤ बाँभो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ➤ वन संरक्षणको अभावमा चोरी पैठारीको समस्या रहेको ➤ वन जंगलवाट जंगली जनावरहरु आई खेती वालीमा नोक्सान पुर्याउने गरेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक तथा वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ➤ सामुदायिक वनमा नर्सरी स्थापना गरी गैरकाष्ठ खेती गर्ने ➤ जडिबुटि प्रशोधन सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ➤ जडिबुटि भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाई दिगो संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम,संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने नीति निर्माण गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
	<ul style="list-style-type: none"> मानव बस्ती जंगल क्षेत्र विच स्पष्ट सीमाङ्कन नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक पार्क, खुला क्षेत्रहरु र पर्यटकीय क्षेत्रहरु निर्धारण गर्ने गैरकानुनी चरिचरन वन्य पैदावार उपयोग तथा अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्ने पोखरीहरु निर्माण गर्ने खोला किनार, खाली ठाउँमा डाले घाँस, अमिलोजन्य फलहरु (साइट्रस फ्रुट) निगालो, बाँस, उत्तिस, चाँप, कफी चिया खेती गर्ने
वातावरण स्वच्छता र वस्ती विकास		
<ul style="list-style-type: none"> पर्याप्त सार्वजनिक र खुल्ला ठाउँहरु भएको ३२ वटा सामुदायिक वनहरु भएको सिगास गाउँपालिकाका कामुख्य बजार केन्द्रहरु गर्जे, गाँजरी, वृन्द्रावन, दुदिलाखान, चौखाम, ढुङ्गाड बजार क्षेत्रको रुपमा वस्ती विकास हुदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवस्थित बस्ति विकास तथा भवन संहिता लागु नभएको सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षणको अभाव जलवायु अनुकुलन योजना तयार नभएको वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको सामुदायिक तथा वनहरुको बाँभो तथा खाली जमिनमा वृक्षारोपण नभएको बजार उन्मुख क्षेत्रको रुपमा विकास हुँदै गएकोसिगास स्थान, घुम्ती, जिवजिवे व्यवस्थित हुन नसकेको 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवस्थित बस्ती योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाइ लागु गर्ने सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षण गर्ने जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्ने वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरी व्यवस्थित गर्ने बाँभो जमिनहरुमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने मुख्य बजारहरुमा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने वातावरणमैत्री कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने
विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन		
<ul style="list-style-type: none"> विपद जोखिम पार्श्वचित्र तयार. नदी कटान तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्धन को व्यवस्था आपतकालिन उद्धार सामग्री उपलब्धता गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति स्थानीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु 	<ul style="list-style-type: none"> भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको भू-जोखिम सम्बेदनशिलता, सुरक्षित बस्ती विकास योजना, र स्थानीय भू-उपयोग नीति नभएको आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास हुन नसकेको 	<ul style="list-style-type: none"> सुरक्षित घरको निर्माण, जोखिमयुक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति विकास योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने समुदायमा आधारित विपद जोखिम न्यूनीकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने विपद व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता विकास गर्नुपर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
वातावरण अनुकूलन व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्यरत रहेका	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रममा एकद्वार नीति अबलम्बन हुन नसकेको, कार्यक्रममा दोहोरोपना देखिएको भूकम्प र पहिरोका कारण जोखिममा रहेको वस्ती स्थानान्तरणको लागि ठोस कार्यक्रमको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका स्तरमा विपद पूर्व, विपदको समय र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालीन सामग्रीहरूको भण्डारण, भौतिक तथा मानवीय स्रोत परिचालन योजना बनाई लागु गरिनु पर्ने कार्यक्रमको दोहोरोपना हटाइ एकरूपता ल्याउन एकद्वार नीति प्रभावकारी रूपमा अबलम्बन गर्नुपर्ने नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागि तटबन्धनका आयोजनाहरू संचालन गर्नुपर्ने
सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन		
<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको । नौ वटै वडा कार्यालयहरूको आफ्नै जग्गा रहेको गाउँपालिकामा जम्मा जना कर्मचारी कार्यरत रहेका गाउँपालिका कार्यालयको, सबै विषयगत शाखा तथा इकाइहरूमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध रहेको गाउँपालिकामा सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरिएको गाउँपालिकाले समय समयमा नागरिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण गर्ने गरेको गाउँपालिकाका प्रमुख निर्णय तथा उपलब्धिहरूलाई प्रवक्ता मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> वडाहरूका कार्यालयका भवनहरू भाडा मा संचालित छन् पुराना भवनहरू अपांगमैत्री बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री र भूकम्प प्रतिरोधी नभएका कार्यालयहरूमा स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका वडा कार्यालयहरूमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर ब्याकअप नभएको एकीकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना तयार तथा स्वीकृत नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै कार्यालय भवनको निर्माण कार्य निर्माण सम्पन्न गर्ने सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचनाका लाई समय सापेक्षरूपमा परिमार्जन गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्दी सृजना गरी पदपूर्तिको लागि प्रक्रिया अघि बढाउने कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा पावर ब्याकअप र वैकल्पिक विद्युतीय ऊर्जाको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सुशासनको प्रयोग गर्ने गाउँपालिकामा ध्वनी सहितको विद्युतीय सूचना पार्टी सबैले देख्ने ठाउँमा राख्ने
वित्तिय श्रोत		

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय गत वर्षको ६ लाख ४ हजार ➤ संघीय सरकार वाट रु. ८ करोड १६ लाख (वित्तीय समानीकरण) ➤ संघीय सरकार वाट रु. १२ करोड २१ लाख (सशर्त अनुदान) ➤ प्रदेश सरकार वाट रु. ६६ लाख ९९ हजार (वित्तीय समानीकरण अनुदान) ➤ प्रदेश सरकार वाट रु. ४२ लाख (विशेष अनुदान) ➤ जम्मा बजेट रु. २० करोड ८५ लाख ४० हजार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्यून रहेको ➤ -करयोग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखाना नभएको ➤ वित्तीय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ➤ निजि क्षेत्रको लगानी न्यून रहेको ➤ विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ➤ आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व प्रक्षेपण नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सम्भाव्यता अध्ययन गरी स्थानीय तहले प्राप्त गरेको संविधान प्रदत्त अधिकार प्रयोग गरी सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर, बहाल विटोरी शुल्क, सेवा शुल्क र अन्य दस्तुर संकलन को कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ➤ कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र स्थानीय उद्योग तथा व्यवसायको विकास तथा विस्तार गर्ने ➤ विकास साभेदारहरुसंगको सहकार्यमा ठूला तथा मझौला उद्योगमा लगानीको वातावरण सिर्जना गर्ने ➤ नागरिकहरुमा उत्प्रेरणा जगाइ स्थानीय परियोजनामा निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने ➤ स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानीय कर एवम् गैरकर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने
योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ वार्षिक योजना गाउँसभाबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको ➤ वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न ५ वटा विषयगत समिति क्रियाशील रहेको ➤ अनुगमन समिति गठन भई सक्रिय रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वार्षिक योजना तर्जुमाको ७ ओटा चरण लागु गरिएपनि प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी ➤ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास र सक्रियतामा कमी ➤ योजना तर्जुमा अन्तर्गत योजना प्राथमिकीकरणमा सुचक बनाइ योजना प्राथमिकीकरण हुन नसकेको ➤ योजनागत तथा गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ➤ योजनागत होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा नआएको ➤ चौमासिक तथा वार्षिक समीक्षा हुने नगरेको ➤ वार्षिक योजना पुस्तिका नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ योजना तर्जुमाका ७ ओटै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास ➤ योजना बनाउँदा दुरदृष्टि, अपेक्षित नतिजा र विषयगत प्राथमिकताको आधारमा प्राथमिकीकरण गर्ने ➤ चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गर्ने ➤ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ➤ योजनाहरुको होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा ल्याउने ➤ वार्षिक तथा चौमासिक समीक्षा गर्ने ➤ वार्षिक योजना पुस्तिका बनाउने
सुशासन		

संभावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ संवैधानिक व्यवस्था अनुसार प्राप्त विषयगत अधिकार विभिन्न विषयसंग सम्बन्धीत ऐन, नियम, नीति, कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार भएको ➤ स्वीकृत ऐन, नियम र निर्देशिका कार्यान्वयन सुरु गरिएको ➤ नागरिक वडापत्र अद्यावधिक गरी प्रयोगमा ल्याइएको ➤ गाउँपालिकाका गतिविधिहरु वेवसाइटमा राख्ने गरिएको ➤ सार्वजनिक परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको अभ्यास गरिएको ➤ सूचना अधिकारी र गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिक वडापत्र उपयोग गर्न सेवाग्राहीमा चेतना जगाउन नसकिएको ➤ सार्वजनिक परिक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र -गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ➤ सेवाग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ➤ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरुको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ➤ उपभोक्ता तथा निर्माण व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमी ➤ सूचनाको हक सम्बन्धी सचेतना न्यून 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिक वडापत्रको कार्यान्वयन स्तरको प्रभावकारिता को लागि निरन्तर अनुगमन गर्ने ➤ सार्वजनिक परीक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिनु पर्ने ➤ गाउँपालिकाको आन्तरिक क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ➤ उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ➤ सेवा प्रवाह सम्बन्धी सूचक तथा कार्यविधि बनाई सेवाग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने ➤ निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मुल्यांकनको व्यवस्था गर्ने ➤ प्राविधिक परीक्षणको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यकता अनुसारका थप ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने

२.५ स्थानीयतहका समस्या, स्थिति र संभावना विश्लेषण

सिगास गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना, समस्या र समाधानका विषयमा छलफलपश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरु तत्कालिन असरहरु समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीति वारे विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो। रणनीतिहरु तालिका ९ मा प्रस्तुत गरीएको छ।

तालिका : ८ आवधिक योजनाको सन्दर्भमा विषयगत समस्या, सवाल, तत्कालिन असर, मुख्य कारण, समाधानका उपाय आदि सम्बन्धी विवरण

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरु
<ul style="list-style-type: none"> ➤ कृषि योग्य जमिनमा सिंचाई नपुगेको ➤ गठन भएका कृषक समूह मध्ये अधिकांश निष्क्रिय रहेका ➤ कृषियोग्य जमिन खण्डिकृत हुदै गएको ➤ वडास्तरमा दक्ष कृषि तथा पशुसेवा प्राविधिकको अभाव रहेको ➤ -डाहरुमा एग्रेभेटको व्यवस्था नभएको ➤ कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको ➤ रैथाने अन्नवाली तथा तरकारीहरुका विऊहरु लोप हुदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बेरोजगारी संख्यामा वृद्धि हुदै गइरहेको अवस्था ➤ कृषि पेशा व्यवसायीकरण हुन नसक्नु ➤ उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नु ➤ किसानले समयमै सेवा नपाउनु ➤ रैथाने धान, मकै, गहुँ, कोदो, भटमास आदिको बिउ नपाउनु ➤ कृषकहरुको आयआर्जनमा कमी आउनु ➤ समयमै कृषकहरुले मल,बिउ,कृषि यन्त्रहरु नपाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सिचाइ योजनाहरु प्राथमिकतामा नपर्नु ➤ अनुगमन, मूल्याङ्कन पद्धति प्रभावकारी नहुनु ➤ दक्ष कृषि प्राविधिक उपलब्ध नहुनु ➤ पर्याप्त मात्रामा एग्रेभेटहरु संचालन नहुनु ➤ व्यावसायिक खेती प्रणाली प्रति चासो नहुनु तथा कृषकहरु आर्थिक अभाव को भूमरीमा परिरहने 	<ul style="list-style-type: none"> सिचाइलाइ प्राथमिकता दिदै खेति योग्य जमिनमा सिचाइ सेवा बिस्तार गनुपर्ने ➤ कृषि योग्य जमिनलाई खण्डिकरण, चक्लाबन्दी हुनबाट रोक्न भू-उपयोग नीति बनाई लागु गर्ने ➤ अनुगमन, मूल्याङ्कन पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने ➤ अगुवा कृषक तथा ग्रामीण कृषि कार्यकर्ताहरु तयार गरी परिचालन गर्ने ➤ स्थानीय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरी परिचालन गर्ने ➤ कृषिमा यान्त्रीकरण 	<ul style="list-style-type: none"> कृषिमा यान्त्रीकरण तथा व्यवसायीकरण गर्ने ➤ कृषिजन्य उत्पादनको बजारीकरण गर्ने ➤ व्यवसायिक कृषि तर्फ युवाहरुको आकर्षण बढाउने ➤ कृषिमा अनुदान वितरण पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भू-उपयोग नीति बनाई लागू गर्ने ➤ थोपा सिंचाई खेती लाई प्रवर्द्धन गर्ने ➤ बृहत तथा साना सिचाइ आयोजना मार्फत सिचाइ सुविधा बढाउने ➤ कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ अल्लो प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ रैथाने धान, मकै, कोदो, भटमास, फलफूल र मौसमी तरकारीको बिउ को संरक्षण र बजारीकरण गर्ने ➤ नमूनाको रुपमा अलैची तथा कफि खेती बिस्तार गर्ने ➤ स्थानीय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरी परिचालन

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
			<p>तथा व्यावसायीकरण गर्दै लैजाने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ रैथाने वीउको संरक्षण र बजारीकरणका लागि समूह,सहकारी मार्फत प्याक कार्यक्रम सचालन गर्ने ➤ बिउ बैंकको स्थापना गरी बिउ ग्रेडिङ गर्ने 		<p>गरिने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ कृषि हाटबजार संचालन गर्ने ➤ व्यवसायिक कृषि खेतीलाई प्रोत्साहन गरिने
२.२ पशुपालन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपालन व्यवसाय लाई व्यवसायीकरण गर्न नसकिएको ➤ नश्ल सुधारमा समस्या रहेको ➤ दूधमा आत्मनिर्भर हुन नसकेको ➤ व्यवसायिक घाँस लाई प्रश्रय नदिइएको ➤ पशुपक्षीजन्य रोग नियन्त्रण गर्ने प्रभावकारी संयन्त्रको विकास गर्न नसकिएको ➤ पर्याप्त संख्यामा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुजन्य उत्पादनमा ह्रास आउनु ➤ दूध तथा दूधजन्य उत्पादनहरुको आयातमा वृद्धि भइ पूँजि पलायन हुनु ➤ पशुपालन व्यवसायको आकर्षण घट्नु ➤ वास्तविक किसानहरुले अनुदानबाट बञ्चित भई अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्न नसकेको ➤ पशु मृत्युदर बढेको ➤ दूध एवं मासुजन्य उत्पादनमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उन्नत जातका पशु उपलब्ध नहुनु र किसानहरुमा व्यवसायिकताको अभाव ➤ परम्परागत पशुपालन व्यवसाय ➤ आवश्यक पूँजि अभाव ➤ -पशुपालन सम्बन्धी व्यावसायिक ज्ञानको अभाव ➤ पशु औषधि पसल र प्राविधिकको उपलब्धता नहुनु ➤ अनुदान प्राप्तिका लागि होडबाजी गर्नु र 	<p>पशुपालनल व्यावसायलाई व्यवसायीकरण गर्न पकेट प्याकेजका रुपमा कार्यक्रम गर्नुपर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ उन्नत जातका बोका, राँगाहरु उपलब्ध गराउने र कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम लागु गर्ने ➤ गाई तथा भैँसी पालन तर्फ बेरोजगार युवाहरुलाई आकर्षण 	<p>पशुपालन व्यवसायलाई व्यवसायीकरण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात पर्वधन गर्ने ➤ बेरोजगार युवाहरुलाई सामुहिक पशुपालनतर्फ आकर्षण गर्दै उत्पादन बृद्धि गर्ने ➤ बाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशु कृषि फर्म हरुको विस्तार ➤ एक गाउँ एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण ➤ दूध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने ➤ अनुदान वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ➤ नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ व्यावसायिक

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता उपलब्ध हुन नसकेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग हुन नसकेको ➤ गाउँपालिकामा डेरी उद्योगको विकास हुन नसकेको ➤ गाउँपालिका भित्र आवश्यक मात्रामा एग्रेभेट नहुनु ➤ प्राविधिक सेवाको पहुँचमा कमी ➤ पशु आहार पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध नहुने गरेको ➤ स्थानीय जातको पशुपालन नश्ल सुधार नहुनु ➤ पशुस्वास्थ्य व्यवस्थापनमा समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ रोग व्याधीको प्रकोप बढेको 	<p>अनुगमन, मुल्यांकन पद्धति कमजोर हुनु</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ दक्ष जनशक्ति प्रयाप्त नभएको ➤ घाँस उत्पादन नहुनु ➤ -सन्तुलित आहारको महत्व नबुझ्नु ➤ -कृत्रिम गर्भाधानको प्रचारप्रसारमा कमी ➤ -उन्नत साँढेको व्यवस्थापनमा कमी ➤ समयमा उचित सेवा उपलब्ध नहुनु ➤ कृषकमा पशुस्वास्थ्यको चेतनाको कमी 	<p>गर्दै अनुदानमा बढोत्तरी गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ आहारा व्यवस्थापन र बजारको सुनिश्चितता गर्ने ➤ पहाडी क्षेत्रमा सजिलै पाल्न सकिने जर्सी कस गाईका कोरेली वितरण कार्यक्रम लागु गर्ने ➤ पशु उपचार तथा खोप कार्यक्रमहरू लागु गर्ने 		<p>पशुपालनका लागि भुँइ घाँस तथा डाले घाँस खेती बिस्तार गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ मासु पसलहरूलाई व्यवस्थित तथा विस्तार गर्ने ➤ पशुपालन फर्महरूलाई विस्तार गर्ने ➤ पशुपालन समूहहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिने ➤ बेरोजगार युवाहरूलाई सामुहिक पशुपालन व्यवसायमा आकर्षण गराउने ➤ घाँसवाली श्रोतकेन्द्र स्थापना गरी घाँस प्रशोधन केन्द्र बनाउने ➤ मिनेरल ब्लक बनाउने उद्योग स्थापना गर्ने ➤ दक्ष पशु प्राविधिकको उत्पादन गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
					<ul style="list-style-type: none"> ➤ सबै वडामा गर्भाधान केन्द्र र प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यक उपकरण एवं सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ➤ जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने
पर्यटन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटकीय क्षेत्रहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धी प्रयासको को कमी ➤ पर्यटकीय स्थलसम्म सहज पहुँच नहुनु ➤ पर्यटकीय आकर्षण सम्बन्धी प्रचार-प्रसारको अभाव ➤ सुविधा सम्पन्न होटेलहरूको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटकहरूको संख्यामा कमी ➤ पर्यटन व्यवसाय न्यून हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन प्राथमिकतामा नपर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन गुरुयोजना बनाई लागु गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको संख्या बढाउने ➤ पर्यटन प्रबर्द्धन गरी आन्तरिक राजस्व बृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गरिने ➤ पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पदमार्ग बिस्तार गरिने ➤ पर्यटकीय स्थलको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन हुने ➤ पर्यटकीय स्थलहरूको प्रचार प्रसार हुने ➤ आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रबर्द्धन

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुविधासम्पन्न पर्यटक आवास गृह निर्माण हुने ➤ पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि लगानी मैत्री वातावरण निर्माण ➤ सिगास वृन्दावन र दुङ्गाड लाई पिकनिक स्पट को रूपमा विकास गर्ने ➤ सिगास धुरा आसपासमा भ्यू टावर निर्माण गर्ने ➤ सिगास धामलाई प्रमुख धार्मिक पर्यटकीय स्थलका रूपमा विकास गर्ने ➤ गर्जे-सिगास-गाँजरी जोडने बाटोलाई पैदल मार्गको रूपमा विकास गरी वाटो वरिपरि होमस्टे निर्माण गर्ने
बैंक तथा वित्तीय सेवा					

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ➤ सहकारीहरूको कर्जा प्रवाह उत्पादनमूलक कार्य मा प्रयोग न्यून हुनु ➤ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या ➤ कतिपय सहकारी संस्थाहरू उद्देश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु ➤ गाउँपालिकाको सहकारी ऐन नबन्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवाबाट नागरिक बञ्चित ➤ उत्पादनशील गतिविधिमा कमी ➤ गुणस्तरीय बैंकिङ्ग सेवामा अवरोध ➤ शेयर पूँजि तथा निक्षेप डुब्ने ➤ सहकारीहरू नियमनमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सहकारी ऐन नबन्नु ➤ वित्तीय सेवा प्रभावकारी नहुनु ➤ इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थाहरू नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सहकारी ऐन निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ वित्तीय सेवा प्रदायक हरुलाई आकर्षित गर्ने नीति अवलम्बन ➤ इन्टरनेट सेवा प्रदायक हरुसँग समन्वय गरी सेवा विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ वित्तीय क्षेत्रको लगानी उत्पादनमूलक कार्यमा लगाउने ➤ सहकारीको सेवा गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको सहकारी ऐन बनाइ प्रभावकारी रूपमा लागु गरिने ➤ वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरूको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारीहरूको प्रभावकारी रूपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने ➤ सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूको लगानीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन उत्प्रेरित गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरूको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रबर्द्धन गर्न तर्फ केन्द्रित

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
					गर्ने
उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशीलता सम्बन्धी सीपको कमी ➤ उद्यमशीलता सम्बन्धी ज्ञानको कमी ➤ उद्योग संचालनका लागि नियमित विद्युत को अभाव ➤ उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तीय अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय कच्चा सामग्री खेर जानु ➤ -स्वरोजगार सृजना हुन नसक्नु ➤ स्थानीय उत्पादनमा ह्रास ➤ उद्योग व्यवसायमा युवा पुस्ताको आकर्षण घट्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशीलता सम्बन्धी सीप र ज्ञानको कमी ➤ उद्योग स्थापनाका लागि वित्तीय स्रोत अभाव ➤ भरपर्दो विद्युतीकरण सेवा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशीलता तालिम सञ्चालन ➤ उद्यम सूचना केन्द्रको स्थापना ➤ लघु उद्यमी र वित्तीय संस्थाबिच समन्वय ➤ विद्युत सेवा विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशीलता मार्फत स्थानीय स्तरमा स्वरोजगार स्थापना 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यम सम्बन्धी ज्ञान सीप अभिवृद्धि गर्ने ➤ उद्यमीहरूका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने ➤ उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तीय लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई परिचालन गर्ने ➤ उत्पादित बस्तुहरूको बजारीकरण गर्ने ➤ स्थानीय जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ उद्योग स्थापना र बिस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाई

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					प्रोत्साहन गर्ने

सामाजिक क्षेत्रका सवाल समस्या र समाधानका उपायहरु

सिगास गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना , समस्या र समाधानका विषयमा छलफलपश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरु तत्कालिन असरहरु समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीति वारे विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो । रणनीतिहरु तालिका ९ मा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका : ९ आवधिक योजनाको सन्दर्भमा विषयगत समस्या, सवाल, तत्कालिन असर, मुख्य कारण, समाधानका उपाय आदि सम्बन्धी विवरण

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
शिक्षा					
➤ बाल विकास केन्द्र नभएको	➤ ठिक उमेरका बालबालिका कक्षमा नहुनु, उत्साहजनक पढाई नहुनु	➤ विद्यालय टाढा भएर	➤ कक्षा (केन्द्र थप गरेर)	➤ बालविकास केन्द्र थप गर्नुपर्ने	➤ बाल विकास केन्द्र थप्ने
➤ सामुदायिक विकास केन्द्र पर्याप्त नहुनु	➤ निरन्तर शिक्षा र समुह संचालनमा असर	➤ सामुदायिक विकास केन्द्र नहुनु	➤ सामुदायिक विकास केन्द्र थप गर्ने	➤ बालविकास सहजकर्ताको सेवा सुविधा थप गर्नुपर्ने	➤ सेवा सुविधा बढाएर सामुदायिक विकास केन्द्र स्थापना गर्ने
➤ लेखाजोखा केन्द्र नहुनु	➤ लेखाजोखा प्रतिवेदन प्राप्त नहुनु	➤ लेखाजोखा समिति र कर्मचारी नहुनु	➤ लेखाजोखा केन्द्र स्थापना गर्ने	➤ लेखाजोखा केन्द्र व्यवस्थित गर्ने	➤ विशेष कक्षा संचालन भएको विद्यालयमा लेखाजोखा समिति बनाउने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
➤ नमूना विद्यालयको अभाव	➤ विद्यार्थीको पढाईको स्तरमा कमी	➤ नीतिको अभाव	➤ प्रत्येक विद्यालयलाई नमूना विद्यालय बनाएर विवरण पेश गर्न प्रोत्साहन गर्ने	➤ नमूना विद्यालयको निर्माण गर्ने	➤ कम्तीमा १ वडामा १ नमूना विद्यालय बनाई क्रमश सबै विद्यालयलाई नमूना विद्यालय बनाउन प्रोत्साहन गर्ने
➤ प्राविधिक विद्यालयको अभाव	➤ -प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमा कमी	➤ -प्राविधिक विद्यालयको महत्व नबुझेका	➤ संभाव्यता अध्ययन गरी कम्तीमा दुईवटा मा.वि.मा प्राविधिक स्तर र विषय छनोट गर्नुपर्ने	➤ प्राविधिक जनशक्ति तयार गर्ने	➤ सम्भाव्यता अध्ययन गरेर कुनै एक विद्यालयमा एक विषयको प्राविधिक शिक्षा संचालन गर्ने
➤ विशेष शिक्षा प्रदान गर्ने शिक्षण संस्था नहुनु	➤ अन्धा तथा बहिरालाई शिक्षामा पहुँच नहुनु	➤ कक्षा तथा जनशक्तिको अभाव	➤ कक्षा थप र विशेष शिक्षकको आपूर्ति गरेर	➤ विषय शिक्षामा पहुँच बढाउने	➤ पर्याप्त कक्षा कोठा नभएका मा.वि.मा कक्षा कोठा थप गरी विशेष कक्षा चलाउने
➤ अंग्रेजी भाषाप्रति अभिभावकको रुचि बढनु	➤ माथिल्लो कक्षाका विद्यार्थी घट्टै जानु	➤ अंग्रेजी माध्यममा कक्षा संचालन नहुनु	➤ अभिभावकको सहयोगमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन गराएर	➤ अंग्रेजी माध्यममा शिक्षण सिकाइ संचालन गर्ने	➤ सबै विद्यालयमा अभिभावकको सहयोगमा अंग्रेजी माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ संचालन गर्ने
➤ विद्यालयमा खानेपानीको अभाव	➤ विद्यालयमा शुद्ध पिउने पानीको आपूर्ति नहुनु	➤ पानीको श्रोत र ट्याकीको अभाव	➤ सुरक्षित ट्याकी बाट पिउने पानी लाई नियमित उपलब्ध गर्ने व्यवस्था गरेर	➤ सुरक्षित र नियमित खानेपानी उपलब्ध गराउने	➤ विद्यार्थीलाई सुरक्षित ट्याकी र विद्यालयमा नियमित पानी उपलब्ध गराउने
➤ सुरक्षित विद्यालय भवनको अभाव	➤ -असुरक्षित कक्षा कोठा तथा भवन	➤ क्षतीग्रस्त भएका भवन पुनर्निर्माण नभएर	➤ सुरक्षित भवन निर्माण गरेर	➤ विद्यालयमा शैक्षिक वातावरण बनाई त्रासरहित कक्षा	➤ विद्यालय भवन/कोठाको पुनर्निर्माण

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरु
				संचालन गर्ने	
➤ खेलकूद मैदानको अभाव	➤ पर्याप्त खेलकूदको अवसरको अभावमा विद्यार्थीहरुको शारीरिक क्षमता विकास हुन नसक्नु	➤ -खेलकूद मैदानको लागि जग्गाको अभाव	➤ जग्गा खरिद र संरचना व्यवस्थापन गरेर	➤ खेलकूद विकास गरी राष्ट्रिय स्तरको खेलाडी तयार गर्ने	➤ मा.वि. सम्मका विद्यालयमा जग्गा खरीद, व्यवस्थापन गर्ने र अन्य विद्यालयमा संरचना बनाउदा खेलमैदानको सुनिश्चत गर्ने
➤ छात्रा शौचालयको अभाव	➤ छात्राहरु विद्यालयमा नियमित नहुनु	➤ छात्राको लागि छुट्टै शौचालय नभएर	➤ सबै विद्यालयमा पानी सहित छात्राको लागि छुट्टै शौचालय निर्माण गरेर	➤ छात्रालाई विद्यालयमा नियमित पठनपाठनको वातावरण बनाएर	➤ सबै विद्यालयमा छात्रा शौचालय निर्माण गर्ने र पानीको व्यवस्था गर्ने
➤ ECED कक्षाको व्यवस्थापन नभएको	➤ अँध्यारो कोठामा बालविकास कक्षा राखिनुले वच्चा रमाउनु नसक्नु र सहजकर्ता खुसी नहुनु	➤ अँध्यारो कोठामा ECED कक्षा संचालन गरेर	➤ सुविधायुक्त अलग्गै कोठामा बालमैत्री ECED संचालन गर्ने	➤ बालकक्षा भर्ना बढाउने	➤ सबै विद्यालयमा बालकक्षामा भौतिक सुविधा थप गरी बालमैत्री ECED संचालन गर्ने
➤ सिकाइ वातावरण नहुनु	➤ विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि न्यून हुनु र शिक्षाको गुणस्तरमा कमी	➤ विद्यार्थी संख्यामा कमी	➤ विद्यार्थी बढाएर वा कक्षा गाभेर	➤ विद्यार्थी बढाउने	➤ विद्यालय उमेरका बालबालिकालाई विद्यालयमा प्रवेश गराउन अभिभावकहरु मा सचेतना बढाउने
➤ - शिक्षकको कमी	➤ कक्षा व्यवस्थापन गर्न कठिन	➤ शिक्षकको दरबन्दी कम	➤ कक्षागत र विषयगत शिक्षकको दरबन्दी थप गरेर	➤ कक्षा संचालन सुचारु गरेर	➤ प्रा.वि. तहमा विद्यार्थी संख्या बढी भएका विद्यालयमा शिक्षक थप गरेर आधारभूत र

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					माध्यमिक तहको शिक्षकको दरबन्दी बढाउने
➤ घेरावार नहुनु	➤ विद्यालय परिसरमा घेरावार निर्माण नहुँदा गाई-वस्तु तथा अनावश्यक व्यक्तिहरुको प्रवेशले विद्यालयको वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने गरेको अस्तव्यस्त हुनु	➤ घेरावार गर्न वजेटको अभाव	➤ वजेटको व्यवस्था गरी घेरावार गरेर	➤ विद्यालयको शैक्षिक पठनपाठनको वातावरणमा सुधार गरेर	➤ सबै विद्यालयमा घेरावार निर्माण गर्ने
➤ पुस्तकालय तथा वाचनालयको अभाव	➤ पढ्ने वानीको विकास नहुनु ➤ भएका पुस्तकालयको नियमित प्रयोग नहुनु	➤ पुस्तकालय र वाचनालयको अभाव ➤ पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा जानकारीको कमी	➤ कक्षा र सम्मका विद्यालयहरुमा पुस्तकालय र वाचनालय स्थापना गरी व्यवस्थित गर्ने	➤ पुस्तकालय र वाचनालयमा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने	➤ पुस्तकालय र वाचनालय स्थापना गरी व्यवस्थित रूपमा संचालनको सुनिश्चितता गर्ने
➤ ICT को अभाव	➤ आधुनिक सूचना प्रविधि र शिक्षण विधिको प्रयोग कम हुनु	➤ विद्यार्थीहरुको ICT मा पहुँच कम हुनु	➤ ICT मा.वि. मा संचालन गरी Net सुविधा स्थापना गर्ने	➤ ICT को स्थापना गरी आधुनिक शिक्षण विधिको प्रयोग बढाउने	➤ मा.वि. मा ICT कक्षा संचालन गरी Internet सुविधामा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने
➤ प्रयोगशालाको अभाव	➤ शिक्षाको गुणस्तरमा असर	➤ विज्ञान प्रयोगशाला सबै मा.वि.मा नहुनु	➤ प्रयोगशाला स्थापना गर्ने	➤ प्रयोगात्मक कक्षामा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने	➤ प्रत्येक मा.वि.मा प्रयोगशाला स्थापना गर्ने
➤ विषयगत शिक्षकको दरबन्दी कम	➤ सिकाइ उपलब्धि कम हुनु	➤ विद्यार्थी संख्या र विषयगत शिक्षक	➤ दरबन्दी थप गरेर विषयगत शिक्षकको	➤ विषयगत उपलब्ध गराउने	➤ प्रा.वि.मा १ कक्षा एउटा शिक्षक,

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
		कम हुनु	व्यवस्था गर्ने		आधारभूत र मा.वि.मा विषयगत र कक्षा ११,१२ मा विषय समूगत शिक्षक दरबन्दी उपलब्ध गराउने
➤ प्राविधिक धारको कमी	➤ कक्षा ९-१२ मा प्राविधिक धार संचालन नहुनाले प्राविधिक विषय पढ्न चाहने विद्यार्थीले अन्यत्र पढ्न जाँदा ठूलो धनराशी खर्च गर्नु परेको	➤ -प्राविधिक विद्यालय नभएकोले	➤ गाउँपालिकामा एउटा प्राविधिक स्तरको शिक्षा उपलब्ध गराउन मा.वि. स्तरको प्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्ने	➤ प्राविधिक शिक्षाको पहुँच बढाउने	➤ सम्भाव्यता अध्ययन गरी कुनै एक मा.वि.मा प्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्ने
➤ सहायक कर्मचारीको अभाव	➤ प्र.अ.लाई प्रशासनिक काममा बोझ ➤ कर्मचारी संख्या कम र न्यून तलब भत्ता	➤ विद्यालयमा सहायक कर्मचारीको दरबन्दी नभएर र तलब भत्ता कम भएर	➤ सहायक कर्मचारीको दरबन्दी थप गर्ने र तलब भत्ता सुविधा थप गर्ने	➤ शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्ने	➤ गाउँपालिकाका प्रत्येक विद्यालयमा सहायक कर्मचारीको दरबन्दी थप गर्ने (प्रा.वि. मा खरिदार स्तर, निमाविमा ना.सु स्तर र मा.वि.मा अधिकृतस्तरको)
➤ छात्रवृत्ति को व्यवस्थामा कमी	➤ छात्रा र तोकिएको वर्ग समुहले छात्रवृत्ति पाउनाले अन्योल सिर्जना भएको	➤ आर्थिक श्रोत र नीति को अभाव	➤ गरीब विपन्न छात्रछात्रालाई मा.वि. तहको ११ र १२ कक्षासम्म पठनपाठनको लागि छात्रवृत्ति दिएर	➤ गरीब विपन्न छात्रछात्रालाई मा.वि. तहको शिक्षा सम्म पहुँच बढाउने	➤ आवश्यक संख्यामा कोटा उपलब्ध गराएर छात्रवृत्ति (गरीब, विपन्न वर्ग) उपलब्ध गराउने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
➤ सिकाइ उपलब्धि न्यून	➤ शैक्षिक गुणस्तरमा हास	➤ विद्यार्थी नियमित नहुनु, विषयगत शिक्षकको कमी र विद्यार्थी संख्यामा कमी हुनु	➤ शर्तमा आधारित शैक्षिक योजना सम्भौता गरेर	➤ -सिकाई उपलब्धि बढाउने	➤ कम्तीमा ६० प्रतिशत सिकाई उपलब्धि बढाउने गरी विषयगत शिक्षकसंग सम्भौता गर्ने
➤ खुद भर्नादर कम हुनु	➤ ठिक उमेरका विद्यार्थी ठिक कक्षामा नहुनु र विचमै कक्षा छोड्नु	➤ कक्षामा विद्यार्थी टिकाई राख्न नसक्नु	➤ ठिक समयमा भर्ना गराउन अभिभावक सचेतना कार्यक्रम र शिक्षा प्रदान गरेर	➤ खुद भर्नादर बढाउने	➤ ECCD देखि नै समयमा भर्ना गराई विचमै कक्षा छाड्दा हुने असरवारे अभिभावकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने
➤ -आवासीय विद्यालयको अभाव	➤ शैक्षिक सत्रको विचमै विद्यालय छोड्नु, सिकाइ उपलब्धि कम हुनु,	➤ -छात्रवासको अभाव	➤ -आवासीय विद्यालय संचालन गरेर	➤ -विचमै कक्षा छाड्ने दर घटाउने	➤ योजना अवधिभरि कम्तीमा तीन वटा मा.वि.हरु (कक्षा ९ र सो भन्दा माथिको लागि आवासीय सुविधा उपलब्ध गराउने)
➤ अभिभावक शिक्षा र सचेतना कार्यक्रमको अभाव	➤ विद्यालयमा विद्यार्थी नहुनु, विद्यार्थीले विचमै कक्षा छोडेनु	➤ शिक्षाको गुणस्तर कम हुनु	➤ अभिभावकलाई शिक्षा र सचेत गरेर	➤ शिक्षाको गुणस्तर बढाउने र विद्यार्थीले विचमै कक्षा छाड्ने दर घटाउने	➤ वर्षको तीनपटक अभिभावक शिक्षा तथा सचेतना कार्यक्रम संचालन गरेर
➤ विद्यालय करेसावारीको अभाव	➤ प्रयोगात्मक शिक्षाको कमी	➤ जग्गा र सिचाई व्यवस्थापन नहुनु	➤ जग्गाको व्यवस्था गरेर	➤ प्रयोगात्मक शिक्षा प्रदान गर्ने र विद्यालयको वातावरण सफा स्वच्छ र हरियाली बनाउने	➤ कक्षा ८ सम्मका विद्यालयमा जग्गा र सिचाई सुविधा व्यवस्थापन गरी न्यूनतम औजार उपलब्ध गराउने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
➤ विद्यालय बगैचाको अभाव	➤ विद्यालयको वातावरण रमणीय र सुन्दर नहुनु	➤ वोटविरुवाको अभाव	➤ फलफूल र फूलका विरुवा रोप्न लगाएर	➤ बगैँचा निर्माण गर्ने	➤ हरेक विद्यालयमा एक कक्षा एक फलफूल र एक कक्षा एक फूल का विरुवा रोप्ने
➤ सिकाइ परीक्षा र परीक्षा अभिलेख नहुनु	➤ सिकाइ उपलब्धि कम हुनु	➤ नतिजा विश्लेषण र अभिलेखीकरण नहुनु	➤ अभिलेख राखी सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीको उपस्थितिमा नतिजा विश्लेषण गर्ने	➤ इकाइ परीक्षा व्यवस्थापन गर्ने	➤ एउटा विद्यार्थीको ३ वटा क्षेत्रको नतिजा नियमित रूपमा विश्लेषण गर्ने र फाइल सुरक्षित राख्ने
➤ खेलकुद शिक्षकको व्यवस्था नहुनु	➤ खेलकुद क्षेत्रमा विकास कम हुनु	➤ खेलकुद शिक्षकको अभाव	➤ खेलकुद शिक्षकको व्यवस्था गरेर	➤ खेलकुदको विकास विद्यालय तह देखी नै बढाउने	➤ सबै विद्यालयमा एक एक जना खेलकुद शिक्षक व्यवस्था गर्ने
➤ आय आर्जन समूह क्रियाशिलताको अभाव	➤ -बचत आयआर्जन समूह सक्रिय नहुनु	➤ -समूहहरु निष्कृय हुनु	➤ समूहहरुलाई सकृय बनाई सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको पहलमा नियमित बैठक व्यवस्था गरेर	➤ बचत तथा आयआर्जन समूहलाई सकृय बनाउने	➤ -निरन्तर शिक्षा मार्फत गठन भएका हाल १४ वटा र बाँकी समूह परिचालन गर्ने
➤ शैक्षिक प्रगति नदेखिनु	➤ गरेको कामको प्रगतिवारे छलफल र मूल्याङ्कन नहुनु	➤ -मूल्याङ्कनको अभ्यास नभएकाले	➤ वर्षमा १ पटक विद्यालयले प्रदर्शनी कार्यक्रमको आयोजना गरेर	➤ शैक्षिक प्रदर्शनी आयोजना गरी शैक्षिक गतिविधिमा सुधार गर्ने	➤ प्रत्येक विद्यालयमा एक पटक र पालिका स्तरीय शैक्षिक प्रदर्शनी एक पटक (शैक्षिक सामाग्री, नमूना लेखाइ, पढाइ, बोलाइ, निर्माण सामाग्री) गर्ने
➤ कला संस्कृति संरक्षण र	➤ स्थानीय कला	➤ अभिलेख, संरक्षण,	➤ एकीकृत संरक्षण	➤ -कला संस्कृतिको	➤ -एकीकृत कला संस्कृति

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
सम्बर्द्धनको अभाव	संस्कृतिको अभिलेख नहुनु	प्रचारप्रसार र सम्बर्द्धन गर्ने संयन्त्र नहुनु	समिति बनाइ स्थानीय कला संस्कृतिको प्रवर्द्धन गरेर	संरक्षण गर्ने	संरक्षण समिति बनाई सोको मातहतमा उपसमिति बनाउने
➤ युवा तथा खेलकुद गतिविधिको अभाव	➤ -खेलकुदमा पहुँच नहुनु	➤ युवा तथा खेलकुद समिति नभएर	➤ खेलकूद समिति गठन गरेर	➤ खेलकुद विकास गर्ने	➤ प्रत्येक वडामा १ खेलकुद समिति र सिगास गाउँपालिकामा एउटा संयुक्त खेलकुद समिति र विषयगत खेलकुद उपसमिति बनाउने
स्वास्थ्य					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सबै वडामा स्वास्थ्य चौकी नहुनु र भएका स्वास्थ्य चौकीमा पूर्वाधारको अभाव ➤ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ➤ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानिको कमी ➤ केही स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ➤ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ➤ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा कठिनाई ➤ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ .गुणस्तरीय तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा कमी ➤ मातृ तथा शिशु मृत्युदर बढ्ने खतरा ➤ प्रभावकारी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा संचालन नहुनु ➤ सामान्य विमारी बाहिर सिफारिस गनुपर्ने तथा बाटैमा मृत्यु हुने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार नहुनु स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक उपकरणको व्यवस्था नहुनु ➤ स्वास्थ्यकर्मीहरुको लागी आवश्यक तालिम र क्षमता विकास नहुनु ➤ स्वास्थ्य तथा रोगहरुप्रति नागरिकहरुको चेतना न्यून हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रको सुधारका लागि नीति निर्माण तथा कार्यान्वयन ➤ आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था ➤ आवश्यक उपकरण तथा औजारहरुको व्यवस्था ➤ स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम लागु गर्न चेतना अभिवृद्धि ➤ २४ घण्टे प्रसुति सेवा विस्तार ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुको क्षमता 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिकलाई आधारभुत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ घुम्टि सिविर संचालन गर्ने ➤ थप वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्था गर्ने ➤ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युत हाजिरको व्यवस्था गर्ने ➤ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ➤ FCHV को क्षमता विकास गर्ने ➤ स्वास्थ्यकर्मी लाई

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
<p>SBA Train नर्सको कमी</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य संस्थामा घेरावार नभएको ➤ इमर्जेन्सी सेवा नभएको ➤ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी ➤ आकस्मिक अवस्थामा एम्बुलेन्स को कमी 			<p>विकास</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ गठन गर्ने ➤ खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन 		<p>SBA तालिमको व्यवस्था गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइको व्यवस्था गर्ने ➤ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पूर्वाधार तयार गर्ने
स्वास्थ्य					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ECONL सेन्टर तथा रिफरल अस्पताल नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जटिल प्रकारको स्वास्थ्य सेवा प्राप्त नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बर्थिङ सेन्टर र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईमा प्रयाप्त सेवा नहुदा जनता स्वास्थ्य सेवाबाट बञ्चित हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जनताको स्वास्थ्य हाम्रो स्वास्थ्य भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै आर्थिक, भौतिक, जनशक्तिमा योजनावद्ध कार्यक्रम अगाडी बढाउनु पर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जनतालाई स्वास्थ्य सेवाको मौलिक हक प्रदान गर्नु ➤ मातृमृत्युदर र शिशुमृत्युदर घटाउनु ➤ -जनतालाई सहजढंगले स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आवश्यक जनशक्ती आपूर्ती व्यवस्थापन, ➤ -स्वास्थ्य औजार, उपकरणको आपूर्ती गरि ECONL सेन्टर तथा रिफरल अस्पतालमा परिणत गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ बर्थिङ सेन्टर नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुत्केरी गराउन टाढा लैजानु पर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नजिकै बर्थिङ सेन्टर नभएर 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाले बर्थिङ सेन्टर स्थापना गर्न पहल गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सर्वसुलभ तरीकाले सुत्केरी सेवा प्रदान गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आवश्यक जनशक्ति आपूर्ती व्यवस्थापन, ➤ स्वास्थ्य औजार, उपकरणको आपूर्ती

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					सहित प्रत्येक वडामा एक एक वटा बर्थिङ सेन्टर स्थापना गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ खोपकेन्द्र र गाउँघर क्लिनिक संचालन गर्न सामग्री र भवन नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खोपलाई सुरक्षित ढंगले संचालित गर्न गाह्रो हुने ➤ भन्फटिलो अर्काको घरमा खोप सेवा सुचारु गर्न गाह्रो 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भौतिक सुविधाको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जग्गाको व्यवस्थापन गर्ने ➤ भौतिक संरचना निर्माण गर्ने ➤ आवश्यक स्वास्थ्य औजार र उपकरणको व्यवस्था गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खोपलाई सुरक्षित राख्न ANC PNC सेवा, परिवार नियोजन सेवा संचालन गर्न सजिलो हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ आवश्यक औजार उपकरण र जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानी तथा विजुली नियमित आपूर्ति नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सरसफाईमा समस्या ➤ विजुलीको वैकल्पिक Back up को व्यवस्था नहुदा काम गर्न अप्ठ्यारो 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानी तथा विजुलीको नियमित आपूर्ति नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाले वजेट छुट्याएर नियमित खानेपानी र विजुली Backup को व्यवस्था गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नियमित खानेपानी आपूर्ति, सरसफाई, र औजार उपकरण संचालन गर्न विजुलीकृ नियमित आपूर्ति गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानीको ट्याङ्की राख्ने ➤ खानेपानी कार्यालयसंग समन्वय गर्ने ➤ विजुली Back up को व्यवस्था गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ नेत्र तथा मानसिक स्वास्थ्य सेवा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आँखा तथा मानसिक रोगको सेवावाट जनता वंचित हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य संस्थामा आँखा र मानसिक स्वास्थ्य सेवा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आँखा केन्द्रको नियमित चेक जाँच गर्ने व्यवस्था गर्ने ➤ मानसिक रोगीलाई नियमित स्वास्थ्य जाँच 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आँखाका रोगी र मानसिक रोगीलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आँखा जाँच नियमित गर्न र मानसिक रोगको जाँच गर्न आवश्यक भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने, जनशक्ति औजार उपकरणको व्यवस्था गर्न पहल गर्ने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
			तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ➤ वजेटको व्यवस्था गर्ने		
➤ कर्मचारीको अभाव	➤ सेवा प्रवाहमा समस्या	➤ विभिन्न विषयका प्राविधिक कर्मचारी नभएर	➤ आवश्यक कर्मचारी आपूर्ति (करार, अस्थायी, स्थायी) गर्ने	➤ सेवाग्राहीलाई गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न छिटो छरितो सेवा प्रवाह गर्ने	➤ प्राविधिक कर्मचारी आपूर्ति गर्ने भएका कर्मचारीको क्षमता र उत्प्रेरणा बढाउने
➤ गाउँपालिकामा आयुर्वेदिक सेवा / औषधालय नहुनु	➤ दीर्घ रोगी विरामीलाई आयुर्वेदिक सेवा प्राप्त नहुनु, नसर्ने रोगको रोकथाम गर्न नसकिएको, स्तनपानलाई बढावा दिन सुत्करी आमाको लागी प्रोटीन एवं दूधवर्धक आयुर्वेदिक औषधि वितरण र रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता जस्ता कार्यक्रम संचालनको अभाव	➤ सबै वडामा आयुर्वेदिक औषधालय नहुनु	➤ भवनको व्यवस्थापन गरी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नु	➤ वडावासीलाई आयुर्वेदिक सेवा उपलब्ध गराउनु	➤ भवन र जनशक्तिको व्यवस्थापन तथा औषधी उपलब्ध गराउने १,३,५ नं. वडामा आयुर्वेदिक औषधालय निर्माण गर्ने
➤ स्वास्थ्य संस्था स्थापना नहुदा निशुल्क औषधि उपलब्धी नहुनु, फार्मसीको अभाव	➤ आवश्यक पर्ने औषधि प्राप्त नहुनु	➤ औषधि बिक्री वितरण गर्ने सरकारको रणनीति नभएको	➤ औषधि खरीद गरी व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार छुट प्रतिशतमा औषधि	➤ जनतालाई सर्वसुलभ औषधि मुलो उपलब्ध गराई स्वास्थ्य सेवा प्रदान	➤ औषधि खरीद गर्न आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने ➤ औषधि सस्तोदरमा

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
			विक्री वितरण गर्ने	गर्नु	वितरण गर्ने व्यवस्था गर्ने ➤ -औषधि विक्री वितरण गर्दा रिफन्डीड गर्ने व्यवस्था मिलाउने
➤ DOTs क्लिनिकको अभाव	➤ क्षयरोगीले सर्वसुलभ र निशुल्क उपचार सेवा नपाउने	➤ DOTs क्लिनिक सुविधा नभएर	➤ DOTs क्लिनिक संचालन गर्न भौतिक पूर्वाधार, तालीम, र जनस्वास्थ्यकर्मी उपलब्ध गराउने	➤ क्षयरोगीको प्रभावकारी उपचार गर्ने	➤ DOTs क्लिनिक संचालन गर्न छुट्टै कोठाको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ➤ स्वास्थ्यकर्मीलाई तालीम उपलब्ध गराउनु पर्ने
➤ स्वास्थ्य शिविरको अभाव	➤ समाजमा लुकेर बसेका रोग पत्ता लगाउन नसक्नु, उपचार विहिन अवस्थामा रहनु		➤ स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्न डाक्टरको व्यवस्थापन, आर्थिक व्यवस्थापन स समन्वय गर्नु	➤ समाजमा लाज लगायत अन्य कारणले लुकेर बसेका रोगी र रोग पत्ता लगाउनु उनीहरुको निशुल्क उपचार गर्नु	➤ प्रत्येक वर्ष वर्षमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्ने
खानेपानी तथा सरसफाई					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरु संरक्षण नहुनु ➤ बृहत खानेपानी आयोजनाको अभाव ➤ बजार नजिक खुला दिसा पिसाब गरिनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विभिन्न रोग तथा महामारीहरु बढ्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सरसफाई सम्बन्धी चेतनाको कमी ➤ खानेपानीको भरपर्दो वितरण प्रणाली नहुनु-सवै 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरुको संरक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिकलाइ स्वच्छ तथा शुद्ध खानेपानीको आपूर्ती ➤ पूर्ण सरसफाईका सूचकहरुको प्राप्ति 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था ➤ पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको अवलम्बन ➤ -पूर्ण सरसफाईका

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरु
<ul style="list-style-type: none"> ➤ -कतिपय घरका कच्च शौचालय हुनु ➤ सार्वजनिक शौचालयहरुमा पानी र साबुन को व्यवस्था नहुनु 		घरधूरीमा सुरक्षित शौचालय निर्माण नभइकनै खुला खिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा गरिनु	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बृहत खानेपानी आयोजना संचालन ➤ पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन 		सूचकहरु पुरा गर्ने
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तहको संरचनामा महिला तथा दलितको अर्थपूर्ण सहभागितामा कमी ➤ महिला तथा आमा समूहहरु निष्क्रिय ➤ महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ➤ छुवाछुत कायमै रहनु ➤ बालविवाह कायमै रहनु ➤ युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको अभाव ➤ महिला हिंसा कायमै रहनु ➤ महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमी ➤ महिलाहरुको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमी ➤ बालमैत्री कानुन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ निर्णय तहमा महिलाहरुको सहभागितामा कमी ➤ समतामूलक समाजको निर्माणमा कठिनाइ ➤ महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कठिनाइ ➤ मातृ तथा नवजात शिशु मृत्युदर उच्च रहने खतरा ➤ कुपोषणको दर वृद्धि हुने खतरा ➤ महिलाहरुको उत्पादनशिल कार्यमा योगदान घट्ने अवस्था ➤ बाल मनोविज्ञानमा असर पर्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिको अभाव ➤ लक्षित वर्ग उत्थानको लागि नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ➤ सामाजिक संरचना रुपान्तरणका लागि व्यवहार परिवर्तनमा कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ सामाजिक परिचालन प्रभावकारी बनाउने 	<p>समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ लक्षित वर्गको उत्थान गर्ने ➤ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ➤ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ➤ महिला तथा आमा समूहहरुलाई क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ➤ महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखाको व्यवस्था गर्ने ➤ छुवाछुत र ➤ बालविवाहलाई पूर्ण रुपमा अन्त्य गर्ने ➤ युवा तथा

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
कार्यान्वयन नहुनु					<p>किशोरीहरुको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना निःशुल्क परामर्श उपलब्ध गराउने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ महिला हिसालाइ न्यूनीकरण गर्ने ➤ महिलाहरुको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गर्दै लैजाने ➤ पैत्तिक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याउने वातावरण सिर्जना गर्ने ➤ बालमैत्री कानुन कार्यान्वयन गर्ने
युवा तथा खेलकुद					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पूर्वाधारको कमी ➤ खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खेलकुद गतिविधिमा कमी ➤ नयाँ पुस्ताको खेलप्रतिको आकर्षण घट्ने जोखिम ➤ गाउँघर युवा विहिन हुने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवा परिचालनको स्पष्ट नीति नहुनु ➤ खेलकुद विकासका लागि प्रभावकारी नीति तथा कार्यक्रमको अभाव ➤ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवा परिचालन नीति बनाएर प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ खेलकुद प्रबर्द्धनका लागि नीति तथा कार्यक्रम बनाइ लागु गर्ने ➤ युवा स्वरोजगार 	<p>युवाहरुलाई स्वाबलम्बी बनाउदै उत्पादनशील कार्यमा परिचालन गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ खेलकुदको प्रबर्द्धन तथा संरक्षण गरी राष्ट्रिय तथा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ खेलाडीहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ➤ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाई रोजगारीको अवसर

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरु
			कार्यक्रम लागु गर्ने	अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलाडी उत्पादन गर्ने ➤ युवा पलायनलाई रोक्ने	प्रदान गर्ने ➤ युवा क्लब तथा युवा परिचालन गरी सामाजिक जागरण, सामाजिक परिचालन तथा विकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने
कला संस्कृति					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ कला,संस्कृति को संरक्षण र सम्बर्धनमा कमी ➤ धार्मिक स्थल तथा पर्वहरुको संरक्षण र प्रबर्द्धनमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कला संस्कृति लोप हुने खतरा ➤ धार्मिक स्थलहरु मासिने खतरा ➤ नयाँ पुस्ताहरुको परम्परागत एवं मौलिक कला,संस्कृति तथा चाडपर्वहरु प्रतिको आकर्षण घट्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कला संस्कृति संरक्षणका लागि उचित नीति अबलम्बन नहुनु ➤ युवा पुस्ताहरुलाई मौलिक संस्कृति तर्फ आकर्षित गर्न नसक्नु ➤ बाह्य संस्कृतिको प्रभाव बढ्दै जानु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय कला संस्कृति संरक्षणका लागि निति तथा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ➤ नयाँ पुस्ताहरुलाई मौलिक संस्कृति प्रति आकर्षित गराउनुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय कला तथा संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने ➤ मौलिक कला तथा संस्कृति प्रति नयाँ पुस्ताको रुचि अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कला,संस्कृतिको संरक्षण र प्रबर्द्धन हुनुपर्ने ➤ धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रबर्द्धन हुनुपर्ने ➤ स्थानीय मौलिक,मेला तथा पर्वहरुको संरक्षण तथा प्रबर्द्धन हुनुपर्ने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
सडक, पुल तथा यातायात					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सडक सञ्जाल अत्यन्त न्यून ➤ निर्माण भएका सडकहरु कच्ची अवस्थामा ➤ निर्मित कच्ची सडकमा पहिरोले यातायात सेवा अवरुद्ध हुने गरेको ➤ वर्षायाममा पैदलमार्ग समेत अवरुद्ध हुने हुदा आवतजावतमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सहज यातायात आवगमनमा अवरोध ➤ स्थानीय उत्पादनको बजार सम्म पहुँचमा कठिनाई ➤ -प्रभावकारी शिक्षा,स्वास्थ्य सेवा प्रभावहमा अवरोध ➤ -वातावरणीय असन्तुलन भइ विपद्को जोखिम 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सडक तथा यातायात गुरुयोजना नहुनु ➤ पैदल मार्ग समेतको नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षणको अभाव ➤ -प्रयाप्त बजेटको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सडक तथा यातायात गुरुयोजना बनाइ प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ भू-उपयोग नीति बनाई त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ सडक तथा पैदलमार्ग नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षण ➤ सडक निर्माण गर्दा ढल तथा विरुवा सहितको व्यवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका लाई कालो पत्रे सडक सञ्जालले जोड्नु ➤ -निर्माण गरिएका सडकहरुको स्तरोन्नति गरी बाह्रै महिना सहज यातायात सेवा प्रदान गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ९ वटै वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका हुने ➤ सडकलाइ बाह्रै महिना संचालनमा ल्याउनु पर्ने ➤ वडा कार्यालय जोड्ने मुख्य सडकहरुको DPR गरी यथाशीघ्र निर्माण कार्य शुरु गर्ने ➤ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन गर्ने
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त र नियमित विद्युत सेवामा कमी ➤ सबै घरधूरीमा विद्युत सेवा नपुग्नु ➤ सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक संस्थाहरुको सेवा प्रवाहमा असर ➤ विद्यार्थीहरुको पठनपाठनमा असर ➤ उद्योग तथा कलकारखाना संचालनमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मझौला तथा ठुला जलविद्युत आयोजना नहुनु ➤ .विद्युत सेवा उपलब्ध नहुदा समस्या हुनु ➤ -वैकल्पिक उर्जा (सोलार/ गोबरग्याँस,) को बिस्तार नहुन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीयस्तरका विद्युत आयोजनाहरुको निर्माण कोषको स्थापना गर्ने ➤ वैकल्पिक उर्जाको सेवा बिस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ .सबै वडा तथा बस्तिहरुमा वैकल्पिक विद्युत सेवाको बिस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लघु विद्युत आयोजनाको निर्माण तथा बिस्तार ➤ विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ➤ परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारीएको

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
➤ वैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार हुन नसक्नु		➤ साना जलविद्युत आयोजनाको संचालन र निर्माणको अभाव तथा सेवामा निरन्तरता नहुनु			घट्ट बित्सार गर्ने ➤ धुवाँ रहित चुलो निर्माण गर्ने
आवास, वस्ती तथा विकास तथा भवन					
➤ स्वास्थ्य चौकीहरुको लागि आवश्यकता अनुरूपको भवन नभएको	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूकम्पिय दृष्टिले पुराना भवनहरु जोखिमयुक्त ➤ विद्यालय भवनहरुमा छात्रा शौचालयको अभाव ➤ विद्यालय तथा सार्वजनिक संस्थाहरुमा -स्वच्छ पिउने पानीको अभाव ➤ सार्वजनिक स्थलहरुमा शौचालयको अभाव 	➤ भवनसंहिता लागु नहुनु	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भवनसंहिताको निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ➤ नयाँ बन्ने भवनहरु अपांगमैत्री, भूकम्प प्रतिरोधी निर्माण ➤ स्वच्छ खानेपानी तथा चर्पीको उचित प्रबन्ध 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सरकारी, सामुदायिक तथा निजी भवनहरु भूकम्पिय दृष्टिकोणले सुरक्षित बनाउने ➤ सरकारी भवनहरु सुविधा सम्पन्न बनाइ प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवनको निर्माणकार्य अबिलम्ब सम्पन्न गर्नुपर्ने ➤ प्रत्येक वडा कार्यालयहरुको आफ्नै भवन निर्माण गर्नुपर्ने ➤ नयाँ बन्ने भवनहरु भूकम्प एवं प्रतिरोधी, अपांगमैत्री, वातारण मैत्री हुनु पर्ने ➤ भवन संहिता निर्माण गरी लागु गर्नुपर्ने ➤ पुराना भवनहरुको पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
सूचना तथा संचार					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा समस्या ➤ -हुलाक सेवा निष्क्रिय बन्दै गएको ➤ नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ➤ पत्रपत्रिकाहरूको उपलब्धताको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ प्रभावकारी संचारमा कठिनाई ➤ इन्टरनेट सेवा अबरुद्ध 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ टेलिफोन टावरहरू बिस्तार नहुनु ➤ हुलाक सेवा ICT प्रविधि युक्त नहुनु ➤ टेलिफोन टावरहरू बिस्तार नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल सेवालाई गुणस्तरीय गनुपर्ने ➤ हुलाक सेवा समायानुकूल प्रभावकारी बनाउनुपर्ने ➤ टेलिफोन टावरहरू बिस्तार गर्नुपर्ने ➤ भरपर्दो इन्टरनेट सेवा संचालन गनुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सूचना र प्रविधिमा नागरिकहरूको सहज पहुँच स्थापित गर्ने ➤ e- governance सेवा संचालन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइलका टावर बिस्तार गनुपर्ने ➤ हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाई सेवालाई प्रभावकारी बनाउने ➤ टेलिफोन टावरमा आवश्यक उपकरणहरू जडान गरी सेवा संचालन गनुपर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
वन तथा जैविक विविधता					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर रहेको ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरूको संकलन तथा प्रशोधन व्यवस्थित नभएको ➤ सामुदायिक वनको बाँझो जमिनमा जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र नर्सरीहरू नरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वन अतिक्रमण तथा विनासको खतरा ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरू लोप हुने खतरा भएको ➤ वन पैदावार तथा गैरकाष्ठ पैदावारहरू चोरी र अतिक्रमण भई वनविनासको संभावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वन व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास नहुनु ➤ प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वन व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धि ➤ प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र बनाई परिचालन गर्नुपर्ने ➤ -चोरी निकासी नियन्त्रण र 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरूको दीर्घकालिन व्यवस्थापन गर्ने ➤ पर्ति जमिनमा गैरकाष्ठ वनपैदावार उत्पादन गरी स्थानीयहरूको आय 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ➤ जडिबुटी प्रशोधन केन्द्रहरू व्यवस्थित गर्ने ➤ जडिबुटी भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाई दिगो

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरु अतिक्रमण हुदै गएको ➤ बाँझो जमिनहरु र खोलामा वृक्षारोपण नभएको ➤ वन संरक्षणको अभावमा वन पैदावारको चोरी र अतिक्रमणको समस्या रहेको 			<ul style="list-style-type: none"> अतिक्रमण रोकन सम्बन्धित निकायहरु सँग समन्वय गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> वृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी तालिम दिने ➤ संकलित जडिबुटीको बजारीकरण गर्ने एवं करको दायरामा ल्याउने नीति निर्माण गर्ने ➤ पशु चरन क्षेत्र र वन पैदावार संकलन क्षेत्र निर्धारण गर्ने ➤ गैरकानुनी अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्ने ➤ पोखरीहरु निर्माण गर्ने
वातावरण तथा स्वच्छता					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ व्यवस्थित बस्ती विकास तथा भवन संहिता लागु नभएको ➤ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षणको अभाव ➤ वन पैदावार तथा जडीबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूकम्पिय दृष्टिकोणले विपद्को जोखिम ➤ -ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा कठिनाई ➤ -सार्वजनिक स्थलहरु अतिक्रमण हुने खतरा ➤ -वन पैदावार तथा जडिबुटीको उत्पादकत्वमा ह्रास 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बस्ती विकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ➤ जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना नहुनु ➤ वन संरक्षण सम्बन्धी स्पष्ट नीति नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बस्ती विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने ➤ भवन संहिता बनाई लागु गर्नुपर्ने ➤ -जडिबुटी प्रशोधन केन्द्रको स्थापना गर्नुपर्ने ➤ गाउँपालिकाको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ व्यवस्थित बस्ती, सुरक्षित घर र दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन ➤ वन संरक्षण तथा गैरकाष्ठ वन उत्पादन ➤ जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधनका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ व्यवस्थित बस्ती योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाई लागु गर्ने ➤ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षण गर्ने ➤ वन पैदावार तथा

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरुको बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ➤ बजार क्षेत्रको रुपमा विकास हुँदै गएको स्थानमा व्यवस्थितढंगले बजार विस्तार नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ -वनविनास तथा अतिक्रमणको खतरा ➤ -अव्यवस्थित शहरी बिकास हुने खतरा 		वन संरक्षण नीति बनाइ लागु गर्नुपर्ने	<ul style="list-style-type: none"> माध्यमबाट स्थानिय स्तरमै रोजगार सृजना गर्ने ➤ प्रत्येक वस्तीमा Solid Waste Management को व्यवस्था गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरी संचालन गर्ने ➤ बाँझो जमिनहरुमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने ➤ पोखरी,खोला, नाला, तथा पिउने पानीका मुहानहरुको सरसफाइ एवं संरक्षण गर्ने ➤ मुख्य बजार क्षेत्रहरुमा ढल तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने ➤ प्रत्येक वस्तीमा फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल(Dumping site) निर्माण गर्ने
विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ बस्ती बिकास योजना, र भू-उपयोग निति नभएको ➤ -गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ -भूकम्पिय दृष्टिकोणले विपद्को जोखिम ➤ -अव्यवस्थित भू-बसोबास तथा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बस्ती बिकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ➤ विपद् व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बस्ती बिकास योजना तथा भवन संहिता निर्माण गरी लागु गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विपद्बाट उत्पन्न हुने जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>समितिको क्षमता विकास हुन नसकेको</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रममा एकद्वार नीति अबलम्बन हुन नसकेको 	<p>सहरीकरणको खतरा</p> <ul style="list-style-type: none"> विपद्को समयमा मानवीय तथा भौतिक क्षति बढ्ने खतरा कार्यक्रममा दोहोरोपना भई स्रोतको दुरुपयोग हुने खतरा 	<p>समितिहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम नहुनु</p> <ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापन समितिहरू सक्रिय नहुनु एकद्वार नीति अबलम्बन हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने. आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन समितिहरू पुर्नगठन गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी काम गर्ने 		<p>बनाइ लागु गर्नुपर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास गर्नुपर्ने -गाउँपालिका स्तरमा विपद् पुर्व, विपद्को समय र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालीन सामग्रीहरूको भण्डारण गर्ने कार्यक्रम संचालनमा एकद्वार नीति अबलम्बन गर्ने नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागि तटबन्धनका आयोजनाहरू संचालन गर्नुपर्ने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरु
संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रको समस्या सवाल र समाधानका उपायहरु					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माण कार्य सम्पन्न नभएको ➤ वडा कार्यालयका भवनहरु नभएको ➤ कार्यालयहरुमा स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ➤ वडा कार्यालयहरुमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर ब्याकअप र वैकल्पिक विद्युत सेवा नभएको ➤ एकिकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना स्वीकृत नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सेवा प्रवाहमा कठिनाइ ➤ लक्षित वर्गहरु -अपांग तथा बालबालिका) हरु को सहज पहुँचमा कठिनाइ ➤ -आवश्यकता अनुसारको जनशक्ति अभावमा चुस्त प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवामा कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कार्यालय भवन राख्ने केन्द्रको बारेमा बिगतमा सहमति नहुनु ➤ पुराना संरचनाहरु भवनसंहिता अनुसार निर्माण नहुनु ➤ सबै वडामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विस्तार भइ नसक्नु ➤ संघीय तथा प्रादेशिक कानून निर्माण नहुनु ➤ कर्मचारी समायोजन वात सिर्जित समस्या समाधान नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको निर्माणाधीन सुविधा सम्पन्न भवन छिटो सम्पन्न गर्नुपर्ने ➤ पुराना भवनहरुलाई वातावरण मैत्री,बाल मैत्री तथा अपांग मैत्री बनाउने ➤ कर्मचारी समायोजन वाट सिर्जित समस्याहरुको अविम्व समाधान खोज्नुपर्ने ➤ विद्युतको राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विस्तार तथा पावर ब्याकअपको व्यवस्था गर्ने ➤ -कार्यालयको सांगठनिक संरचना अध्ययन गरी आवश्यकता अनुसारको दरबन्दी पदपूर्ति गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ अपांगमैत्री,बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री कार्यालय भवन निर्माण गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउने ➤ उर्जाको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवामा प्रभावकारीता ल्याउने ➤ -कर्मचारी सांगठनिक संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवालाई चुस्त बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचनालाई यथाशीघ्र समसायिक रुपमा परिमार्जन गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्दी सृजना गरी पदपूर्तिका लागि कारवाही अगाडी बढाउने ➤ कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा पावर ब्याकअपको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सुशासन कायम गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र एवं आधार र 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जनताका आवश्यकता तथा माग अनुसार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आन्तरिक राजश्व परामर्श समितिको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ -राजश्व परामर्श समितिको क्षमता 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आन्तरिक आयका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सम्भाव्यता अध्ययन गरी विभिन्न कर

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>आन्तरिक आय ज्यादै न्यून रहेको</p> <p>➤ .करयोग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखाना नभएको</p> <p>➤ वित्तीय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको</p> <p>➤ निजी क्षेत्रको लगानी न्यून रहेको</p> <p>➤ विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको</p> <p>➤ आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न राजश्व प्रक्षेपण नगरिएको</p>	<p>योजना संचालनमा कठिनाइ</p> <p>➤ स्थानिय स्रोत-साधन खेर जानुका साथै आन्तरिक आयमा कमि</p> <p>➤ निजी क्षेत्र फस्टाउनमा कठिनाइ</p> <p>➤ विकास निर्माणका कार्यमा जनसहभागिता घट्दै जाने जोखिम</p> <p>➤ यर्थाथ अनुमानित आय निर्धारण गर्न कठिनाइ</p>	<p>क्रियाशिलतामा कमी</p> <p>➤ निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने नीति अबलम्बन गर्न नसक्नु</p> <p>➤ विकास कार्यमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालन गर्न नसक्नु</p> <p>➤ -योजना निर्माण, कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्न नसक्नु</p> <p>➤ राजश्व परामर्श समितिको क्षमता विकास नहुनु</p>	<p>अभिवृद्धि गरी आन्तरिक आय प्रक्षेपण गर्ने</p> <p>➤ निजी क्षेत्रको लगानीको वातावरण तयार गर्दै निजी क्षेत्रलाई आकर्षण गर्ने नीति बनाइ लागु गर्ने</p> <p>➤ विकास निर्माणमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालनको स्पष्ट कार्यविधि निर्माण गरी लागु गर्ने</p>	<p>क्षेत्र तथा संभावनाहरू पहिचान गरी करका दायराहरू विस्तार गर्ने</p> <p>➤ निजी क्षेत्रको लगानीलाई आकर्षण गरी पूँजी पलायनलाई रोक्ने</p>	<p>निर्धारण गरी संकलन गर्ने</p> <p>➤ विकास साभेदारहरूसंगको सहकार्यमा उद्योगमा लगानीको वातावरण सृजना गर्ने</p>
<p>➤ अनुगमन समितिबाट सूचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको</p>	<p>➤ गाउँपालिकाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिको मापन गर्न कठिनाइ रहेको</p>	<p>➤ योजना तर्जुमा सम्बन्धी जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास हुन नसक्नु</p> <p>➤ अनुगमन समितिको क्षमता विकास हुन नसक्नु</p>	<p>➤ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई योजना तर्जुमा सम्बन्धि क्षमता विकास गर्ने</p> <p>➤ योजना तर्जुमाका सबै चरणहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने</p>	<p>➤ योजना तर्जुमामा सबै बर्गको सहभागिता सुनिश्चितता गरी आवश्यकतामा आधारित योजना तर्जुमा गर्ने पद्धतिको विकास</p>	<p>➤ विषयगत समितिहरूको क्षमता विकास गर्ने</p> <p>➤ योजना बनाउँदा दुरदृष्टि, अपेक्षित नतिजाको आधारमा प्राथमिकीकरण गर्ने</p>

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता विकास हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ अनुगमन संयन्त्रहरूलाई सक्रिय बनाउने ➤ उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गर्ने ➤ जनसहभागिता लाई प्रथमिकतामा राख्दै निजी, सार्वजनिक साभेदारी नीति अबलम्बन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अबलम्बन गर्ने ➤ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक परीक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ➤ सेवाग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ➤ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरूको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ➤ सूचनाको हक सम्बन्धी सचेतनाको स्तर न्यून रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ योजनाहरूबाट अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्न कठिनाई ➤ योजनाहरूमा गुणस्तर कायम गर्न कठिनाई ➤ सुशासन कायम गर्नमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुशासनका औजारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा उदासिनता ➤ सुशासन कायम गर्ने सम्बन्धित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवाग्राही हरूको क्षमता विकास नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुशासनका औजारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवा ग्राहीहरूलाई सुशासनका औजार प्रयोग सम्बन्धमा क्षमता विकासका तालिम संचालन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सेवामा नागरिकहरूको पहुँच अभिवृद्धि गरि प्रशासनिक सेवालाई चुस्त बनाउने ➤ सुशासन कायम गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक परिक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिन क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ➤ उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ➤ सूचक तथा कार्यविधि बनाइ सेवाग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने ➤ निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					<p>मूल्यांकन गराउने व्यवस्था गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ प्राविधिक परीक्षणको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यकता अनुसारका ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने

२.५ स्थानीयतहका परिचालन तथा उपभोग सम्भाव्य स्रोत पहिचान

सिगास गाउँपालिकाका नौ वटै वडाका जनप्रतिनिधि, विषयगत कार्यालयका कर्मचारी, निजी क्षेत्र, सामाजिक संघ सस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय वृद्धिजिवी र विज्ञ, राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय जानिफकार सम्मिलित गाउँपालिका आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा पाँच वटा विषयगत समितिले तयार पारेको स्थानीय तहमा उपलब्ध स्रोतहरुको पहिचान गरिनुका साथै विकास निर्माणका संभावित आयोजनाहरुको लागि परिचालन गर्ने रणनीति समेत तय गरियो । स्थानीयतहमा परिचालन तथा उपयोगका सम्भाव्य स्रोत पहिचान पश्चात् उक्त गोष्ठीको पूर्ण बैठक वाट संभाव्य स्रोत पहिचान र परिचालन सम्बन्धी रणनीति सर्वसम्मिलितले अनुमोदन गरियो

गाउँपालिकाभित्र भएका विभिन्न क्षेत्रका संभाव्य स्रोतहरुको विवरण तालिका .. मा विस्तृत वर्णन गरिएको छ । पहिचान गरिएका स्रोत परिचालन गर्ने रणनीति तालिका ..मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.६ स्थानीय तहका समस्याहरुको विश्लेषण र लक्ष्य पहिचान

सिगास गाउँपालिकाकाको आवधिक विकासको योजना पूर्वतयारी गोष्ठीमा सहभागी सबै वडाका वडाध्यक्ष, गाउँ सभाका सदस्य, विषयगत कार्यालयका कर्मचारी, गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय वृद्धिजिवी र जानिफकार, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायतको आमसहमतिमा आवधिक योजना तर्जुमा का लागि पाँच वटा विषयगत समितिहरु गठन भए । गठन भएका पाँच वटा समितिहरुले स्थानीय समस्याहरुको गहन विश्लेषण गरियो (विस्तृत विवरण तालिका .. र.. मा प्रस्तुत गरिएको छ) । स्थानीय तहका संभावना, समस्या, उपलब्ध स्रोतहरुको पहिचान आदिको आधारमा दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु पहिचान गरियो (विस्तृत विवरण खण्ड ३ मा प्रस्तुत गरीएको छ) ।

खण्ड तीन

३ सिगास गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच

३.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता

नेपाली जनताको लामो संघर्ष र बलिदानबाट प्राप्त संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था बमोजिम नेपालमा तीन तहका सरकारहरु कार्यान्वयन अवस्थामा रहेका छन् । स्थानीय स्तरमा जनताकै प्रतिनिधिहरुको संलग्नतामा स्थानीय जनताहरुलाई सेवा सुविधा दिई समुन्नत, गाउँ/नगर निर्माण गर्न स्थानीय सरकारले आफ्ना प्रतिवद्धता पुरा गर्न विकासका अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजनाहरुलाई कार्यान्वयन गर्न नीतिगत मार्गचित्र सहितको दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ ।

संविधानले अंगिकार गरेको विकास केन्द्रित सोचलाई आवधिक योजनामा समाहित गर्न, संघीय प्रणालीलाई मजबुत बनाउन र सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रलाई समग्र विकास प्रयासमा सहभागी बनाउन समेत दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ ।

३.२ दीर्घकालिन सोचको मार्गचित्र

स्थानीय सरकारलाई सबल, आत्मनिर्भर, सक्षम, जनप्रिय, समावेशी र पारदर्शी, बनाउन सके दिगो विकासको आधारस्तम्भ गाउँ/नगर देखि नै खडा हुन सक्दछ । नेपालको संविधानले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, आवास, खाद्य सुरक्षा, सामाजिक सुरक्षा, लगायत सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक तथा पर्यावरणीय अधिकारहरुलाई मौलिक हकहरुको रूपमा स्थापित गरेको छ । महिला, दलित, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग,पछाडि परेका वर्ग तथा समुदायलाई राज्यका संरचनामा सहभागी गराउने समावेशी व्यवस्था, खाद्य अधिकार र सम्पुर्णताको व्यवस्था, जनतालाई सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक, समानताको हक, स्वच्छ वातावरणको हक, शोषण र विभेदबाट मुक्ति, शिक्षा, स्वास्थ्य, खाद्य, आवास, रोजगारी, सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा जस्ता विषयहरुलाई प्रत्याभूत गर्न समाजवाद उन्मुख आर्थिक व्यवस्थाका आधारहरु निर्माणमा यस दीर्घकालीन सोच केन्द्रित रहनेछ । विकासमा सबैको साभेदारी र लगानीको न्यूनता पुरा गर्न निजी क्षेत्र, पर्यटकीय विकासका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी तथा सहकारीको लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत यातायात, ऊर्जा, सिचाई, सूचना प्रविधि तथा संचार आदिको विकासको लागि लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । शिक्षामा समान पहुँच र गुणस्तरीयता त्यसैगरी प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ

३.३ सिगास गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच

“सुखी, सुसंस्कृत र समृद्ध समाज सिगास गाउँपालिकाको आवाज”

सिगास गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो दिनको अन्तिम सत्रमा गाउँपालिकाको पूर्ण भेलावाट दीर्घकालीन सोच तर्जुमा गर्न बृहत छलफल गरियो । आवधिक योजना गोष्ठीका सहभागीहरु बीच विभिन्न नाराहरुका वारेमा व्यापक छलफल भयो । यस सिलसिलामा विभिन्न सोचहरु जस्तै “स्वस्थ, सुसंस्कृत, र समुन्नत सिगास”, “सुरक्षित लगानी र व्यवसायको अवसर, सिगास को रहर”, “स्थानीय नेतृत्वको पालिका हाम्रो सुन्दर सिगास गाउँपालिका” “समृद्ध सिगास हाम्रो विकास” र “सुखी, सुसंस्कृत र समृद्ध समाज सिगास गाउँपालिकाको आवाज” मध्ये “सुखी, सुसंस्कृत र समृद्ध समाज सिगास गाउँपालिकाको आवाज” सर्वसम्मत रुपमा छनोट भयो ।

३.४ आवधिक योजनाको लक्ष्य

आवधिक योजनाको लक्ष्य निम्नानुसार निर्धारण गरिएको छ ।

- ❖ आर्थिक सामाजिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत विकासका प्रयासहरु मार्फत सिगास बासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने

३.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु

- ✓ कृषि, पशुपालन पर्यटन एवं आद्योगिक क्षेत्रको विकासवाट रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने,
- ✓ दिगो रोजगारीका अवसरहरुको सिर्जना एवं समुचित विकासवाट स्थानीय जनताको आमदानीमा अभिवृद्धि गर्ने,
- ✓ स्वास्थ्य, सरसफाइ, वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमको संचालनवाट गाउँपालिकालाई सुन्दर, स्वस्थ र स्वच्छ बनाउने,
- ✓ गाउँपालिकाका हरेक समुदायलाई शुद्ध खानेपानी, विजुली वैकल्पिक उर्जाको उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने,
- ✓ बालबालिका, महिला, पछाडि परेका/पारिएका वर्गको लागि समावेशी कार्यक्रमहरु संचालन गरी समतामूलक समाजको सुनिश्चितता गर्ने,

- ✓ बहुआयामिक प्रतिफल प्राप्त गर्न गाउँपालिका अवस्थित सरकारी निकाय, गैरसरकारी निकाय, निजीक्षेत्र र अन्य सरकोकारवाला संस्थासँग समन्वय गरी उपलब्ध साधनस्रोतको प्रभावकारी परिचालन गर्ने,
- ✓ गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरूलाई भेदभावरहित, जनमैत्री बनाउन पारदर्शिता, सूचनाको नियमित प्रवाह, सेवा ग्राहीहरू सँग छलफल, सुभाव संकलनलाई प्राथमिकता पूर्वक समाधान गर्ने,
- ✓ गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वस्तीलाई सुरक्षित र सुशासनयुक्त तुल्याउने एवं समग्र गाउँपालिकाको प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी एवं जनउत्तरदायी बनाउने ।

३.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरू

- सिगास गाउँपालिकालाई सुविधासम्पन्न र समृद्ध गाउँको रूपमा विकसित गरिनेछ
- जनताको आयस्तर वृद्धि गर्दै बचत गर्ने क्षमता विकास गराउँदै पँजीको पहुँचमा वृद्धि गरी लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्थानीयस्तमा भएका उत्पादनहरूको बजारसँगको पहुँचमा स्थापित गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको विकासका लागि विकास साभेदार निकायसँग समन्वय, सहकार्य, साभेदारी र आपसी सहयोगको नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकासको लागि नेपाल सरकार एवं सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार सँग सहकार्य गरिनेछ ।
- विकासमा सबैको समान पहुँच, स्वामित्व र अधिकार स्थापित गर्न जनसहभागितात्मक र समावेशी विकासको अवधारणा लागु गरिनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तरता, विकास र पवर्द्धन गरिनेछ ।
- स्थानीय पूर्वाधार, आवास तथा सामाजिक सुविधा सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणलाई निर्धारित मापदण्ड अनुसार बनाई प्रकोप प्रतिरोधी विकासमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र कार्यरत स्थानीय संघसंस्था तथा नागरिक समाजहरूको क्षमता विकास, सहभागिता र परिचालनमा जोड दिइनेछ
- गाउँपालिकामा आधारभूत एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी क्षेत्रको भूमिकालाई आवश्यक सहजीकरण र प्रोत्साहन गरिनेछ

- गाउँपालिकाको संभाव्य स्रोतहरुको पहिचान एवं परिचालनका लागि स्रोत उपयोग, एकीकृत सम्पत्ति कर, अन्य राजश्वका आधार र दरमा गाउँपालिकाबाट प्रवाहित सेवाको गुणस्तर अनुसार समयानुकूल सुधार गरिनेछ ।
- भूउपयोग योजना बनाई सोही अनुसार जमिनको उपयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- आवधिक गाउँपालिका योजना कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, तथा विकास साभेदार निकायहरूसँग समन्वय एवं सम्बन्ध विस्तार तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- कृषिको आधुनिकीकरण, विविधिकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरणको लागि उपयुक्त नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- प्रांगारिक तरकारीसिगास को चिनारी भन्ने नारालाई वास्तविकतामा परिणत गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- उन्नत जातका दुधालु पशुपालन र नश्ल सुधार, बाखापालन, मौरीपालन, बंगुरपालन एवं तिनको बजारीकरणको सन्दर्भमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- “सिगासको दर्शन सिगास को पर्यटन” भन्ने कार्यक्रमलाई पर्यटकीय अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा घरेलु उद्योगधन्दा र औद्योगिक लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न नीतिगत सुधार, बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुलाई ऋण लगानी प्रोत्साहित र अनुदानमा को लागि व्यवस्था गरिनेछ ।
- “बाहिर कमाउने सिगास मा लगाउने” भन्ने नारा अनुसार यहाँ लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवामा सबै गाउँबासीको पहुँच बढाउन उपलब्ध सबै स्रोतहरुको व्यापक परिचालन गरिनेछ ।
- साक्षरता अभियान र प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ ।
- निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेका दलित, अपाङ्गता भएका, जनजाति र छात्रालाई विद्यालय भर्ना गराउन र टिकाउन विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- सबै नागरिकहरुलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइको सुविधा पुर्याउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- समतामूलक र समावेशी विकास मार्फत विकासमा सबैको पहुँच स्थापना गरिनेछ ।
- खेलकुदलाई स्वस्थ जीवनको अभिन्न अङ्गको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- वृक्षारोपण र वन संरक्षणलाई अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।

- धुँवारिहत चुलोको प्रयोग, वातावरणमैत्री संरचना निर्माण, फोहोर व्यवस्थापन आदिद्वारा वातावरणी स्वच्छता कायम गरिनेछ ।
- “शीघ्र सेवा तीव्र विकास” को अवधारणा बमोजिम ऐन कानून, नीति, निर्देशिका र मापदण्डहरु बनाई लागु गरिनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, जनसहभागिता, समूह परिचालन, सूचना सम्प्रेषण, नागरिक बडापत्र आदि जस्ता पारदर्शिता प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- “जनताको घरमा स्थानीय सरकार” जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

३.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु

सामाजिक क्षेत्र

स्थानीय बासिन्दाहरुका बीच उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जातजाति, लिंग, आर्थिक अवस्था, भाषा, क्षेत्र, वैचारिक आस्था लगायत अन्य कुनै कुराको आधारमा भेदभाव नगरी जनताहरुलाई सामाजिक विकासको मूल धारमा ल्याउन प्रयत्न गरिनेछ । दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न सामाजिक विकासको क्षेत्रले विशेष योगदान गर्नेछ । शिक्षाको माध्यमबाट नागरिकको सर्वाङ्गीण विकास र सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणको लागि गुणस्तरीय शिक्षा दिन स्थानीय स्तरका विद्यालयहरुको पठनपाठन र भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गरी प्राविधिक र व्यवसायिक सीप प्रदान गरिनेछ । व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा एवम् सीपमूलक तालिमका माध्यमबाट सबै युवा तथा वयस्क उत्पादनशील जनशक्तिमा परिणत भई काम गर्न सक्षम हुनेछन् । समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका विभेद, गरीबी, असमानता, अन्यायको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रणालीमा सुधार गर्दै विकासमा सबैको सहभागिता र साभेदारी मार्फत गुणस्तरीय एवं मर्यादित जीवन सुरक्षित गरिनेछ । जनताहरुलाई स्वस्थ र निरोगी बनाउन प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधाहरुको व्यवस्था गरी निःशुल्क प्राथमिक तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ ।

स्वास्थ्य सेवा उद्देश्य

- क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवाहरु उपलब्ध गराउनु ।
- ख) स्थानीय जनतालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउदै गाउँपालिकाको उत्तरदायित्व र प्रभावकारी नियमन अभिवृद्धि गरी रोग नियन्त्रणलाई थप प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति

- क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्धनात्मक आधारभूत र गुणीतरीय स्वास्थ्य सेवामा स्थानीय नागरिकहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने
- ख) आयुर्वेद र अन्य वैकल्पिक चिकित्सापद्धतिहरूको योजनावद्ध विकास गर्ने ।
- ग) मातृशिशु एवं बालबालिका, स्वास्थ्य सेवाको सुविधा र स्तरमा अभिवृद्धि गर्ने ।

खानेपानी तथा सरसफाई

उद्देश्य

- क) खानेपानी र सरसफाई सेवा पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराई स्थानीय बासिन्दाहरूको स्वास्थ्यमा सुधार गर्नु
- ख) मानव मलमूत्र र फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्नु ।
- ग) जलवायु परिवर्तन अनुकूल तथा विपद व्यवस्थापनमैत्री खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुनिश्चित गर्नु ।

रणनीतिहरू

- क) खानेपानी आयोजनाहरूको निर्माण समयमै सम्पन्न गर्ने तथा सेवा संचालनमा समस्याग्रस्त भएका पुराना आयोजनाहरूको उचित मर्मत संभार, र पुनः सुचारु रूपले संचालन गर्दै जाने ।
- ख) उत्सर्जित फोहोर पानीलाई जम्मा गरी फोहोरपानीको व्यवस्थापन गर्दै तरकारी सिचाईमा प्रयोग गरी लाभ प्राप्त गर्ने ।
- ग) खानेपानीका स्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको पहिचान र संरक्षण, जलस्रोतको बहुउपयोग, एकीकृत उपयोग तथा पुनर्प्रयोगलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्ने

शैक्षिक विकास

उद्देश्य

- क) शिक्षामा स्थानीय जनताको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक र रोजगारमूलक बनाउदै ज्ञानमा आधारित आत्मनिर्भर समाज निर्माण गर्नु
- ख) प्राविधिक र व्यवसायिक सिप विकासमा जोड दिई समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र सुनिश्चित गर्नु ।
- ग) समुदायका सबै बालबालिकालाई आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क गर्नु ।
- घ) शिक्षालाई जीवनपर्यन्त प्रविधिमैत्री र गुणस्तरीय बनाउनु
- ङ) गाउँपालिकाका शैक्षिकप्रशासनिक निकाय र शिक्षण संस्थामा सुशासन कायम गर्नु ।

रणनीति

- क) परम्परागत तथा स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको संवर्द्धन गर्दै शिक्षामा नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गर्ने
- ख) सिपयुक्त र रोजगारमूलक शिक्षाको लागि शिक्षण संस्थालाई प्रविधिमैत्री सिकाई केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने
- ग) स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक सीप विकासको लागि व्यापक रूपमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र तालिम कार्यक्रमको विस्तार गर्ने
- घ) विद्यालयहरूको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया मिलाउने ।
- ङ) शिक्षण संस्थाहरूलाई भौतिकशैक्षिक सुविधा सम्पन्न बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने

आर्थिक क्षेत्र

उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि सहित समावेशी र समतामूलक वितरण सुनिश्चित गर्नु आर्थिक नीतिको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ। स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधनस्रोतको दिगो परिचालनबाट प्राप्त हुने आर्थिक विकासको प्रतिफलको न्यायिक वितरण गरिनेछ। कृषि र पशुपालन यस गाउँपालिकाको उच्च संभावना भएका क्षेत्रमध्ये एक हो। कृषि, पशुपालन भूमि र अन्य प्राकृतिक स्रोत नेपालको आर्थिक विकास र समृद्धिको लागि महत्वपूर्ण क्षेत्र रहेका छन्। वैज्ञानिक, व्यवसायिक, बजार र उपभोक्तामुखी कृषि प्रणालीको विकास मार्फत कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी, दिगो, आत्मनिर्भर र आयमूलक बनाइनेछ। सहकारी र सामूहिक कृषि प्रणाली मार्फत कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ। खाद्य तथा पोषण सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्न कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग, र बजारीकरण गरिनेछ। विज्ञान, प्रविधि र जैविक प्रविधिमा आधारित जलवायु अनुकूलन सहित दिगो कृषि प्रणाली मार्फत कृषिश्रम र कृषिजन्य वस्तुहरूको बजार र उपभोगमा विविधीकरण गरिनेछ। प्राङ्गारिक खेतीमा आधारित धान, गहुँ, मकै कोदो, आलु, मौसमी तरकारी तथा फलफूलहरूको उत्पादनले कृषिजन्य व्यापारमा प्रमुख हिस्सा रहेको हुनेछ। कृषि तथा पशुपंछीजन्य उत्पादनमा सिगास गाउँपालिका आत्मनिर्भर हुनुका साथै यहाँबाट दुग्धजन्य पदार्थ जस्ता उत्पादनहरूको निर्यात समेत उल्लेख्य रूपमा वृद्धि गरिनेछ।

यसैगरी यहाँका प्राकृतिक, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदा र पर्यावरणीय अनुकूलताका कारण यस क्षेत्रमा पर्यटकीय व्यवसायको संभावना र यसबाट हुने आर्थिक लाभ समेतको उच्च रहेको संभावना छ। यसको लागि पर्यटकीय पूर्वाधार विकासमा निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन गरिनेछ। पर्यटन पूर्वाधारमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी यस पेशालाई छिटो, सुरक्षित, विश्वासिलो बनाइनेछ। प्राकृतिक सुन्दरता, जैविक विविधता, सांस्कृतिक सम्पदा जस्ता पर्यटकीय गन्तव्यहरूको उपयोग मार्फत पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन र विकास भएको हुनेछ।

उद्योग क्षेत्र आर्थिक समृद्धिको एक अर्को महत्वपूर्ण आधारको रूपमा रहनेछ। आगामी पाँच वर्षमा यस गाउँपालिकामा उद्योगजन्य पूर्वाधारको विकास, उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि, स्वरोजगारका अवसरहरूको सिर्जना, स्थानीय सीप र श्रममा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासका साथै घरेलु उद्योग तथा परम्परागत उद्योग क्षेत्रको समग्र विकास गरिनेछ।

पर्यटन विकास

उद्देश्य

- सिगास गाउँपालिकालाई धार्मिक र पर्यापर्यटन अनुकूल सुविधासम्पन्न बनाई आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा स्थापित गर्नु

ख) पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गरी स्थानीय रोजगारी र समृद्धि वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु ।

रणनीति

क) बैतडी, डडेल्धुरा, कैलाली, कञ्चनपुर, डोटी, अछाम लगायतका पर्यटन बजारमा सिगास को धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको व्यापक प्रचारप्रसार गर्ने ।

ख) सार्वजनिक निजी साभेदारीमा सिगास गाउँपालिकामा पर्यटन पूर्वाधारहरुको विकास, बजारीकरण र प्रवर्द्धन गर्ने ।

ग) गाउँपालिका भित्र पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान, संरक्षण, विकास गर्न गाउँपालिकाले निजीक्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने ।

औद्योगिक विकास

उद्देश्य

क) परम्परागत तथा घरेलु उद्योगहरुको स्थापनामा सहयोग गरी रोजगारीका अवसर सृजना गर्नु

ख) परम्परागत उद्योग तथा औद्योगिक सीपको संरक्षणका साथै स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु उद्योगहरुको स्थापना गरी गाउँपालिकाको आयस्तरमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरु

क) परम्परागत सीपमा आधारित उद्योगधन्दा लगायत घरेलु उद्योगको लागि नीतिगत व्यवस्था तथा कानून निर्माण र विद्यमान कानूनहरुमा समसामयिक सुधार गर्ने ।

ख) घरेलु उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्न स्थानीय उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय कच्चा पदार्थ र सीपमा जोड दिने

कृषि विकास

उद्देश्य

क) कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

ख) व्यवसायिक तथा आधुनिक कृषि प्रणालीको विकास गरी स्वरोजगार बढाउने ।

रणनीतिहरु

क) स्थानीय सरोकारवालाहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा कृषि नीति, कानून तथा योजना निर्माण गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।

ख) कृषि क्षेत्रमा लगानी वृद्धिको लागि उचित वातावरण सिर्जना गर्न नीति तथा संरचनागत सुधार र कार्यक्रमगत सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।

ग) स्थानीय संभाव्यताको आधारमा कृषकहरुको प्राविधिक एवं व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि गरी नाफामूलक बजार व्यवस्थापन गर्ने ।

सिँचाई क्षेत्र

उद्देश्य

क) उपयुक्त प्रविधि मार्फत थप कृषियोग्य भूमिमा सिँचाई सेवा विस्तार गर्नु ।

ख) सञ्चालित सिँचाई प्रणालीको मर्मत संभार एवं व्यवस्थापनलाई सदृढ तुल्याई दिगोपना बढाउनु ।

रणनीति

क) नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाईको विकल्पहरुको विकास गर्ने ।

ख) सञ्चालनमा रहेका सिँचाईका आयोजनाहरुको साथै सिँचाईका स्रोतहरुको संरक्षण र दिगोपनामा जोड दिने ।

भूमि व्यवस्था उद्देश्य

- भूमिको समुचित उपयोगमार्फत उत्पादन वृद्धि गरी यसबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण सुनिश्चित गर्नु
- योजना तर्जुमा र विकास निर्माणको लागि आवश्यक वैध एवं विश्वसनीय नापनक्सा र भौगोलिक सूचना सर्वसुलभ बनाउनु
- भूमि व्यवस्थालाई आधुनिक प्रविधियुक्त, सरल र पारदर्शी बनाउनु

रणनीतिहरू

- भू-उपयोग नीति बमोजिम क्षमता उपयुक्तता र आवश्यकताको आधारमा भूमिको वर्गीकरण तथा उपयोग सुनिश्चित गरी उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।
- भूमिहिन, दलित, कृषक, अव्यवस्थित बसोबासी एवं सीमान्तकृत वर्गको भूमिमाथिको अधिकार र पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

भौतिक पूर्वाधार विकास सोच

- भरपर्दो, सुलभ एवं पहुँचयोग्य पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- ग्रामीण पूर्वाधार विकासलाई सन्तुलित, दिगो र वातावरणमैत्री बनाउनुका साथै स्थानीय बजार र उत्पादनलाई जोडी ग्रामीण जीवनलाई सरल, सहज र उत्पानमूलक बनाउनु ।
- प्रभावकारी स्थानीय सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधारको विकास गर्नु ।
- सुरक्षित र सघन बस्ती विकास गर्दै सिगास गाउँपालिकालाई नगरउन्मुख बनाई सार्वजनिक सेवालाई सरल बनाउने ।

रणनीति

- वडास्तरसम्म न्यूनतम पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- गाउँपालिकाको नीति, योजना, बजेट, तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्नुका साथै स्थानीय स्रोत परिचालनमा दक्षता अभिवृद्धि गरी गाउँपालिकालाई स्वावलम्बन बनाउँदै लाने ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधि सोच

- नविन सञ्चार प्रविधियुक्त गाउँपालिका ।

उद्देश्य

- सबै स्थानीय बासिन्दाहरूमा सूचनाको पहुँच तथा उपयोग विस्तार गर्नु ।
- सञ्चार र सूचना प्रविधि सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो एवं गुणस्तरीय बनाउनु ।
- सेवा, व्यापार-व्यवसाय र कृषि क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी वृद्धि गर्नु ।

रणनीति

- सूचनामा स्थानीय बासिन्दाहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- गुणस्तरीय दूरसञ्चार एवं ब्रोडव्याण्ड सेवा सिगास गाउँपालिकाका सबै वडासम्म पुर्याउने ।

- सम्पूर्ण क्षेत्रको डिजिटाइजेसन मार्फत सामाजिक, आर्थिक र स्थानीय शासन र सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने ।

वैकल्पिक तथा अन्य उर्जा

सोच

- नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन/ विस्तारमार्फत ऊर्जाको दिगो विकास ।

उद्देश्य

- वैकल्पिक नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी सामाजिक आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउनु
- भरपर्दो, सर्वसुलभ, किफायती, गुणस्तरीय ऊर्जा उपलब्ध गराई पहुँचमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरू

- आधुनिक ऊर्जा सेवा नपुगेका नियमित ऊर्जा सेवा नभएका एवं पर्याप्त उर्जा सेवा उपलब्ध नभएका क्षेत्रसम्म नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँच वृद्धि गर्ने
- ठूला क्षमताका बायोग्याँस प्लान्ट र बायोस्लरी स्थापना गरी ऊर्जा तथा प्रांगारिक मल उत्पादन गर्ने
- नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, सिचाइँ जस्ता क्षेत्रहरूमा रोजगारी सिर्जना गर्ने ।

सडक तथा यातायात

सोच

सर्वसुलभ, सुरक्षित, गुणस्तरीय एवं दिगो सडक पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- गाउँपालिकाका प्रत्येक वडा र गाँउवस्तीहरूमा सडक सञ्जालको सुरक्षित, गुणस्तरीय र दिगो विकास तथा विस्तार गर्नु ।
- पुराना सडकहरूको स्तरोन्नति, संरक्षण, मर्मत-संभार र सडक सुरक्षाको व्यवस्थापन गरी सवारी आवागमन सुरक्षित गर्नु ।

रणनीतिहरू

- गुणस्तरीय, सहज र सुरक्षित सडक सञ्जालको विकास गर्ने ।
- सडकको नियमित मर्मत संभार तथा स्तरोन्नतिमा जोड दिने ।
- वतावरणमैत्री एवं प्राकृतिक प्रकोपवाट न्यून क्षति हुने प्रकारका सडक निर्माण गर्ने

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

सोच

- वन र वतावरण क्षेत्रको दिगो र व्यवसायिक प्रयोग : विपद् नियन्त्रण एवं सुख समृद्धिको संयोग

उद्देश्य

- वन, जैविक विविधता, र वन पैदावारको उत्पादकत्व, उत्पादन र वातावरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्नु ।
- वन, वातावरण, जैविक विविधता तथा वन पैदावारहरूको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोग गर्नु ।

रणनीति

- वन क्षेत्रको पूर्ण क्षमताको उपयोग हुने गरी सहभागितात्मक व्यवस्थापन र पर्यापर्यटनको विकासबाट आयआर्जन बढाउने ।
- वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, तथा जैविक विविधता र वनपैदावारहरुको एकीकृत रुपमा संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- पर्यावरणलाई स्वच्छ र सफा राख्न एवं विपद व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउन वृक्षारोपण गर्ने ।

३.८ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा समस्या तथा स्रोत पहिचान, र उक्त स्रोतहरुको परिचालन रणनीति तय गरे पश्चात् विभिन्न क्षेत्रका आवधिक योजनाहरुको सुची तयार गरियो र आवधिक योजना सूचीमा रहेका विषय क्षेत्रगत योजनाहरुलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेश्रो, चौथो र पाँचौ वर्षमा कार्यान्वयन गर्न गोष्ठीबाट योजनाहरुको प्राथमिकीकरण गरियो ।

योजना तथा कार्यक्रम छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ✓ वडागत जनसंख्या
- ✓ दीर्घकालीन सोचलाई टेवा पुऱ्याउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ✓ वडाको क्षेत्रफल, भूवनोट र उपलब्ध पूर्वाधार
- ✓ गरिवीको अवस्था
- ✓ आयआर्जन तथा रोजगार बढाउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ✓ स्थानीय स्रोतसाधनको उपलब्धता
- ✓ स्थानीय सिप, स्रोत-साधनको अधिकतम उपयोग हुने खालका योजनालाई प्राथमिकीकरण
- ✓ जनसहभागिता
- ✓ अधिकतम वडाबासी (घर परिवार) लाभान्वित हुने खालका योजना
- ✓ कम जोखिमयुक्त योजनाहरु
- ✓ वातावरणलाई असर नपुऱ्याउने खालका योजनाहरु

३.९ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित याजना तथा कार्यक्रमहरु

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी वाट गठन गरिएका विभिन्न विषयगत समितिहरुको गहन छलफल र सम्बन्धित विषयगत शाखा कार्यालयहरुबाट छनोट भएका योजना तथा कार्यक्रमहरु पहिचान गरी तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : १० सिगास गाउँपालिका का योजना तथा कार्यक्रमहरु

क्र.स.	वडा	योजना तथा कार्यक्रमहरु
१ नं. वडाका योजना तथा कार्यक्रमहरु		
शिक्षा तथा खेलकुद		
	१	पञ्चोदय मा.वि.को भवन तथा घेरावार निर्माण
	१	भूमिराज आ.वि.को भवन तथा भान्साघर निर्माण
	१	केदार आ.वि.मा सोलार र कम्प्युटर खरीद
	१	सिगास आ.वि.को घेरावार निर्माण गर्ने
	१	नरेन्द्रपुर आ.वि.को फिल्ड निर्माण गर्ने
	१	जनचेतना आ.वि.को भवन निर्माण गर्ने
	१	वडा भित्रका विद्यालयहरुमा खेल मैदान निर्माण तथा खेल सामग्री खरीद
महिला		
	१	महिला शसक्तीकरण तालिम संचालन
	१	महिला दिवस मनाउने कार्यक्रम
स्वास्थ्य		
	१	जुकेपानी उपस्वास्थ्य चौकीको भवन निर्माण
	१	वडा नं. १ भित्रका सबै वर्थिङ सेन्टरहरुमा आवश्यक सामग्री को व्यवस्था
	१	पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रमका लागि रु. २,००,००० को माग गर्ने
	१	वृन्द्रावन वर्थिङ भवन निर्माण गर्ने
	१	बेसरा गाउँघर क्लिनिकमा भ्याल को व्यवस्था गर्ने
मठ मन्दिर निर्माण		
१	१	खन्तडमा सिगास मन्दिर निर्माण
२	१	खन्तडमा भूमिराज मन्दिर निर्माण
३	१	टकरेमा भूमिराज मन्दिर निर्माण
४	१	बेसरामा ब्रह्मराहु मन्दिर निर्माण
५	१	खरक्यौडा धूरामा भौनेली मन्दिर निर्माण
६	१	पहडपानी धार्मिकस्थल मन्दिर निर्माण
७	१	भूमिराज मन्दिर (माडौं निर्माण)
	१	केदार मन्दिरको शौचालय तथा घेरावार निर्माण

	१	रामजानकी क्षेत्र विकासको ध्वनीघर निर्माण (सुघरखाल)
	१	सिगास मन्दिर निर्माण जुकेपानी
	१	कैलपाल मन्दिर घेरावार वजकोट
	१	ऋमरनाथ मन्दिर निर्माण
भूक्षय कार्यक्रम		
१	१	कपर्ता भूक्षय निर्माण
२	१	भौनीखोला बेसरा भूक्षय निर्माण
स्वास्थ्य		
१	१	वजकोटमा नया बर्थिड सेन्टर माग गर्ने
	१	
	१	
दलित उत्थान कार्यक्रमहरु		
१	१	ठूलाखोला खरक्यौडामा आरन निर्माण
२	१	गवाडीखोलामा आरन निर्माण
३	१	टकरे इराना र सुँगरखालमा सिलाई मेसिन खरीद
४	१	खन्तडमा आरन निर्माण
	१	१ नं. वडामा एकीकृत दलित वस्ती व्यवस्थापन योजना निर्माण
भवन निर्माण		
	१	१ नं. वडा मा वैठक हलको निर्माण गर्ने
खानेपानी निर्माण		
	१	गडबढी मुहान भएको जुकेपानी खानेपानी टंकी निर्माण
	१	निडलाडी नुहान भएको खानेपानी निर्माण
	१	इराना देखि धनाडीसम्म ठूलाखोला मुहान भएको खानेपानी निर्माण
	१	१ नं. वडाका विभिन्न टोलको लागि ५००० मी. खानेपानी पाइप खरीद
	१	जुकेपानी खानेपानी निर्माण
	१	गोलेधार खानेपानी निर्माण
	१	टकरे खानेपानी निर्माण
	१	ब्रह्मपुर खानेपानी निर्माण
	१	ठूलाखोला देखि गवाडीखोला सम्म खानेपानी निर्माण

१	खरक्यौडामा खानेपानी टंकी निर्माण
१	भालीढोड कपर्तामा खानेपानी निर्माण
१	बेसरामा खानेपानी निर्माण
१	पाताल खानेपानी मर्मत
१	खन्तडमा बजलाडी मुहान भएको खानेपानी निर्माण
१	खन्तडमा छ्चरानी खानेपानी निर्माण
१	नाचनथली खानेपानी निर्माण
१	अडस्यासैन खानेपानी निर्माण
१	जुकेपानीमा पानीखोला मुहान भएको खानेपानी टंकी निर्माण
१	रेलापानीमा खानेपानीको टंकी निर्माण
१	रेलापानी खानेपानी योजना निर्माण (खरक्यौडा हुदै माडौ सम्म विस्तार)
१	खरक्यौडा दलितटोलमा खानेपानी निर्माण
१	जुकेपानीमा न्वालो निर्माण
१	बेसरा भुमिराज मन्दिरमा खानेपानी निर्माण
१	पल्लो जुकेपानी खानेपानी निर्माण
१	वृन्द्रावन खानेपानी निर्माण
कृषि तथा पशु विकास	
१	नश्ल सुधारका राँगा तथा साडे माग गर्ने
१	पशुको लागि औषधिको व्यवस्था गर्ने
१	माटो परीक्षण गर्ने
१	पोलिहाउस निर्माण गर्ने
१	पालाष्टिक पोखरी निर्माण गर्ने
१	मलखाद डिपो निर्माण गर्ने
आधुनिक घट्ट निर्माण	
१	बेसरा मा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
१	बसेडा मा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
	इरानामा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
घोरेटो बाटो निर्माण	
१	खरक्यौडा देखि बेसरा डोव सम्म घोरेटो निर्माण

१	ग्वाडीखोला देखि जुकेपानी वडा कार्यालयसम्म घोरेटो निर्माण
१	जुकेपानी देखि बल्लेकाना सम्म घोरेटो निर्माण
१	नाचनथली देखि नरेन्द्रपुर वजकोट सम्म घोरेटो निर्माण
१	मडौदेखि गाजरी सम्म घोरेटो निर्माण
१	खन्तडवाट जुकेपानीसम्म घोरेटो निर्माण
१	जुकेपानीवाट डुक्केसम्म आर्यघाट जाने बाटो निर्माण
१	खरक्यौडा वाट घट्टेवाड आयघाट जनाने बाटो निर्माण
पुलपुलेसा	
१	खन्तड गाउँमा बजकोट र टकरे जोड्ने RCC पुल निर्माण
१	बेसरा गाउँमा RCC पुल निर्माण
१	घट्टेगाउँमा RCC पुल निर्माण
बालबालिका तर्फ	
१	खेलमैदान र खेलसामग्री खरीद (वडा भित्रका विद्यालयहरुमा)
महिला	
१	आधुनिक घट्टे निर्माण (बेसरा, बसेडा। इराना, खन्तड, कपर्ता, डोब, जुकेपानी, गढीवास)
१	महिला सशक्तिकरण तालिम संचालन
१	महिला दिवस/ सीपमूलक तालिम संचालन
पूर्वाधार निर्माण	
१	खर्काखोला मुहान भएको खानेपानी निर्माण
१	बेसरा खरक्यौडा गाँजरी सडक निर्माण
१	वृन्द्रावन देखि नरेन्द्रदेव आधारभूत विद्यालयसम्म सडक निर्माण
१	वृन्द्रावन देखि वल्लेकाँडा सम्म कृषि सडक निर्माण
१	जुकेपानी देखि टकरे सम्म कृषि सडक निर्माण
१	धुरा ब्रह्मपुर धनाडी कृषि सडक निर्माण
१	वडा नं. १ का सम्पूर्ण वस्तीहरुमा केन्द्रिय विद्युत लाइन जडान विस्तार गर्ने
१	घट्टेगडा बेसरामा भोलुङ्गे पुल निर्माण योजना
१	बसेडा खेत देखि सिराडी खेत सम्म तटबन्ध निर्माण
१	खन्तडखोला मुहान भएको नहर निर्माण
१	भगारी गाड र कपर्ता बसेडामा भोलुङ्गे पुल निर्माण

१	वृन्द्रावनमा सिगास कृषि सडकको निरन्तरता तथा स्तरोन्नति गर्ने योजना
नहर मर्मत	
१	टकरे सिँचाई निर्माण (सल्याडी मुहान भएको)
१	इराना सिँचाई निर्माण (ठूलाखोला मुहान भएको)
१	श्यापागौरा मुहान भएको अड्डेगडा बेसरा सिँचाई कुलो निर्माण
१	ठूलाखोला देखि जवाडीखोला सिँचाई निर्माण
१	बसेडा कपर्ता, घट्टेगाडा, विराडी खेत सिँचाई निर्माण
वन तथा भूसंरक्षण तर्फ	
१	१ नं. वडा कार्यालयको पछाडी भूक्षय नियन्त्रण योजना निर्माण
१	अड्डेगडा ढणारखोलामा र बेसरा खोलामा भूक्षय नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन
१	केदार सामुदायिक वनमा नर्सरी तथा भूक्षय नियन्त्रण योजना निर्माण
१	पताल सामुदायिक वनमा नर्सरी तथा भूक्षय नियन्त्रण योजना निर्माण
१	१ नं. वडामा रहेका मुहानहरुको संरक्षण र वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन
१	मठ मन्दिर निर्माण
१	केदार मन्दिरको शौचालय र घेरावार निर्माण
१	सुघरखालमा राम जानकी क्षेत्र विकासको ध्वनीघर निर्माण
१	जुकेपानीमा सिगास मन्दिर निर्माण
१	वजकोटमा कैलपाल मन्दिरको घेरावार निर्माण
१	अमरनाथ मन्दिर निर्माण
भवन निर्माण	
१	शहिद स्मारिक प्रतिक्षालय निर्माण
अन्य कार्यक्रमहरु	
१	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रमहरु
१	बसेडा खेत देखि सिराडी खेत सम्म तटबन्ध निर्माण
१	वडा कार्यालयको पछाडी भू-क्षय नियन्त्रणको कार्यक्रम
१	केदार सामुदायिक वनमा नर्सरी निर्माण कार्यक्रम
१	पाताल सामुदायिक वनमा नर्सरी निर्माण तथा भूक्षय नियन्त्रणको कार्यक्रम
१	अड्डेगडा ढणारखोला र बेसारा खोलामा भूक्षय नियन्त्रण कार्यक्रम
१	वडा नं. १ मा रहेका नदि मुहान संरक्षण र वृक्षारोपण कार्यक्रम

२ नं. वडाका योजना तथा कार्यक्रमहरु		
२		गाँजरी बजारको पहिरो नियन्त्रण
२		सिगास शिक्षा क्याम्पस नजिकको पहिरो नियन्त्रण
२		रण आधारभूत विद्यालयको पहिरो नियन्त्रण
२		बगाडी गाडको पहिरो नियन्त्रण
२		सनराईज प्रा.वि. रोडिगढ नजिकको पहिरो नियन्त्रण
२		गाँजरी ठूलाखोलको पहिरो नियन्त्रण
२		गडे ओखड देखि चौमाल सम्म तटबन्ध निर्माण कार्यक्रम
२		कुलावन सिँचाई योजना गाँजरी
२		कुलावन-काटेवाटा-पारीकोटिला सिँचाई योजना
२		घोचाखोला थापला-लटमाण्डौँ सिँचाई योजना
२		घोचाखोला धार सिँचाई योजना, धौलाडी
२		दोमिल्ला-रोडिगढ गाउँ सिँचाई योजना निर्माण
२		कुलीवान गाउँसम्म सिँचाई योजना निर्माण (धौलाडी)
२		राडो खाए खोला देखि नेटेखाल सम्म सिँचाई योजना निर्माण
२		गाँजरी कृषि कार्यालयको छाना मर्मत
२		गाँजरी हुलाक कार्यालयको छाना मर्मत
२		प्रहरी चौकी गाँजरीको भान्सा घर निर्माण
२		दलित एकता समाजको भवन निर्माण
२		गाँजरी बजारमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण
२		दुदिलाखान गाँजरी थलाकाँडा सडक विस्तार
२		दुदिलाखान-गाँजरी सडक मर्मत तथा स्तरोन्नति
महिला तथा बालबालिका		
२		महिलाहरुलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम संचालन
२		लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम संचालन
२		बलविवाह न्यूनीकरण सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम संचालन
२		अन्तर्राष्ट्रिय महिला दिवस मनाउने कार्यक्रम
खानेपानी		

२	तल्ला देउका खोला देखि शिक्षा क्याम्पस सम्म खानेपानी योजना
२	कुलावन गाँजरी खानेपानी योजना
२	ठेउकाखोला-धौलेवराड तथा ठेउकाखोला खाल्टे खानेपानी योजना
२	भड्याखोला कोटीला खानेपानी मर्मत
२	कुलावन पाडी खानेपानी योजना निर्माण
२	कुलावन (स्किम नं. २) कोटीला खानेपानी योजना निर्माण
२	पानीइजर खानेपानी योजना निर्माण, गाँजरी
२	गहीका खानेपानी योजना निर्माण, गाँजरी
२	गाउँ खानेपानी योजना निर्माण
२	दोमिल्ला खोला रोडीगाड बृहत खानेपानी योजना निर्माण
२	खुदाईनगर खानेपानी योजना मर्मत
२	वडा नं. २ अन्तर्गतका खानेपानी मुहान संरक्षण
२	मल्लो देउका खानेपानी योजना निर्माण, ठेउका खोला
२	रोडीगढ गडान खानेपानी योजना मर्मत तथा निर्माण
२	मल्लो धौलेवराड आकाशे टंकी योजना निर्माण
शिक्षा	
२	सिगास क्याम्पसको भवन प्लाष्टर, शौचालय निर्माण
२	शिवलिङ्ग मा.वि. वगर धौलाडीको निर्माणाधीन माथिल्लो तला निर्माण
२	रण आधारभूत विद्यालयको २ कोठे भवन निर्माण
२	सनराइज आधारभूत विद्यालयको भवन निर्माण
२	कैलपाल आधारभूत विद्यालयको भवन निर्माण
२	सिगास शिक्षा क्याम्पस वरिपरि घेरावार निर्माण
२	गाँजरी बजारको शिव मन्दिर र सरकारी कार्यलय परिसर भित्र घेरावार निर्माण
२	अर्जुन मा.वि.को घेरावार निर्माण
२	सनराइज आ.वि.को घेरावार निर्माण
२	रण आ.वि.को घेरावार निर्माण
२	कैलपाल प्रा.वि.को घेरावार निर्माण
२	शिवशङ्कर मा.वि.को घेरावार निर्माण
स्वास्थ्य	

२	स्वास्थ्य संस्थाको धारा मर्मत
२	स्वास्थ्य संस्थाको १० रोपनी ७ आना जमिनको घेरावार निर्माण
२	कोटिला गाउँघर क्लिनिक तथा खोप केन्द्र निर्माण
२	धौलाडी वर्थिङ सेन्टरको छाना मर्मत तथा घेरावार निर्माण
२	रोडीगढ गाउँघर क्लिनिकमा फर्निचर निर्माण
शिक्षा तथा खेलकुद	
२	गाँजरी धुरा खेल मैदान निर्माण निरन्तरता
२	धौलाडी धुरा खेल मैदान निर्माण
२	रण आधारभूतको खेल मैदान निर्माण
संस्कृति तथा मन्दिर निर्माण	
२	गाँजरी बजार शिवमन्दिर व्यवस्थापन योजना
२	धौलाडी देउखला मन्दिर निर्माण
२	भौनेलीमाण्डौ रोडीगढको घेरावार निर्माण
	च्वागढ सांस्कृतिक चैत घुमारी प्रकाशनका लागि आर्थिक व्यवस्था
संस्थागत विकास सेवा प्रवाह तथा सुशासन	
२	कार्यालय व्यवस्थापनको लागि आवश्यक रकम
२	कार्यालयमा ICT को प्रयोग
सडक निर्माण	
२	गाँजरी कुर्चेनेटा सडक मर्मत तथा बाल निर्माण
२	ताछेकोलु कुर्चेनेटा सडक मर्मत
२	गाँजरी बजार देखि क्याम्पस सम्म सडक निर्माण
२	रोती देखि इराना गाड सम्म घोरेटो निर्माण
२	गानेछडा देखि इराना गाड सम्म घार्टो वाटो निर्माण
२	कालोवन घट्ट देखि खातेखर्क हुदै बजार सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
२	शिवलिङ्ग मा.वि. बगर धौलाडी देखि सिगास धुरा सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
२	पानीमूलक सडक देखि मसानघाट सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
२	वडा नं. २ को प्रत्येक वस्तीमा विद्युतको राष्ट्रिय लाइन विस्तार
२	गाँजरी बजारमा सोलार बत्तीको व्यवस्थापन कार्यक्रम

२	वडा नं. २ र ३ लाई जोड्ने गाडमा (पावर हाउस नजिक) भोलुङ्गे पुलको निर्माण
२	धौलाडी चौमाल खोलामा भोलुङ्गे पुल निर्माण
२	बाबुन खोलामा भोलुङ्गे पुल निर्माण

३ नं. वडा का योजना तथा कार्यक्रमहरु

सडक निर्माण

३	दुब्के कोइरेनी गर्जे सडक निर्माण (क्रमागत)
३	ओखलसैनी वडा कार्यालय हुदै कोटिली सम्म सडक निर्माण
३	काठा देखि वडा कार्यालय सम्म सडक निर्माण
३	लगन देखि थुम, दुम, डुडै, चमडेखर्क, खोला सम्म ग्रामिण विद्युतीकरण लाईन विस्तार
३	लगन चमडेखर्क दुम सम्म कृषि सडक निर्माण
३	वृन्द्रावन सिगास कृषि सडक निर्माण
३	सौनखेत गर्जे सडक निर्माण
३	विप्पेकटाल ढुंगाड सडक निर्माण
३	वडा नं. ३ को तिमलटुक्रा मेलीमा सिँचाई योजना निर्माण
३	वडा नं. ३ को वगेइजरमा सिँचाई योजना निर्माण (पाइप)
३	वडा नं. ३ को मेलवडामा सिँचाई योजना निर्माण (पाइप)
३	रजे सिँचाई योजना निर्माण
३	सौनखेत सिँचाई योजना निर्माण, सिन्याखेत
३	चिनेवराड सिँचाई योजना निर्माण
३	खल्लोवगड कलुन सिँचाई योजना
३	बसाबगर काटेबगर सिँचाई योजना निर्माण
३	कोलकाधार विरे सिँचाई योजना निर्माण
३	देउपुर्दा सिँचाई योजना निर्माण
३	खल्लोवगड सिँचाई योजना निर्माण
३	खल्लो वगडमा भोलुङ्गे पुल निर्माण
३	वेथावगडमा भोलुङ्गे वगड निर्माण
३	दुममा भोलुङ्गे पुल निर्माण

स्वास्थ्य

३	चमडेखर्क स्वास्थ्यचौकीको लागि एम्बुलेन्स खरीद
३	सिन्याखेतमा वर्थड सेन्टर निर्माण
३	स्वास्थ्य चौकी चमडेखर्कमा ल्याव व्यवस्थापन संचालन
३	स्वास्थ्य चौकी चमडेखर्कमा पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन
भोलुङ्गे पुल निर्माण	
३	खल्लोवगर विरागौणा भोलुङ्गे पुल निर्माण
३	वेथ्याडी वगर भोलुङ्गे पुल निर्माण (बहुउद्देश्यीय योजना)
३	दुम भोलुङ्गे पुल निर्माण (बहुउद्देश्यीय योजना)
तटबन्ध निर्माण	
३	कलौन बगर सिन्याखेत खल्लोवगर तटबन्ध निर्माण योजना
३	न्वाखेत, रजे टुडै शारदा नदी नियन्त्रण योजना
३	कलुन बगर, सिन्याखेत, खल्लो बगर, डुडै, न्वाखेत, रजे, सौनखेत, सिन्याखेत(सारदा नदि) मा तटबन्ध निर्माण कार्यक्रम
३	गणेश गाड देखि जनज्योति आ.वि सम्मको तटबन्ध निर्माण कार्यक्रम
३	ठूलसैनी तगाउँ संरक्षणको कार्यक्रम
धर्म संस्कृति /मन्दिर निर्माण	
३	भूमिराज मन्दिर निर्माण (टुडै उस्कला)
३	सिन्या मसानी मन्दिर निर्माण (सिन्याखेत)
३	मसानी मन्दिर निर्माण (साउदखेत)
३	मैनोलामा भूमिराज मन्दिर निर्माण
३	बगेइजरमा बोरेल्ला मन्दिर निर्माण
३	धामीकाडामा भूमिराज मन्दिर निर्माण
३	कैलपाल मन्दिर निर्माण (विसौना)
३	गोरेघर निर्माण (वुडाकोट)
३	कैलपाल मन्दिर निर्माण (ओखलसैन)
३	लाटा मसानी मन्दिर निर्माण (ढोलेउडा)
३	डाडावाग मन्दिर निर्माण (डिमेउडा)
३	देउघर निर्माण (रक्सौन)
३	देउघर निर्माण (गडतोला)

	३	कालपोखरी कैलपाल मन्दिर निर्माण
	३	देउलेक मन्दिर निर्माण (देउलेक)
		पदमार्ग निर्माण डुडै, शिललिङ्ग
विद्युतीकरण		
	३	लगन गर्जे विद्युत लाईन विस्तार
	३	लगन देखि थुम दुम डुडै चमडेखर्क, हल्कासैनी, खौला ग्रामीण विद्युतलाईन विस्तार योजना
खानेपानी		
	३	ओखरखोला मुलवाट सैमी खानेपानी योजना निर्माण (लिफ्ट सिँचाई)
	३	मौरीखोला खानेपानी योजना निर्माण
	३	महताखोला मुल खानेपानी योजना (मल्लीकोटेली)
	३	खानेपानी ट्याङ्की निर्माण (खोलागैरा)
	३	खानेपानी ट्याङ्की निर्माण (हिउँनया)
	३	खानेपानी योजना निर्माण (डुडेमाडौं)
	३	गैरतोली बालधार खानेपानी योजना
	३	गणानी,भाल्ला, चिन्नेवराण मा खानेपानीको लागि २० एम एम को २५०० मिटर पाइप खरीद
	३	सिनकेचुलामा आकाशे पानीट्याकी निर्माण
	३	घुघुसखोला कालावन ककडसिंह खानेपानी योजना निर्माण
	३	पोटे ऐनी पानी संकलन टंकी निर्माण
	३	चौका खानेपानी टंकी निर्माण
	३	बुडाकोट कर्कलहुमा खानेपानी निर्माण
	३	भट पुन्यार सैनी खानेपानी निर्माण
	३	डडेल्खोला बड्याछाम खानेपानी निर्माण
	३	पारिपातल सिराडी खानेपानी निर्माण
	३	कटमल्ले ककडसिंह विसौना खानेपानी निर्माण
घरेलु तथा साना उद्योग		
	३	वडा नं. ३ को रजेमा चिउरी प्रसोधन व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना
सिँचाई		
	३	टुडै देखि दुम सम्म सिँचाई योजना निर्माण
	३	रजे सिँचाई योजना निर्माण

३	सौनखेत सिँचाई योजना निर्माण (सिन्याखेत)
३	चिनेवराड सिँचाई योजना निर्माण (चिनेवराड)
३	खल्लोवगड सिँचाई योजना निर्माण (कलौन)
३	वासावगड उस्कला सिँचाई योजना निर्माण (टुडै)
३	कोलकाधार विरा सिँचाई योजना निर्माण
३	देउपुञ्जा सिँचाई योजना निर्माण
३	तल्ला इराना सिँचाई योजना निर्माण
३	खल्लोवगड सिँचाई योजना निर्माण
३	सिँचाई पोखरी निर्माण भुणेश्वर पोखरी धार
३	सिँचाई योजना निर्माण सिगास ३ तिमल टुक्रा मेली
३	सिँचाई योजना निर्माण सिगास ३ मेलतडा (पाइप)
३	सिँचाई योजना निर्माण सिगास ३ भगेइजर (पाइप)
३	गडीया खोपट्टे सिँचाई योजना निर्माण
३	ढुमेसाउ रक्सोननेटा सिँचाई योजना निर्माण
३	भट्टाडी सिँचाई टंकी निर्माण
३	घट्टेखोला समखाल सिँचाई योजना निर्माण
३	सिँचाई पोखरी निर्माण (डिमेउडा)
३	तल्लोऐनी सिँचाई योजना निर्माण
३	तल्लापारी सिँचाई योजना निर्माण
३	घट्टेखोला बिसौना सिँचाई योजना निर्माण
३	चिरोला जागद सिँचाई योजना निर्माण
३	मुनेखोचा गडतोला सिँचाई योजना निर्माण
३	डाङ् सिँचाई योजना निर्माण
३	पुजारीखेत सिँचाई योजना निर्माण
३	ओखलसौनी पानी संकलन टंकी निर्माण
३	ऐनी सिँचाई योजना निर्माण
शिक्षा	
३	जनशक्ति आधारभूत विद्यालय इरानामा भवन निर्माण
३	सिगास मा.वि. रक्सौनमा शौचालय निर्माण

३	भुवन भाष्कर मा.वि. चमडेखर्कमा खेल मैदान निर्माण
३	शिवशंकर प्रा. वि. हल्कासैनीमा भवन निर्माण
३	भूमिराज आधारभूत विद्यालय डुडैमा घेरावार निर्माण
३	सरस्वती आधारभूत विद्यालय वलाधारमा खेलमैदान निर्माण
वन तथा भूसंरक्षण	
३	कालपैरा सामुदायिक वन वृक्षारोपण कार्यक्रम
३	सप्तरङ्गी सामुदायिक वन काटछाट कार्यक्रम (तल्ला इराना)
३	वडा नं. ३ का सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण कार्यक्रम
३	मैनोला सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन
३	सातरङ्गी सामुदायिक वन तल्लासइनामा वन काँटछाट कार्यक्रम
संघसंस्था तर्फ	
३	आधुनिक घट्ट निर्माण शुभ लक्ष्मी बहुउद्देश्यीय समूह चमडेखर्क
३	कुखुरा /बाखापालन कैलपाल बहुउद्देश्यीय महिला कृषक समूह मैनोला
३	भवन निर्माण तथा सीपमूलक तालिम संचालन दहपाल कृषक महिला समूह चमडेखर्क
३	तरकारी खेती/ कुखुरा पालन/ बंगुर पालन सहयात्री कृषक सहकारी संस्था
पूर्वाधार निर्माण	
३	RCC पुल निर्माण वासावगर
३	पदमार्ग निर्माण डुडै इराना
३	पदमार्ग निर्माण शिवशंकर कलौन
३	पदमार्ग निर्माण लगन कलौन
३	भगडेखोला कोटेली सिन्याखेत पदमार्ग निर्माण
पुल निर्माण	
३	समरपानी कुराउते भोलुङ्गे पुल निर्माण
३	गडतोला गाड भोलुङ्गे पुल निर्माण
आधुनिक घट्ट /संस्थागत विकास	
३	शुभलक्ष्मी बहुउद्देश्यीय महिला कृषक समूह चमडेखर्क, आधुनिक घट्ट निर्माण
३	दहपाल कृषक महिला समूह चमडेखर्क को भवन निर्माण र सीपमूलक तालिम संचालन

४ नं. वडा का योजना तथा कार्यक्रमहरु

कृषि तथा पशु		
४	४ नं. वडालाई तरकारी पकेट क्षेत्र बनाउने	
४	गडतोला, ऐनी, पारागाउँ, सिराडी, दुमखर्क र रक्सौनमा टिमुर खेती गर्ने	
४	बसारे गडतोला,बुराकोट, रक्सौन मा फलफूलखेती तथा माहुरीपालन कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडाभरि माटो परीक्षण कार्यक्रम लागु गर्ने	
४	४ नं. वडामा ओखर सुन्तला, कागती, आदि फलफूलको खेती गर्ने कार्यक्रम संचालन	
४	४ नं वडामा फोहरा सिँचाई थोपा सिँचाई, र साना सिँचाई योजना संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडा भरि पशु खोप कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडा भरि औषधि तथा बोका वितरण कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडा भरि बोका खरीद तथा नस्ल सुधार कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडा भरि रागाँ खरीद तथा नस्ल सुधार कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. वडा भरि हजार दिनका आमालाई कुखुरा वितरण कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं.अगुवा कृषकहरुलाई तालिमको व्यवस्था	
४	४ नं. मा अदुवा, बेसार पकेट क्षेत्र निर्माण गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	४ नं. मा प्राङ्गारिक मल सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने	
शिक्षा		
४	सिगास प्रा.वि ओखलसैनीका लागि फर्निचर निर्माण कार्यक्रम संचालन गर्ने	
४	शिव आधाभूत विद्यालयको भवन निर्माण गर्ने	
४	सिगास उ.मा.वि. मा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन संचालन गर्न आर्थिक सहयोग गर्ने	
४	ओखलसैनीमा क्रिकेट मैदान निर्माण गर्ने	
४	हत्सुन्न प्रा.वि.को फिल्ड तथा घेरावार निर्माण गर्ने	
४	दरबन्दी नभएको विद्यालयमा शिक्षक दखरबन्दीको व्यवस्था गर्ने	
४	ओखलसैनीमा रहेको सिगास प्रा.वि.मा घेरावार लगाउने	
४	गडतोलामा रहेको शिव आधारभूत विद्यालयमा घेरावार निर्माण गर्ने	
४	जनाधार आधारभूत विद्यालयको खेल मैदान निर्माण गर्ने	
४	देउलेक आधारभूत विद्यालयको घेरावार तथा खेलकुद मैदान निर्माण गर्ने	
स्वास्थ्य		
४	४ नं. वडामा बहुउद्देश्यीय पोषण कार्यक्रम प्रवर्द्धन गर्ने (कुखुरा वितरण, अगुवा कृषकहरुलाई मिनीकिट, तरकारी का विऊ विजन र प्लाष्टिक हाउस वितरण गर्ने, जनता आवास कार्यक्रम संचालन गर्ने	

४	बसर पुजारीखेतमा नयाँ बर्थिङ सेन्टरको स्थापना गर्ने
४	गडतोलामा हाल संचालित बर्थिङ सेन्टरमा सुइपरको व्यवस्था गर्ने
४	स्वास्थ्य चौकी माग गर्ने
४	रक्सौन बुडाकोट खोप केन्द्रमा फर्निचर निर्माण गर्ने
४	४ नं. वडाको कालावनमा स्वास्थ्यचौकी भवन निर्माण
४	स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन
खानेपानी	
४	गडेबाज ठूलागैरा खानेपानी योजना निर्माण गर्ने
४	बुराउसे खानेपानी टंकी निर्माण
४	ढुमखर्क खानेपानी टंकी निर्माण
४	सुगरखाल खानेपानी टंकी निर्माण
४	पोटे ऐनी खानेपानी टंकी निर्माण
४	गडेपानी वुडाकोट खानेपानी टंकी निर्माण
४	तल्ला ढुङ्खर्कमा खानेपानी योजना निर्माण
४	ऐनीमा खानेपानी योजना निर्माण
४	पहरे वोडामा खानेपानी टंकी निर्माण
४	पारिपातल कुल्लेकमा खानेपानी निर्माण
४	घुगुराकोला कडाकोटमा खानेपानी योजना निर्माण
४	चिरौला दोवाटोमा खानेपानी निर्माण
४	चौका खानेपानी टंकी निर्माण र बुडाकोट कर्कटढुङ्गा खानेपानी योजना निर्माण
४	भाटपुन्यार सैनी खानेपानी निर्माण
४	डडेल्खोला बड्याछाम खानेपानी निर्माण
४	पारिपातल सिराडी खानेपानी निर्माण
४	कटमल्ले ककडसिंह खानेपानी योजना
आधुनिक घट्ट निर्माण	
४	ढुमखर्क घट्ट कुलो योजना
४	काला बसेला घट्टकुलो निर्माण
४	पारागाउँ घट्ट निर्माण
४	जारीम वगड घट्ट निर्माण

	४	सक्सौन वुडाकोट कुटानी पिसानी मिल निर्माण
	४	ओखलसैनी कुटानी पिसानी मिल निर्माण
	४	बसर गडतोली गाड घट्ट निर्माण
सिँचाई		
	४	वुडाकोट सिँचाई योजना निर्माण
	४	पानीवाटा पारागाउँ सिँचाई योजना निर्माण
	४	कितखोला सिँचाई पोखरी निर्माण
	४	बसर सिँचाई योजना निर्माण
	४	हुडखर्क सिँचाई पोखरी निर्माण
	४	दुमसाउ रक्सौननेटा सिँचाई योजना
	४	भुटाडी सिँचाई टंकी निर्माण योजना
	४	घट्टेखोला समखाल सिँचाई योजना निर्माण
	४	डिमेउडा सिँचाई पोखरी निर्माण
	४	तल्लाएनी सिँचाई योजना निर्माण
	४	तलापाटी सिँचाई योजना निर्माण
	४	चिरौला जागर सिँचाई योजना निर्माण
	४	भुतेखोला गडतोला सिँचाई योजना निर्माण
	४	घट्टेखोला विसौना सिँचाई योजना निर्माण
	४	डाड सिँचाई योजना निर्माण
	४	पुजारीखेत सिँचाई योजना निर्माण
	४	ओखलसैनी पानी संकलन टंकी निर्माण
	४	ऐनी सिँचाई योजना निर्माण
	४	धुधुसखोला कालावन ककडसिंह खानेपानी योजना निर्माण
	४	गडीया खोपट्टे सिँचाई योजना
	४	मल्लीऐनी पानी संकलन केन्द्र निर्माण
	४	वडा कार्यालय देखि शिव आ.वि. सम्म सडक निर्माण
	४	सिराडी देखि धौलेकित्थे खाए सम्म सडक निर्माण
	४	भट्टाड देखि ओखलसैनी सम्म सडक निर्माण
	४	शिव आ.वि. देखि गर्जे फुने सम्म सडक निर्माण

४	देउघर देखि देउलेक सम्म एन्ट्रन्ट बाटो निर्माण
४	समरपानी कुराउते मा भोलुङ्गे पुल निर्माण
४	गडतोलामा भोलुङ्गे पुल निर्माण
४	वडा नं. ४ मा जनाता आवास कार्यक्रम संचालन (५० वटा आवास निर्माण)
४	आरन घर निर्माण (६ वटा)
आधुनिका घट्ट निर्माण	
४	पारागाउँ पानीवाटामा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	भट्टाडी घट्टेकुलोमा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	घट्टेखोलमा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	हुडखर्कमा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	बसर पुजारीखेतमा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	जोजर गडतोलामा आधुनिक घट्ट निर्माण
४	रोसन नेटामा आधुनिक घट्ट निर्माण
निर्माण तथा मिल संचालन	
४	वडा नं. ४ मा ५ वटा आरन घर निर्माण
४	सिलाई सेन्टर निर्माण
४	वडा नं. ४ मा ५ वटा सिलाई सेन्टर भवन निर्माण
४	रक्सौन वुडाकोटमा कुटानी पिसानी मिल स्थापना
४	ओखलसैनी मा कुटानी पिसानी मिल स्थापना
धर्म संस्कृति	
४	कडाकोटमा डाडावाग मन्दिर निर्माण, डिमेउडा
४	गडतोला मा रहेको निलपाल मन्दिरमा घेरावार निर्माण
४	कडाकोटमा रहेको भूमिराज मन्दिरको घेरावार निर्माण
४	डम्यौडामा देउघर निर्माण
४	ओखलसैनीमा सरस्वती मन्दिर निर्माण
४	पारागाउँमा गौडेवाग निर्माण
४	देउलेक मन्दिर निर्माण, देउलेक
४	देउलेक मन्दिर वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन
४	कैलपाल मन्दिर निर्माण, ओखलसैन

	४	लाटामसानी मन्दिर निर्माण ढोलेउडा
	४	देउघर निर्माण, रक्सौन
	४	देउघर निर्माण गडतोला
	४	कैलपाल मन्दिर निर्माण, कालपोखरी
संस्थागत विकास		
	४	४ नं. वडामा दर्ता भएका संस्थालाई कार्यक्रम माग
वन तथा भूसंरक्षण		
	४	कैलपाल सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण योजना (ब्लक नं. ३ मा)
	४	मल्ला ऐनी पानी मुल तटबन्ध निर्माण
	४	भूमीराज मन्दिर वुडाकोट घेरावार तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम
	४	घट्टवगड तटबन्ध कार्यक्रम (पुजारीखेत)
पूर्वाधार विकास (सडक)		
	४	सिन्याखेत गर्जे सडक निर्माण
	४	ओखलसैनी वडा कार्यालय हुदै कोटिली सम्म सडक निर्माण
	४	काठा देखि वडा कार्यालय सम्म सडक निर्माण
	४	उ.मा.वि. कोटिली देखि पुनदाँया सम्म गोरेटोवाटो निर्माण
	४	सिन्याखेत बसर देखि गर्जे सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
	४	पारागाउँ देखि वडा कार्यालय सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
	४	सिराडी आरेवटा वड्डीउनछाम खेत सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
	४	भट्टाडी देखि वडा कार्यालय सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
	४	देउघर रोसन देखि देउलेक मन्दिर सम्म PCC वाटो निर्माण
	४	भट्टाड देखि चुने सम्मको गोरेटो वाटो निर्माण
	४	वडा कार्यालय देखि मसानी डाँडा सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
	४	वडा कार्यालय देखि पाडीखेत सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
	४	छौले कित्थेखाए देखि वडा कार्यालय सम्म सडक निर्माण
	४	ठूलाखोला मसानीभाड सडक निर्माण
	४	भट्टाड चमडेखर्क गोरेटो वाटो निर्माण
	४	मौराडी देखि भट्टाड सम्म PCC वाटो निर्माण
	४	४ नं. वडा कार्यालय भवन र घेरावार निर्माण

४	४ नं. वडा कार्यालय फिल्ड निर्माण
४	कैलपाल सामुदायिक वन मा वृक्षारोपण
४	खराल-वागडा सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
४	वडा कार्यालय देखि चमडेखर्क सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
४	उरा देखि मल्लीचौड सम्म गोरेटो वाटो निर्माण
विद्युतीकरण	
४	लगन देखि गजे सम्म विद्युत निर्माण

वडा नं. ५ का योजना तथा कार्यक्रमहरु	
सडक निर्माण	
५	विप्याकटाल हुंगाड सडक निर्माण
५	५ नं. वडा कार्यालयवाट गर्जे सम्म सडक निर्माण
५	रातापोड खैरकोट खल्लगडान पुन्डोड सडक निर्माण
५	मौरीवगड-घट्टाखेत-सिराडी-वडा कार्यालय सडक निर्माण
५	खैरकोट देखि नेटा ४ नं. वडा सम्म सडक निर्माण
घोरेटो वाटो निर्माण	
५	लमावगड देखि महादेव नेटा सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
खानेपानी	
५	चमडेखर्क पुन्डोड कफलगोदा सैनी खानेपानी योजना निर्माण
५	साउने सल्याडी तेछर्टा लिफ्ट सिस्टम खानेपानी योजना निर्माण
शिक्षा	
५	ठूल्सैनी आ.वि. मा भवन र घेरावार निर्माण
५	कैलपाल प्रा.वि मा भवन र घेरावार निर्माण
५	जनता आ. वि. भवन घेरावार र खेलमैदान निर्माण
५	शारदा मा.वि. खेलमैदान तथा विद्यालय भवन निर्माण
५	भुवनेश्वर मा.वि. भवन तथा गेट निर्माण
विद्युतीकरण	
५	५ नं. वडा भारि विद्युतीकरण योजना निर्माण
पुल निर्माण	

५	मुसखेत द्विला पुल निर्माण
५	लिमडेखोला पुल निर्माण
५	सारदा नदीमा मोटर पुल निर्माण
स्वास्थ्य	
५	खल्लीगडानमा खोप क्लिनिक निर्माण
५	साउनेसल्याडीमा खोप क्लिनिक निर्माण
५	जुकेपानीमा खोप क्लिनिक निर्माण
५	स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण
५	खैरकोटमा वर्थिड सेन्टर निर्माण
५	वडा कार्यालयमा कर्मचारी आवास भवन निर्माण
५	सहकारी भवन निर्माण
धर्म संस्कृति तथा मठ मन्दिर निर्माण	
५	तल्ली खैरकोटमा भौनेलीमाण्डौं निर्माण
५	शिव मन्दिर निर्माण
५	गोरेघर निर्माण खैरकोट
५	मसानी मन्दिर निर्माण, दुङ्गाड
५	आर्यघाट निर्माण मौरीबगर
सिँचाई योजना निर्माण	
५	सिलांगु सिँचाई योजना निर्माण
५	काल्देहि सिँचाई पोखरी निर्माण
५	ओब्से सिँचाई पोखरी निर्माण
५	लाम्बगड लाँउ सिँचाई निर्माण
५	गुन्याखोला साउने सल्याडी सिँचाई योजना निर्माण
५	गुने गजेली भवाँ सिँचाई योजना निर्माण
५	भस्ने मुसखेत सिँचाई योजना निर्माण
५	लिमडे भस्ने सिँचाई योजना निर्माण
५	जवद सिँचाई योजना निर्माण
५	माडौखेत सिँचाई योजना निर्माण
तटबन्ध निर्माण	

५	सेती नदि नियन्त्रण (नाकरा देखि हुंगाड मौरी वगड सम्म)
५	लिमडे देखि हुंगाड सम्म तटबन्ध निर्माण
५	गुन्याखोला मुसखेत तटबन्ध निर्माण
५	

वडा नं. ६ का योजना तथा कार्यक्रमहरु

शिक्षा

६	६ नं. वडामा रहेका विद्यालयहरुको भवन, खेल मैदान तथा फर्निचर निर्माण
६	भूमिराज मा.वि.मा घेरावार निर्माण
६	महादेव मा.वि. भवन मर्मत तथा घेरावार निर्माण
६	निलपाल प्रा.वि. को खेलमैदान निर्माण
६	सरस्वती प्रा.वि.को भान्साघर तथा खेलमैदान निर्माण
६	सिताराम आधारभूत विद्यालयमा भवन तथा घेरावार निर्माण योजना
६	नौलो आभारभूत विद्यालयमा खानेपानी र २ कोठे भवन निर्माण
६	जनज्योती आधारभूत विद्यालय मसानीभाडमा भवन तथा घेरावार निर्माण
६	गणेश मा.वि. मौरीवगरमा पक्की घेरावार निर्माण
६	भूमिराज मा.वि. मा ३ कोठे भवनको तला थप्ने योजना

पूर्वाधार निर्माण

६	मौरी बगर देखि ओखलसैनी सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
६	खेति देखि वडा कार्यालय सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
६	बस्थी देखि वडा कार्यालय सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
६	नौलो आ. वि. देखि थलार सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
६	नौलो आ.वि.-गडमेला - सिमतडेला PCC वाटो निर्माण
६	ठूलाखोला देखि मौरीवगर सम्म सडक निर्माण
६	निर्माणाधीन उर्जा निरन्तरता
६	थलाली गाडमा लघु जल विद्युत योजना निर्माण
६	खेतीमा सोलार बत्ती व्यवस्थापन योजना निर्माण
६	पोलिचिउरा सिँचाई योजना निर्माण
६	मुड्रौ सिँचाई योजना निर्माण

६	डाङ्गडा-काफलपानी घट्टेगाड सिँचाई योजना निर्माण
६	तलबस्ती सिँचाई टंकी निर्माण
६	जोगीचिउरा र बस्थीलेक सिँचाई टंकी निर्माण
६	तल्लो डडेलखोला, खुरा, स्याल हुदै बस्थी सम्म सिँचाई योजनान निर्माण
६	पुनढोड बस्थीलेक सिँचाई योजना निर्माण
६	रिठेपाता सिँचाई योजना निर्माण
६	नाकरा पम्पसेट पानी तान्ने मेसिन व्यवस्थापन योजना
RCC तथा भोलुङ्गे पुल	
६	घट्टेगाडा RCC पुल निर्माण
६	उपल्लो गाड RCC पुल निर्माण
६	डडेलखोला भोलुङ्गे पुल निर्माण
६	मसानीभाग भोलुङ्गे पुल निर्माण
धर्म संस्कृति तथा मठ मन्दिर निर्माण	
६	महादेव मन्दिर निर्माण
६	भूमिराज देउघर, गौराघर निर्माण, बस्थी
६	कैलपाल मन्दिर निर्माण, खेती
६	निलपाल मन्दिर निर्माण
६	लाटामाण्डौ मन्दिर निर्माण
६	डाडावाग मन्दिर तथा घेर पर्खाल निर्माण
६	महादेव मन्दिर निर्माण कोटकाँडा
६	भूमिराज मन्दिर निर्माण, लेकम
६	मसानीभाड मन्दिर निर्माण, लेकम
दलित उत्थान कार्यक्रम	
६	दलित आवास कार्यक्रम संचालन
खेलकुद कार्यक्रम	
६	बेलायती खेल मैदान निर्माण
तट बन्धन निर्माण	
६	भट्टाड पाडीखेत खोलामा तटबन्ध निर्माण
६	काडापुन्यार हाइड्रोलिक श्यामपम्प मर्मत

६	मौरीबगरमा सेती नदि बाढ नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन
पशु तथा कृषि	
६	उन्नत जातका राँगा बोका खरीद
६	मौरीपालन सम्बन्धी तालिम संचालन
६	पोली हाउस खरीद तथा स-साना सिँचाई पोखरी निर्माण
सिँचाई योजना निर्माण	
६	काफलखोला सिँचाई योजना निर्माण (सुनकुडा)
६	मल्लाधारापानी सिँचाई योजना निर्माण (मौर्याडी)
६	सल्लेवन सिँचाई योजना निर्माण (तल्लोभट्टाड)
६	दरेढुङ्गा भडे सिँचाई योजना निर्माण
६	कालापातल सिँचाई योजना निर्माण (वागडा)
६	उवाखोला सिँचाई योजना निर्माण (भट्टाड)
६	पुडर सिँचाई योजना निर्माण (बहुवर्षिय योजना)
६	उवाखोला सिँचाई योजना भट्टाड (बहुवर्षिय योजना)
६	जोगिनी सिँचाई योजना (बहुवर्षिय योजना)
६	वान सिँचाई योजना (बहुवर्षिय योजना)
६	कालाओराड सिँचाई योजना (बहुवर्षिय योजना)
६	कालापातल सिँचाई योजना (बहुवर्षिय योजना)
६	जोगिनी चौपाता सिँचाई पोखरी निर्माण (भट्टाड)
६	तुसराडी सिँचाई पोखरी निर्माण
६	खोचा भालधुन सिँचाई पोखरी निर्माण
६	मल्लाधारापानी खराल सिँचाई योजना निर्माण
कृषि तथा पशुसेवा	
६	कृषि सामग्री खरीद, पाइप खरीद तथा विउविजन खरीद
६	कैलपाल खेती कृषक समूहमा उन्नत जातको बोका, राँगा र विउविजन वितरण कार्यक्रम
६	भगवती कृषक समूहमा, वस्थीमा उन्नत जातको विउविजन वितरण कार्यक्रम
६	मसानीभाड खेती कृषक समूहमा उन्नत जातको बोका, राँगा र विउविजन वितरण कार्यक्रम
घरेलु तथा साना उद्योग	
६	अल्लो प्रशोधन केन्द्र स्थापना योजना

	६	चिउरी प्रसोधन केन्द्र स्थापना योजना
खानेपानी		
	६	मालीडाँडा खानेपानी मर्मत (पुडर काडा)
	६	हुडखर्क खोला देखि ओगेहुङ्गा खानेपानी निर्माण योजना
	६	मुलापानी पन्धार हुदै पिपल पन्धार सम्म खानेपानी निर्माण
	६	बुद्धिसैन -चानबन्नेगडा- लिणे चिउरा खानेपानी निर्माण
	६	भज्जु मुल - जोगी चिउरा खानेपानी निर्माण
	६	कफलसैनी-सिम-परल्यापोर खानेपानी निर्माण
	६	मलेडाँडा खानेपानी मर्मत
	६	गुन्नाखोला-खेती खानेपानी निर्माण
	६	बड्डी-अछाम-ठूलसैनी खानेपानी निर्माण
	६	नाकरा खानेपानी मर्मत
	६	बेल्धरा खानेपानी मर्मत
	६	रौखेत रिठेमेला खानेपानी मर्मत
	६	किरमणे खानेपानी योजना मर्मत (थला)
	६	पुइसिनी खानेपानी योजना मर्मत (थला)
	६	मालीडाँडा खानेपानी योजना मर्मत (थला)
	६	काफल खानेपानी योजना निर्माण (बहुवर्षिय योजना)
	६	तल्लोपुडर खानेपानी योजना निर्माण (बहुवर्षिय योजना निर्माण)
	६	चमडेखर्क खानेपानी योजना निर्माण
	६	भुइचने खानेपानी योजना निर्माण
	६	ककनाडी खानेपानी योजना तथा सिँचाई पोखरी निर्माण
	६	भज्जोमुल मल्लो पुडर खानेपानी निर्माण
	६	महादेव न्वालो मर्मत
दलित लक्षित कार्यक्रम		
	६	आरन भवन निर्माण तथा सामाग्री खरीद काडा
	६	आरन भवन निर्माण तथा सामाग्री खरीद थला
	६	आरन भवन निर्माण तथा सामाग्री खरीद बस्ती
विद्युतीकरण		

६	६ नं. वडामा विद्युतीकरणका लागि निर्माणाधीन उर्जालाई निरन्तरता दिने
सूचना तथा सञ्चार	
६	लाहुरेघरमा नेपाल टेलकमको टेलिफोन टावर निर्माण
६	डाडावाग मन्दिरमा नेपाल टेलिफोनको टेलिफोन टावर निर्माण
भवन निर्माण	
६	हुलाक भवन तथा घेरावार निर्माण
६	भेटनरी भवन मर्मत र घेरावार निर्माण
स्वास्थ्य	
६	स्वास्थ्य चौकीको घेरावार निर्माण
६	स्वास्थ्य इकाई भवन निर्माण
६	खोप केन्द्र सचालन, खेतीमा
६	लेकममा वर्थिड सेन्टर मा कर्मचारी माग
६	वर्थिड सेन्टरका लागि सामग्री खरीद
६	वागडामा खोप केन्द्र थप गर्ने

७ नं. वडा कार्यालयका योजना तथा कार्यक्रमहरु	
कृषि तथा पशुपालन कार्यक्रम	
७	वडा नं. ७ का बोरी,साङडा, न्वाघर, टोटेर र चामा डाँडा खेतकोटमा नश्ल सुधारका लागि बोका, राँगा, र विउविजन वितरण कार्यक्रम
७	तरकारी तथा फलफूल खेतीका लागि पकेट क्षेत्र निर्धारण कार्यक्रम
७	तरकारी तथा फलफूल खेतीका लागि माटो परिक्षण कार्यक्रम
७	वालीनालीको लागि किटनाषक औषधी खरिद
७	कृषक समूह र कृषि सहकारी संस्थाको संस्थागत विकास कार्यक्रम संचालन
वडा नं. ७ का योजना तथा कार्यक्रमहरु	
७	परगाउँ खोला तटबन्ध निर्माण योजना (पिपल चौतारी)
७	न्वाघरी खोला तटबन्ध निर्माण योजना (न्वाघर)
७	साङडा खोला तटबन्ध निर्माण योजना (साङडा)
७	बोरी अनुराली भौनेलीपातल तटबन्ध निर्माण योजना
७	बगाली तटबन्ध योजना

	७	बोरेल्ला चुनेपानी तटबन्ध योजना
	७	खेतकोट ओखलेबगड तटबन्ध निर्माण योजना
	७	टोटेरे नेउलाली तटबन्ध निर्माण योजना
	७	रुइतणा तटबन्ध निर्माण योजना (मेल्टापारी)
	७	जोलायचिउरा मुहान संरक्षण योजना (किमडेनी)
आधुनिक घट्ट		
	७	रज्याड सुधारिएको घट्ट योजना
	७	पारिमेरा सुधारिएको घट्ट योजना
	७	टुणै सुधारिएको घट्ट योजना
	७	साङ्डा सेल्ले सुधारिएको घट्ट योजना
साना तथा घरेलु उद्योग		
	७	चिउरी प्रसोधन केन्द्र स्थापना
	७	अगरबत्ती उद्योग स्थापना
	७	वित्तिय क्षेत्र विकासका लागि आवश्यक योजना
	७	आरन सुधार कार्यक्रम
घरेलु तथा साना उद्योग		
	७	साना तथा घरेलु उद्योग संचालन
सुधारिएको घट्ट		
	७	घाम बगरमा सुधारिएको घट्ट निर्माण
	७	बगालीपोखरा ७ नं. वडा कार्यालय देखि मौरी वगर सडक योजना निर्माण
	७	थलार पारीमेरा वडा कार्यालय-ठाटी सडक निर्माण
	७	बलकृष्ण, भम्क,राडीड, घोरेटो वाटो निर्माण
	७	पन्तौली खोला भोलुङ्गे पुल निर्माण योजना
	७	बोरेल्ला भोलुङ्गे पुल निर्माण योजना
	७	सुपल्यानाला ट्रेस पुल निर्माण योजना
	७	ठुल्लैनी ठाटी भोलुङ्गे पुल निर्माण योजना
	७	विरा साना सेल्ले भौनेली पातल सिँचाई योजना, मौरीवगर
	७	विरा ठूलो सेल्ले सिँचाई योजना, साङ्डा
	७	बणखोला परिगाउँ घन्जिरखोला सिँचाई योजना

७	तालपणे सिंचाई योजना
७	ठूल्सेनी सिंचाई योजना
७	टोटरे सिंचाई योजना
७	पन्तोलीखोला रजियाड सिंचाई योजना घट्टेबगर
७	भानता ठाँटी सिंचाई योजना
७	बगालीखेत सिंचाई योजना
७	असलसौना सिंचाई योजना खर्क
७	चुनेपानी कडाल सिंचाई योजना
७	ठेलेपानी रनविरे थाम सिंचाई योजना
७	बसोर पारिडाडा मेल्टा सिंचाई योजना
७	थाप्ता बुडा सिंचाई योजना डाडा खेतकोट
७	कुलाखोला टुणै नेउलाली सिंचाई योजना
७	चिण्डले सन्याल सिंचाई योजना
७	चामा वगडीगाउँ सिंचाई योजना
७	ओखडगाउँ सिंचाई योजना
७	मल्लिसैनी सिंचाई योजना
७	कोइ-न्यालखाली सुमरखाल स्याला सिंचाई योजना
७	डडेल्खोला धामबगर रुईतणा सिंचाई योजना
७	स्याला बाहुनगाउँ किमडेनी सिंचाई योजना
७	नेउलाली मल्लो नहर मर्मत योजना
७	शिवलिङ्गगाड लघु जल विद्युत योजना
७	विद्यालयहरुमा वैकल्पिक उर्जा सोलार कार्यक्रम
७	टोटेर घोरेटो वाटो तथा ढल निकास योजना
७	खेतकोट नेउलाली देखि गर्जे गाउँपालिका घोरेटो वाटो निर्माण
७	डडेल्खोला फल्टाणी RCC पुल निर्माण
७	खेतकोट खानेपानी योजना निर्माण
७	वडा नं. ७ का सम्पूर्ण टोलहरुमा शौचालय निर्माण
७	ठूल्सेनी खानेपानी योजना निर्माण
७	सल्याणी कडाल खानेपानी योजना निर्माण

७	घट्टेवगर ओखलदुङ्गा खानेपानी योजना निर्माण
७	सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन
७	बालकृष्ण खानेपानी योजना ठूलैनी खोला
७	विद्यालयहरुमा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन कार्यक्रम
७	न्वाघरमा कुटानी पिसानी मिल ,संचालन
७	वडा नं. ७ मा होजियारी स्वीटर सिलाई बुनाई कार्यक्रम संचालन
७	वडा नं. ७ मा जनता आवास कार्यक्रम संचालन
धर्म संस्कृति तथा मन्दिर निर्माण	
७	महादेव भवानी मन्दिर निर्माण न्वाघर
७	भगवती मन्दिर निर्माण, बोरी
७	भगवती मन्दिर निर्माण योजना, बगाली
७	भगवती मन्दिर निर्माण योजना, टोटेर
७	मष्टा मन्दिर घेरावार निर्माण
७	अडरसाई मन्दिर निर्माण, नेउलाली
७	लाटामाण्डौं मन्दिर निर्माण, हिउँनाय
७	शिवलिङ्ग आधारभूत विद्यालय भवन निर्माण
७	सरस्वती आधारभूत विद्यालयको १ कोठे भवन निर्माण
७	बालकृष्ण मा.वि.को ८ कोठे भवन निर्माण योजना
७	भवानी आवासिय विद्यालयको घेरावजार निर्माण
७	भगवती आधारभूत विद्यालयको फर्निचर निर्माण
७	वडा नं. ७ मा स्वास्थ्य भवन निर्माण, ठाँटी
७	खेतकोटमा क्लिनिक निर्माण
७	टोटेरमा वर्थिङ सेन्टर निर्माण
७	हिउनायमा खानेपानी निर्माण
७	कोइय्यालखालीमा खानेपानी योजना निर्माण (डडेलखोला)
७	थाम खानेपानी योजना निर्माण, थाम
७	पन्तोलीखोला ठूलागाडा सरस्वती आधारभूत विद्यालयमा खानेपानी योजना निर्माण
७	भम्क खानेपानी मर्मत योजना
७	टोटेर पारिडागा मेल्टा खानेपानी योजना निर्माण

७	तातोपानी- दलितवस्ती खानेपानी योजना, न्वाघर
७	घन्जिरखोला साङडा खानेपानी योजना निर्माण
७	शिवलिङ्ग खानेपानी स्किम नं. २६ र २७ (रोडिड पारिमेटा)

वडा नं. ८ का कार्यक्रम तथा योजनाहरु	
तटबन्ध निर्माण	
८	मटेनामा तटबन्ध निर्माण योजना
८	कुल्लेनीमा तटबन्ध निर्माण योजना
८	मगरकोटमा तटबन्ध निर्माण योजना
८	दुरैमाण्डौमा तटबन्ध निर्माण योजना
घरेलु तथा साना उद्योग	
८	यस वडामा रहेका खरी, चुना, सिमेन्ट, फलाम जस्ता खानीहरुको अध्ययनन गरी प्रशोधन एवं उत्पादन गर्ने
८	उल्लो, बावियो, वड वाट हाते कागज तथा कपडा उत्पादन गर्ने योजना
८	यस वडामा रहेको चिउरीको प्रशोधन गर्न चिउरी प्रशोधन व्यवसाय संचालन गर्ने
८	रेख गइरहेका छालावाट प्रयोग गरी छाला जुत्ता उद्योग संचालन गर्ने
वालवालिका तर्फ	
८	अति विपन्न छात्रछात्रालाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने
८	प्रत्येक विद्यालयहरुमा खेलमैदान निर्माण गर्ने
८	कुपोषित वालवालिकाहरुको लागि पोषण कार्यक्रम संचालन गर्ने
८	वडामा रहेका प्रत्येक आमाहरुलाई पोषण युक्त खाना तयार गर्ने तालिम संचालन गर्ने
भोलुङ्गे तथा RCC पुल	
८	कुररडा कुल्लेनीमा भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने
८	भुजनी कुल्लेनीमा भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने
८	बल्लेखोलामा RCC पुल निर्माण गर्ने
८	दोडखोलामा RCC पुल निर्माण गर्ने
वन तथा भू-संरक्षण	
८	वडा नं. ८ मा रहेका वनहरुलाई सामुदायिक वनमा रुपान्तरण गरि संरक्षण गर्ने
८	सिगास धुरा हरियाली वन र लुपुण चौडको वन लाई संरक्षण गर्ने

	८	मगरकोट मटेला, पुनैदुगरी,खाडा,कुल्लेनी, सामुदायिक वनको संरक्षण गर्ने
स्वास्थ्य तर्फ		
	८	लुपुणमा वर्थिड सेन्टर निर्माण गर्ने
	८	मगरकोटमा वर्थिड सेन्टर निर्माण गर्ने
	८	पुनै दुगरीमा खोप केन्द्र संचालन गर्ने
	८	सुगरखाल बाबन्धुरामा खोप केन्द्र संचालन गर्ने
आधुनिक घट्ट		
	८	लेरु मा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
	८	टुडीमा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
	८	दाड मा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
	८	पारिवनमा आधुनिक घट्ट निर्माण गर्ने
दलित लक्षित कार्यक्रमहरु		
	८	लुपुणमा आरन घर निर्माण
	८	लेफमा आरन घर निर्माण
	८	लुपुणमा सिलाई कटाई तालिम संचालन
ज्येष्ठ नागरिक तर्फ		
	८	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम संचालन गर्ने
	८	ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई कम्बल वितरण, छाता, जुत्ता र लठ्ठी वितरण
सडक निर्माण		
	८	देउलेक देखि मोरीवगर सम्मको सडक निर्माण
	८	देउलेक-गर्जे सडक निर्माण
	८	सुनकुडा-पुनैदुगरी-भूमिराजमाण्डौ सडक निर्माण
घोरेटो वाटो तर्फ		
	८	रज्युडा देखि भूमिराजमाण्डौ सम्म घारेटो वाटो निर्माण
	८	लुपुण देखि भूमिराजमाण्डौ सम्म घारेटो वाटो निर्माण
	८	लुपुण देखि गर्जे सम्म घारेटो वाटो निर्माण
	८	मटेला देखि सुनकुडा सम्म घारेटो वाटो निर्माण
	८	कुल्लेनी देखि भूमिराजमाण्डौ सम्म घारेटो वाटो निर्माण
मठ मन्दिर तर्फ		

८	सिगास धुरा मन्दिर निर्माण
८	भूमिराज मन्दिरको घेरपर्खाल निर्माण, लेफ
८	भगवती मन्दिरको घेरपर्खाल निर्माण
८	भलले मन्दिर निर्माण, लुपुण
८	लाटामाण्डौ मन्दिर निर्माण, लुपुण
८	कैलपाल मन्दिर निर्माण कोट दौड
८	अनिरुद्र मन्दिर निर्माण काडा सौनी
८	देउघर निर्माण रज्जुडा
८	भूमिराज मन्दिर निर्माण मगरकोट
८	भूमिराज मन्दिर निर्माण मटेला
सिँचाई /कुलो	
८	ठूलाखोला सिँचाई योजना निरन्तरता
८	राजाखोला खाड सिँचाई योजना
८	मटेना सिँचाई योजना
८	ठूलाखोला धौली घडा सिँचाई योजना धुरा
८	कुल्लेली सिँचाई योजना
८	डोबुकखोला डौड सिँचाई योजना
८	काँडा सैनी सिँचाई योजना (अधुरो पुरा)
८	रातापानि-डाँडा सिँचाई योजना
८	हलने सिँचाई योजना, लेफ, (प्रदेश सरकार)
८	सुगरखाल सिँचाई योजना
८	बल्लेखोला सिँचाई योजना (निरन्तरता)
खानेपानी निर्माण	
८	सुन्दरीजल खानेपानी योजना लुपुण
८	दौड, खानेपानी योजना, दौड
८	धनावरे खानेपानी योजना (स्किम नं. २ सुगरखाल डिभिजन खानेपानी)
८	दलित टोल टोटी खेत खानेपानी, लुपुण
८	ठूलागोदा खानेपानी योजना पटौटी, डौद
८	काडासैनी खानेपानी योजना काडासैनी

	८	ठूलसैनी कालीपोखरी आ.वि. खानेपानी, रज्जुडा
शिक्षा		
	८	श्री लेपलुपुण मा.वि. भवन निर्माण
	८	जनचेतना आ.वि. भवन निर्माण
	८	कैलपाल आ.वि. भवन निर्माण
	८	कालीपोखरी आ.वि. भवन निर्माण तथा सोलारको व्यवस्था र कम्प्युटर तथा फोटोकपी मेसिन खरीद
	८	चेतना प्रा.वि. भवन निर्माण, मगरकोट
	८	गाउँपालिकाको भवन निर्माण
	८	जनप्रिय विद्यालयमा बालकक्षा भवन निर्माण
विद्युतीकरण		
	८	वाघरीगाड लघु जलविद्युत योजनावाट ८ नं. वडा पुरै मा ग्रामीण विद्युतीकरण लाईन विस्तार तथा निर्माण

वडा नं. ९ का योजना तथा कार्यक्रमहरु		
धर्म संस्कृति तथा मन्दिर निर्माण		
	९	कैलपाल निलपाल मन्दिर निर्माण चौखाम
	९	देउलेक मन्दिर निर्माण, काँकडा
	९	बाढीफालो मन्दिर निर्माण काँकडा
	९	दोगाड मन्दिर को ध्वनी घर तथा शौचालय निर्माण
	९	भौनेली मन्दिर निर्माण (माडी)
	९	लाटा मन्दिर निर्माण पोखरा गन्सुर
	९	चौखाम सिगास मन्दिरको फिल्ड र सिढी निर्माण
	९	चुवाँ निलपाल मन्दिर निर्माण
	९	बाँठापाला मन्दिर निर्माण
स्वास्थ्य सेवा		
	९	चौखाम स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण
	९	चुवाँ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई निर्माण
	९	बर्थिङ सेन्टर निर्माण, चौखाम
	९	काँकडामा बर्थिङ सेन्टर भवन निर्माण

शिक्षा तर्फ		
९		सिगास प्रा.वि. भवन निर्माण
९		उदय मा.वि. मा घेरपर्खाल निर्माण
९		निलपाल आ.वि. भवन निर्माण
९		शंकर नि.मा. वि. फर्निचर निर्माण
९		जनशक्ति आ.वि.मा घेरवार निर्माण
खानेपानी		
९		बजपानी खुटकुडी खानेपानी योजना निर्माण
९		कमेरखानी बजपानी बस्याडी खानेपानी योजना निर्माण
९		मेलीतोली खानेपानी योजना निर्माण
९		श्रीभावर खानेपानी योजना निर्माण
९		कुचेरोडा कन्तोली खानेपानी योजना निर्माण
९		भेरीखोला-शान्तीपुर खानेपानी मर्मत
९		बभाङ्गको मुलपानी बाटुले खानेपानी निर्माण
९		लोटना कन्तोली खुटकुणी खानेपानी योजना निर्माण
९		कपिनाद भौंती खानेपानी निर्माण
९		चौरजार खानेपानी मर्मत
९		
भोलुङ्गे तथा RCC पुल		
९		चौखाम स्वास्थ्यचौकीको भवन नजिक भोलुङ्गेपुल निर्माण
९		बैसेवगडमा RCC पुल निर्माण
९		बारीबाटा, चौपाता, सौखेत RCC पुल निर्माण
९		कालावाटामा RCC पुल निर्माण
९		सौखेत RCC पुल निर्माण
सुधारिएको घट्ट		
९		धुरा मा २ वटा, चन्पन्यारमा १ वटा सहित थप ३ वटा सुधारिएको घट्ट निर्माण गर्ने
९		चन्पन्यारमा आधुनिक घट्ट निर्माण
सिँचाई योजना निर्माण		
९		जालहाल्लामा सैन सिँचाई योजना निर्माण

९	चन्पन्यारमा सिँचाई कुलो निर्माण
९	लोटना कन्तोली मा सिँचाई योजना निर्माण
९	चढेपानी र छन्ने खाडमा सिँचाई कुलो निर्माण
९	चौराइजरमा सिँचाई कुलो निर्माण
९	खेतगाउँ तोलीबटामा सिँचाई योजना निर्माण
९	भेरीखोला पोखरामा सिँचाई विस्तार गर्ने (अधुरो योजना सम्पन्न गर्ने)
९	खनिगाड बगड सिँचाई योजना निर्माण
९	भेरीखोला स्याला अधुरो नहर विस्तार
९	सानीगाड छन्नेखाड सिँचाई कुलो निर्माण
९	तल्ला चौराइजर सिँचाई कुलो निर्माण
९	खेतीगाड तोलीबटा सिँचाई कुलो निर्माण
९	मगैरी सिँचाई कुलो निर्माण
सडक तथा भौतिक निर्माण	
९	श्रीभावर गर्जे कृषि सडक निर्माण
९	देउलेक गर्जे सडक निर्माण
९	दोगाड लघु जलविद्युत योजना निर्माण
९	पातलीगाड लघु जलविद्युत योजनाका लागि जरनेटर टर्वाइन व्यवस्था
९	चुँवागाउँ लघु जलविद्युत योजनाको नहर निर्माण तथा जरनेटर र टर्वाइन को व्यवस्था
९	सिगास जडीबुटी तथा नर्सरी घेरवार निर्माण
९	नाकुरेधार वाटो निर्माण
९	जोडेवाट सडक निर्माण
९	कैलपाल प्रा.वि. देखि खुटकुडी सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
९	वडा कार्यलय देखि भौती सम्म घोरेटो वाटो निर्माण
पोषण कार्यक्रम	
९	गर्भवतीका महिलाका लागि कुखुरा वितरण कार्यक्रम
९	कृषि तथा पशुसेवा कार्यक्रम
९	कृषकहरुलाई मौसम अनुसारको विऊ विजन वितरण
९	पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने
९	आमा समूह तथा गाउँघर क्लिनिक नियमितता प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने

९	वृद्धवृद्धा, कुपोषित र दीर्घरोगीको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने
९	बाखापालन फर्म दर्ता गरेका कृषकहरुका लागि खोर सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन

स्रोत :सिरासा गाउँपालिकाआवधिक योजनातर्जुमा (विषयगत समिति छलफल)

खण्ड चार

४.१ आ.व. २०७५/७६ मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत

आ.व. २०७५/७६ मा स्वीकृत योजनाहरु वार्षिक आम्दानीको श्रोतमा आधारित रहेका थिए । विस्तृत विवरण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : ११ आ.व. २०७५/७६ को वार्षिक आम्दानीको श्रोत

शीर्षक	रकम रु.
गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी	६,०४,०००।
वित्तीय समानिकरण (संघीय सरकार)	८,१६,००,०००।
सशर्त अनुदान(संघीय सरकार)	१२,२१,००,०००।
वित्तीय समानिकरण (प्रदेश सरकार)	६६,९९,०००।
विशेष अनुदान (प्रदेश सरकार)	४२,००,०००।
जम्मा	२१,५२,०३,०००।

४.२ प्रथम आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान

प्रथम आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) कार्यान्वयनको लागि तालिका मा प्रस्तुत गरिए अनुसारको आम्दानीको स्रोतहरुको पहिचान गरिएको छ ।

१. गाउँपालिकाका आफ्नै स्रोत:

- १.१ घर जग्गा कर
- १.२ व्यवसाय दर्ता कर
- १.३ मनोरञ्जन कर
- १.४ सहकारी दर्ता कर
- १.५ काठ तथा वन पैदावार कर
- १.६ अन्य

२. संघीय सरकारको तर्फबाट प्राप्त हुने अनुदान

- २.१ वित्तीय सामान्यीकरण अनुदान
- २.२ सशर्त अनुदान
- २.३ राजस्व बाँडफाँड वाट प्राप्त हुने अंश

३. प्रदेश सरकारको अनुदान

- ३.१ वित्तीय सामान्यीकरण अनुदान
- ३.२ सशर्त अनुदान

४.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना

प्रथम आवधिक योजना अवधिभर सिगास गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट गाउँकार्यपालिका, वडा समिति, विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुका निमित्त चालू खर्च, पुँजिगत खर्च र वित्तीय

व्यवस्थाको रकम समेत गरी जम्मा रकम रु. २१,५२,०३,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

अनुमानित क्षेत्रगत खर्च रकम सम्बन्धी पूर्ण विवरण तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : १२ सिगास गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०७५/७६ -२०८०/८१) को अनुमानित खर्च विवरण

शीर्षक	अनुमानित रकम रुं
चालु	३,५८,८७,०००।
ससर्त	११,२७,४४,०००।
पूर्वाधार विकास	४,२८,५०,०००।
आर्थिक विकास	१,००,००,०००।
सामाजिक विकास	३,२१,००,०००।
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	२,००,०००।
संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह र सुशासन	२८,००,०००।
विविध पूँजिगत	१,२२,००,०००।
जम्मा	२१,५२,०३,०००।

स्रोत :सिगास गाउँपालिका प्रथम आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी ,२०७६

कूल अनुमानित खर्चको ८६ प्रतिशत विकास खर्च र १४ प्रतिशत चालु खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

४.४ योजनाहरूका लागि आवधिक लगानी

पहिचान गरिएका योजना संचालन गर्नको लागि गाउँपालिकाले यथेष्ट रकम जुटाउन सक्ने अनुमान गरिएको छ । कूल अनुमानित खर्च रकम मध्ये विकास खर्च तर्फ विभिन्न शीर्षकमा खर्च निम्नानुसार बाँडफाँड गरीएको छ,

क) आर्थिक विकास तर्फ रु. १,००,००,०००। विनियोजन गरीएको छ । जसमध्ये कृषि विकास तर्फ रु. ३०,००,००० पशुपंछी सेवा तर्फ रु. ४०,००,००० पर्यटन तर्फ १०,००,०००।सहकारीमा रु ६,०००००, र लघुउद्यममा रु. १४,००,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

ख) सामाजिक विकास तर्फ कूल रकम रु. ३,२१,००,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ, जसमध्ये शिक्षा तर्फ रु ४५,००,०००, स्वास्थ्य तर्फ रु ८०,००,०००, खानेपानी तर्फ रु ५१,००,०००, सिँचाइ तर्फ २००००००, खेलकुद तथा मनोरन्जनमा रु. १८००००००, लैंगिक समानता तथा समावेशीकरणमा रु १००००००, आयुर्वेद तर्फ रु ५०००००, अपांगता सम्बन्धि कार्यका लागि रु. १००००००, सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि रु. २४०००००, युवा कार्यक्रमका लागि रु. २००००००, जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमका लागि रु. ५०००००, बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रमका लागि रु ५०,००,००, दलित तथा जनजाति कार्यक्रमका लागि रु. १०,००,०००,

सुकुम्बासी सम्बन्धि कार्यक्रमका लागि रु १०,००,०००, र छात्रवृत्ति कार्यक्रमका लागि रु ८०,००,०० खर्च हुने अनुमान गरिएको गरिएको छ ।

ग) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ रु २,००,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

घ) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह तथा सुशासन तर्फ २८,००,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको । जसमध्ये सामान्य सेवा तर्फ रु १३,८०,०००, प्रचारप्रसार तथा संचारकालागि रु १५००००, प्रशासन सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणका लागि रु ३५००००, र न्यायिक क्षमता विकासका लागि रु ९,२०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

ङ) कार्यालय तर्फ पुँजीगत रु १,२२,००,००० विनियोजन गरीएको छ ।

च) पूर्वाधार तर्फ रु ४,२८,५०,००० विनियोजन गरीएको छ । जसमध्ये भवन तथा शहरी विकासका लागि रु. ९०,५०,०००, सडक सौर्य बत्तीका लागि रु ५०,००,००० वडास्तरमा संचालन हुने पूर्वाधारका लागि रु. २,७८,००,००० र विविध कोषका लागि १०,००,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

बजेट प्रक्षेपणका मुख्य आधारहरु

१) आवधिक योजनामा प्राथमिकीकरणमा परेका परियोजनाहरु

२) अनुमानित आर्थिक वृद्धिदर

३) आधार वर्षको अनुमानित खर्च

४) नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालीन सोच

५) सुदूरपश्चिम प्रदेशको अनुमानित विकास खर्चको विवरण

६) सिगास नगरपालिकाका राजस्वका स्रोतहरु

गाउँपालिकाको चालु आ.व. २०७५/७६ मा विनियोजित कूल अनुमानित रकम २१,५२,०३,००० - एक्काइस करोड, बाउन्न लाख, तीन हजार रुपयालाई आधार वर्षको रुपमा आधार आगामी पाँच वर्षको विकास र चालु खर्चको लागि अनुमानित रकमको प्रक्षेपण गरीएको छ । त्यसैगरी प्राथमिकीकरणमा परेका परियोजनाहरु, नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालिन सोच, प्रदेश नं. ३ को अनुमानित खर्च एवं सिगास गाउँपालिकाका राजस्वका स्रोतलाई समेत बजेट प्रक्षेपणको आधार मानिएको छ । एशिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय आर्थिक तथा सामाजिक आयोग (ESCAP) ले नेपालको आगामी ५ वर्षको आर्थिक विकास ६.५ प्रतिशतको हाराहारीमा रहने तथ्याङ्क प्रकाशन गरेको थियो, त्यसैगरी नेपाल सरकारको संघीय बजेट भाषण २०७६ अनुरूप चालु आ.व.मा

नेपालको ग्राहस्थ उत्पादन ७.१ प्रतिशतले वृद्धि भएको जनाइएको छ । साथै समृद्ध नेपाल सुखी नेपालको नारा अन्तर्गत नेपालको ग्राहस्थ उत्पादन दोहोरो अंकमा पुर्याउने अठोट समेतलाई मध्य नजर गरीसिगास गाउँपालिकाको आगामी ५ वर्षको अनुमानित खर्चको बजेट प्रक्षेपण गरीएको छ । विस्तृत विवरण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका : १३ सिगास गाउँपालिकाको आगामी ५ आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१ को लागि योजनाहरुको खर्च अनुमान

आम्दानीका स्रोतहरु	अनुमानित स्रोत रु.					
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
आन्तरिक स्रोत	६,०४,०००	२३,५६,०००	२५,३३,०००	२७,३६,०००	२९,८२,०००	३२,८०,०००
संघीय सरकार	२०,३७,००,००	२२,६३,३९,०००	२४,३३,९४,०००	२६,२७,८०,०००	२८,६४,२९,०००	३१,५०,७२,०००
प्रदेश सरकार	१,०८,९९,०००	३,७७,५०,०००	४,०४,६८,०००	४,३०,९८,०००	४,६९,७७,०००	५,१६,७४,०००
	२१,५२,०३,०००	२६,६४,४५,०००	२८,६३,९५,०००	३०,८६,९४,०००	३३,६३,८९,०००	३७,००,२६,०००

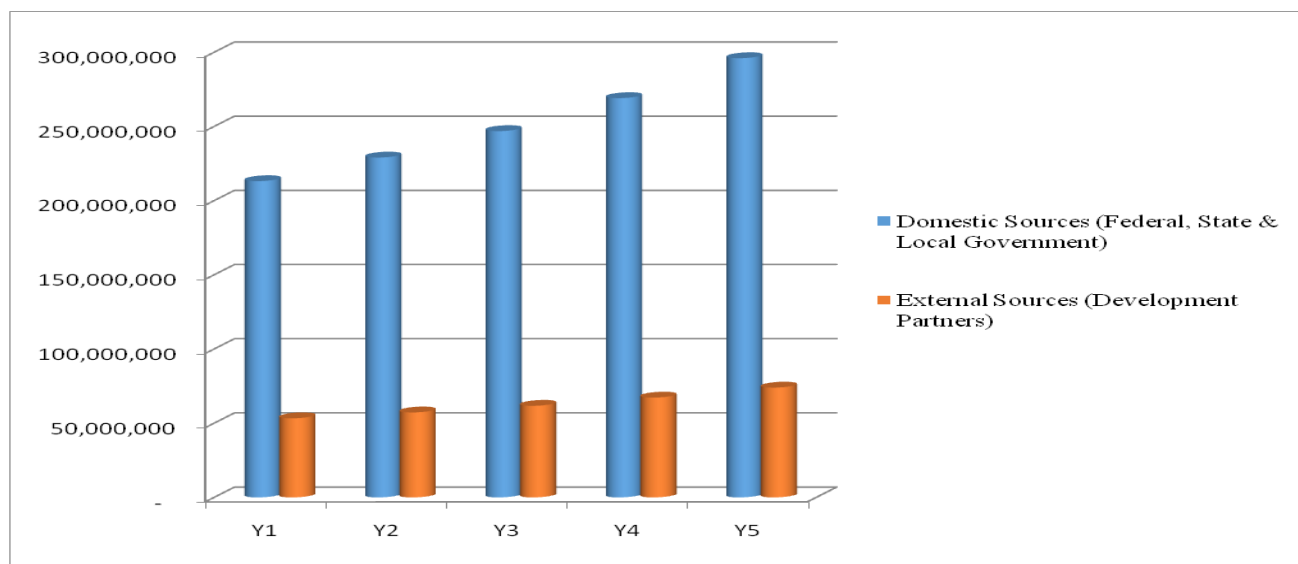
स्रोत :सिगास गाउँपालिका बजेट, २०७५/०७६ वाट प्रक्षेपित बजेट

४.५ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण

तालिका : १४ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण

आन्तरिक तथा बाह्य स्रोत	अनुमानित स्रोत रु.				
	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
आन्तरिक स्रोत (स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रीय)	२१,३१,५६,०००	२२,९०,५२,०००	२४,६८,९०,०००	२६,९१,१०,०००	२९,६०,२१,०००
बाह्य स्रोत (विकास साभेदारहरु)	५,३२,८९,०००	५,७२,६३,०००	६,१७,२३,०००	६,७२,७८,०००	७,४०,०५,०००
जम्मा	२६,६४,४५,०००	२८,६३,१५,०००	३०,८६,१४,०००	३३,६३,८९,०००	३७,००,२६,०००

चित्र नं. ७ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण

४.६ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

आवधिक गाउँ/नगर विकास योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ । प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ, भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गर्नेछ । गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेकोछ ।

गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी देहायअनुसार रहेकोछ ।

- ❖ गाउँ कार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- ❖ सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- ❖ जिल्ला समन्वय समिति
- ❖ विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ, संस्था
- ❖ नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

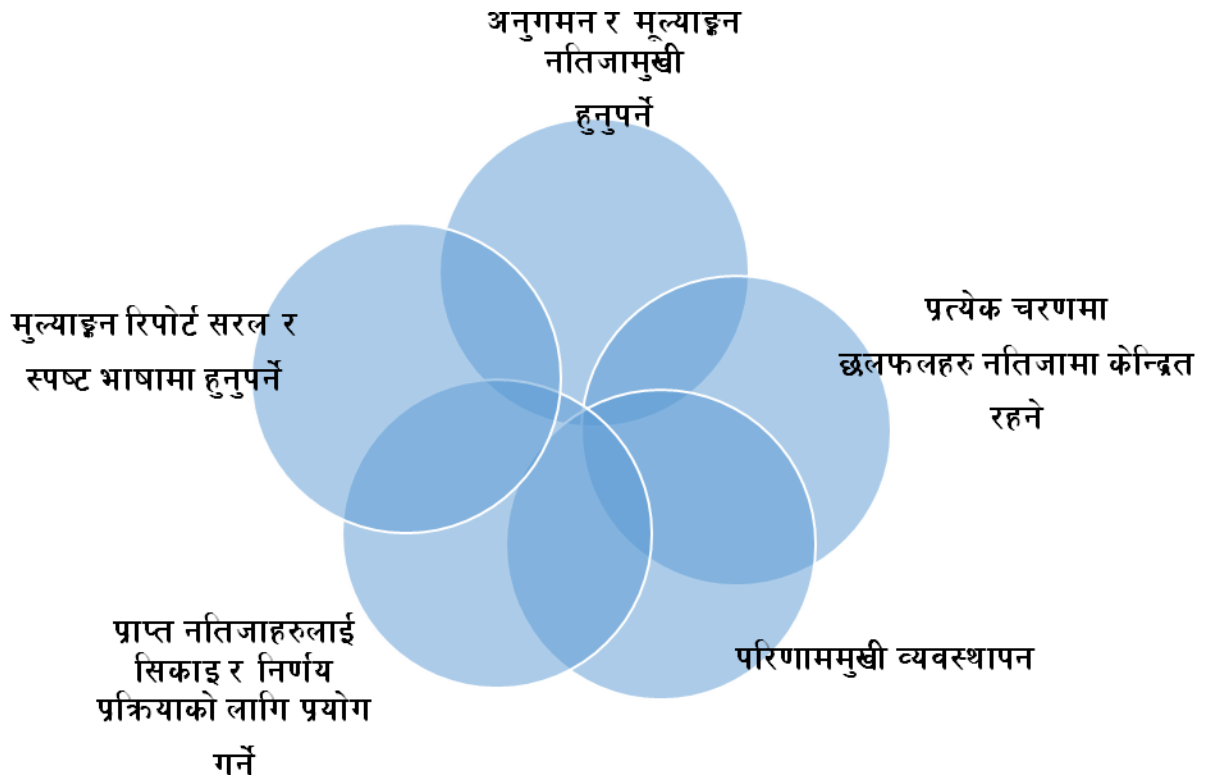
आवधिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछ ।

- ❖ स्थलगत अनुगमन
- ❖ कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति विच तुलना
- ❖ नागरिक अनुगमन
- ❖ नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक मद्यावधी समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन)

आवधिक गाउँ र विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

आवधिक तथा वार्षिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रक्रिया देहायअनुसार हुनु पर्नेछ ।

चित्र : ८ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति

४.८.२ वार्षिक प्रगति मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन, अन्तिम मूल्याङ्कन

राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ बमोजिम नतिजा तालिका निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका : १५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७५	आ.व. (२०८०/८१)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	स्थानीयघरपरिवारकोआयआर्जनबढेकोहुनेछ।	रु.	NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	प्रभावकारी योजना कार्यान्वयन नहुनु
	स्थानीयस्तरमारोजगारी वृद्धिभएकोहुनेछ।	संख्या	NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	रोजगारीको अवसर सर्जिना नहुनु
	कृषि तर्क आलुउत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	मे.ट.	६८३१	८५३९	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	कृषि तर्क गोलभेडा उत्पादनमा वृद्धि तथा निकासी भएको हुनेछ ।	मे.ट.	२२०	२७५	वार्षिक प्रतिवेदन,	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	तरकारी उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ	मे.ट.	७८७	९८४	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	फलफूलको उत्पादनका वृद्धि भएको हुनेछ	मे.ट.	४१०	५१३	वार्षिक प्रतिवेदन		रोग, किरा र मौसमी पभाव
	पर्यटनसुविधाहरूमा वृद्धिभएको हुनेछ।				मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	पर्यटकहरूको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ				मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	सुविधा तथा प्रचारप्रसारको अभाव
	व्यापारिकपूर्वाधारकोविकासभएकोहुनेछ				मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	सिचाँड हुने क्षेत्र बढेको हुनेछ ।	वर्ग कि.मि.	२३	३८	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	गाई गोरु चौरा वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	६५१२०००	८४६५६००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	भैसी राँगा वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	७८९९५००	१०२६९३५०	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	खसी बोका वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	५७२४५००	११४४९०००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम,

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७५	आ.व. (२०८०/८१)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
							कमी, सित भण्डारको कमी
	भेडा च्यांग्रा वाट वार्षिक आमदानी	रु.	२७५००००	५५०००००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	कुखुरा वाट आमदानी	रु.	४६५००००	९३०००००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	चिराइतो निकासी वाट आमदानी	रु.	७०००००	७३५०००	वार्षिक प्रतिवेदन	वन शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	तरकारी वाट आमदानी	रु.	१२३०००००	१५९९००००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	अन्नवाली वाट आमदानी	रु.	१४१०००००	१५५१००००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	अन्य आमदानी	रु.	५३०००००	५८३००००	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव, तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	जम्मा आमदानी	रु.	५९९३६०००	८३०४८९५०			
	संचालनमा रहेका साना तथा घरेलु उद्योगहरुको संख्यामा वृद्धि भइ रोजगारी वृद्धि भएको हुनेछ		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	निजी क्षेत्रको आकर्षक कम हुनु तथा सरकारी निजी क्षेत्रको साभेदारीको कमी
	उन्नत नश्लका पशुहरुको संख्यामा वृद्धि हुनेछ		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	उपयुक्त कृषक को पहिचान हुन नसक्नु तथा प्रोत्साहनको कमी
	बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुमा कृषकहरुको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ		NA		वार्षिक प्रतिवेदन	आर्थिक शाखा	कृषक मैत्री वातावरण नहुनु र वित्तिय सारक्षताको कमी
सामाजिक विकास	आधारभूत तहमा खुद विद्यार्थी भर्नादर वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	५९	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	अभिभावक शिक्षा तथा चेतनाको कमी,
	आधारभूत तहमा विद्यार्थी उत्तिर्ण प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	९६	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरुको अध्यापन क्षमता कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी
	माध्यमिक तहमा विद्यार्थी उत्तिर्ण प्रतिशत	प्रतिशत	NA	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरुको अध्यापन क्षमता

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७५	आ.व. (२०८०/८१)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	वृद्धि भएको हुनेछ						कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी
	स्वास्थ्य संस्थामा बच्चा जन्माउने आमाहरूको प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	४९	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	मातृमृत्युदरमा कमी आउनेछ	प्रति लाख	२३९ (राष्ट्रिय)	२००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	सेवा प्रदायक निकायहरूमा सेवा तथा सीपको कमी
	शिशु मृत्युदरमा कमी आउनेछ	प्रति हजार	१५	५			
	स्वास्थ्य संस्थामा पहिलो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरूको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	१५९	१०० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा चौथो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरूको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	१२६	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी पश्चात जँचाउन आउने संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	१८	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	पूर्ण खोप सेवा लिने बालबालिकाहरूको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	१८२	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	प्राथमिक उपचार सेवा पाउने विरामीहरूको संख्या वृद्धि हुनेछ		NA		बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्यकर्मीको अभाव
	स्वच्छ खानेपानी प्रयोगकर्ताको संख्यामा वृद्धि हुनेछ	प्रतिशत	१०० सुखायाममा असुरक्षित खानेपानी प्रयोग)	१०० (वाह्रै महिना स्वच्छ खानेपानी व्यवस्था)	बार्षिक प्रतिवेदन	सामाजिक शाखा	खानेपानी सुविधाको अभाव, स्वास्थ्य सरसफाईको ज्ञानको अभाव
	शौचालय भएका परिवार संख्या वृद्धि भएको हुनेछ		९९.३७	१००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा चेतनाको अभाव

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७५	आ.व. (२०८०/८१)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
भौतिक पूर्वाधार विकास	विद्यमान सडकहरूको लम्बाइमा वृद्धि का साथै स्तरोन्नति भएको हुनेछ	संख्या	२५	५० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	कल्भर्टहरूको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ	संख्या		४४	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	भोलुङ्गेपूलहरूको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ			१०	वार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	आलु को लागि शीतभण्डार गृह निर्माण भएको हुनेछ	संख्या	०	१	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	लगानी को जुटाउन नसक्नु
	कक्षाकोठा अपुग भएका विद्यालयहरूमा नयाँ कक्षाकोठाहरू बनेको हुनेछ	संख्या	१	शत प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	पाँचवटै वडा कार्यालयहरूको आफ्नै भवन बनको हुनेछ	संख्या	०	५	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	गाउँपालिकाको आफ्नै भवन बनको हुनेछ		०	१			
	भूकम्पबाट क्षति ग्रस्त स्कूल भवन तथा कक्षा कोठाहरूको पुननिर्माण भएको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालय	वार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	विद्यालयहरूमा छात्राहरूको लागि छुट्टै सुविधाहरू युक्त शौचालय बनको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालयहरूमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
विद्यालयहरूको घेरावार निर्माण भएको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालयहरूमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव	
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	वनको संरक्षण तथा वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रको वृद्धि हुनेछ	हे.	४६४.०२	२३.२	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	खोला किनारमा तटबन्ध निर्माण गरिएको हुनेछ		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	पहिरो नियन्त्रण गरिएको हुनेछ	संख्या	३०	३०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	जटीबुटी उत्पादन, संकलन र प्रशोधनमा वृद्धि		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा	परामर्शदाता	उद्यमशीलता तथा बजार

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७५	आ.व. (२०८०/८१)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
संस्थागत विकास तथा सुशासन	भएको हुनेछ				अन्तिम मूल्याङ्कन		सञ्जालको कमी,
	गाउँपालिकाले प्रत्येक ४ / ४ महिनामा सार्वजनिक सुनुवाई गरेको हुनेछ	पटक	३	शत प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन हुन नसक्नु
	कर्मचारीहरुको दरबन्दी परिपूर्ति हुनेछ	जना	३५	शत प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	संघीय सरकारले समयमै कर्मचारी समायोजन गर्नु नसक्नु तथा स्थानीय सरकारसँग करारमा कर्मचारी गर्ने स्रोत नहुनु,
	जनगुनासोको कमी आउनेछ	संख्या	NA	नगन्य	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	गाउँपालिकाको सेवा प्रभावकारी नहुनु
	गापा र वडाहरुमा नागरिक बडापत्र सबैले देख्ने ठाउँमा स्थलमा राखिनेछ	संख्या	१	६	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	गाउँपालिकाले उपयुक्त चासो नराख्नु
	गाउँपालिकाको कामकारवाही र सेवा प्रवाह (e- governance) मा रुपान्तरण गरिएको हुनेछ	प्रतिशत	१०	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	e govrenance वारे ज्ञानको अभाव तथा प्राविधिकहरुको कमी
	सामाजिक अपराधमा कमी आउनेछ	प्रतिशत	NA	७५	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनचेतना तथा सुशासन नहुनु

स्रोत : पार्श्वचित्र तथा विषयगत समिति छलफल

अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीयतहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ ले गाउँपालिकामा आयोजना हुने कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन निम्नानुसारका समितिहरू गठन हुने व्यवस्था गरेको छ ।

गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीय तहबाट सञ्चालित योजनाको लागत परिमाण समयसीमागुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको गाउँपालिकास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

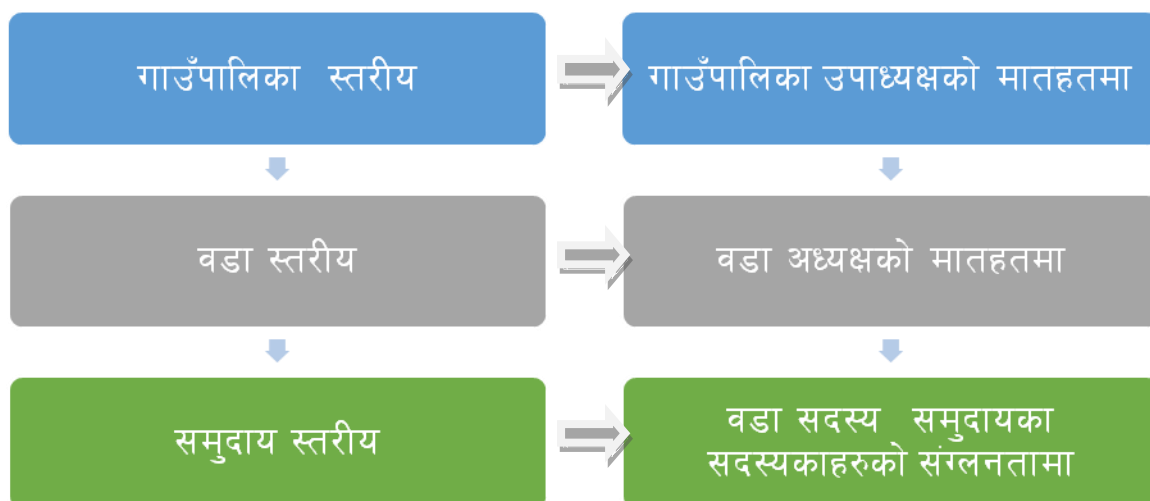
(क) उपाध्यक्ष	संयोजक
(ख) अध्यक्षले तोकेको एक जना महिला सहित कार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्येबाट दुई जना	सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(घ) प्रमुख योजना/महाशाखा/शाखा/इकाई	सदस्य सचिव

वडास्तरीय अनुगमन समिति

आफ्नो वडाभित्र संचालित योजनाहरूको लागत परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको वडास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

(क) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष	संयोजक
(ख) वडा सदस्यहरू	सदस्य
(ग) वडा सचिव	सदस्यसचिव

चित्र : ९ वडास्तरीय अनुगमन समिति

अनुसूची १

सिगास गाउँपालिका गर्जे,सिगास, बैतडी

नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि मापदण्ड, अन्य सरकारसंगको सम्बन्ध

वर्ष/ खण्ड	सि.न./संख्या	कानुनी दस्तावेजको नाम
२०७४/१	१	सिगास गाउँपालिका कार्यविभाजन नियमावली, २०७४
२०७४/१	२	बैठक संचालन कार्यविधि, २०७४
२०७४/१	३	सिगास गाउँपालिका कार्यसम्पादन नियमावली, २०७४
२०७४/१	४	निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणिकरण(कार्यविधि) सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको नियमावली, २०७४
२०७४/१	५	आ.व. २०७४/०७५ को नीति तथा कार्यक्रम, २०७४
२०७४/१	६	सिगास गाउँपालिका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४
२०७४/१	७	सिगास गाउँपालिकाको शिक्षा नियमावली
२०७४/१	८	आर्थिक ऐन, २०७४
२०७४/१	९	विनियोजन ऐन, २०७४
२०७५/२	१०	सिगास गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि(नियमित गर्ने) ऐन, २०७५
२०७५/२	११	सिगास गाउँपालिकाको कृषि व्यवस्था प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
२०७५/२	१२	सिगास गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५
२०७५/२	१३	सिगास गाउँपालिका न्यायिक समितिले उजुरी कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको कार्यविधि ऐन, २०७५
२०७५/२	१४	भूमि ऐन, २०७५
२०७५/२	१५	गाउँ विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५
२०७५/२	१६	अनाथ तथा जोखिम युक्त बालबालिकाको लागी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम (संचालन कार्यविधि) ऐन, २०७५
२०७५/२	१८	आर्थिक ऐन, २०७५(संशोधन सहित)
२०७५/२	१९	विनियोजन ऐन, २०७५(संसोधन सहित)

स्रोत : आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी,सिगास गाउँपालिका, २०७६

सिगास गाउँपालिकामा रहेको कर्मचारीहरूको विवरण

१. प्रशासकीय अधिकृत १
२. लेखा अधिकृत १
३. कार्यक्रम अधिकृत छैटौंस्तर १
४. नायब सुब्बा २
५. लेखापाल १
६. खरिदार १
७. सहायकस्तर पाँचौं तह २ जना
८. सहायक चौथोस्तर १
९. कार्यालय सहयोगी १ अस्थायी
१०. कविराज १
११. इन्जिनियर १ (करार)
१२. सव इन्जिनियर १ (१ जना करार)
१३. रोजगार संयोजक १ जना(करार प्रदेश)
१४. कानून सहजकर्ता १ (करार प्रदेश)

सन्दर्भ ग्रन्थ

१. सिगास गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र
२. लोकतान्त्रिक नेपालको संविधान २०७२
३. पन्ध्रौ योजनाको दिग्दर्शन, राष्ट्रिय योजना आयोग
४. चौधौ त्रिवर्षिय राष्ट्रिय योजना राष्ट्रिय योजना आयोग
५. स्थानीय संचालन ऐन २०७४
६. सिगास गाउँपालिका विषयगत शाखाका अभिलेखहरु
७. वार्षिक पशुसेवा कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क २०७२/०७३
८. जिल्ला कृषि तथ्याङ्क पुस्तिका, रसुवा
९. अन्तर सहकारी वित्तीय हस्तान्तरण २०७६ /०७७
१०. नेपालको आ.व. २०७६/०७७ को वजेट भाषण
११. योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७५
१२. नेपाल दिगो विकास लक्ष्यहरु वर्तमान अवस्था र भावी मार्ग चित्र २०१६ -२०३० नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग